

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

2025 YILI ÇALIŞMA PROGRAMI

T.C.
KUZEYDOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI
(KUDAKA)

2025

İÇİNDEKİLER

1.	GİRİŞ	9
2.	SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR.....	11
2.1.	TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (TURSOP)	11
2.1.1.	Amaç.....	11
2.1.2.	Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	11
2.1.3.	Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	15
2.1.4.	Proje ve Faaliyetler	17
2.1.5.	Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	25
2.1.6.	Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	26
2.1.7.	İzleme ve Değerlendirme	26
2.2.	ET, SÜT VE ARICILIK SEKTÖRLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (ESASSOP).....	28
2.2.1	Amaç.....	28
2.2.2.	Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	28
2.2.3.	Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	32
2.2.4.	Proje ve Faaliyetler	34
2.2.5.	Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	41
2.2.6.	Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	42
2.2.7.	İzleme ve Değerlendirme	42
2.3.	TABİİ KAYNAKLAR VE YAPI MALZEMELERİ SEKTÖRLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (TAYASOP).....	44
2.3.1.	Amaç.....	44
2.3.2.	Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	44
2.3.3.	Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	48
2.3.4.	Proje ve Faaliyetler	50
2.3.5.	Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	55
2.3.6.	Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	56
2.3.7.	İzleme ve Değerlendirme	57
3.	KURUMSAL GELİŞİM.....	59
3.1.	Faaliyetler.....	59
3.1.1.	İşbirliği ve Koordinasyon.....	59
3.1.2.	Kapasite Geliştirme.....	59

3.1.3.	Tanıtım Faaliyetleri	62
3.1.4.	Diğer Proje ve Faaliyetler	64
4.	YEREL KALKINMA FIRSATLARI.....	68
4.1.	Araştırma, Analiz ve Programlama	68
4.1.1	TRA1 2024-2028 Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri.....	68
4.2.	İşbirliği ve Koordinasyon.....	69
4.2.1.	Bölgesel İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	69
4.3.	Kapasite Geliştirme.....	70
4.3.1.	Anahtar Çözümler Programı.....	70
4.3.2.	Siber Vatan	74
4.4.	Tanıtım ve Yatırım Destek Faaliyetleri.....	76
4.4.1.	Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri.....	76
4.4.2.	Erzincan Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri	81
4.4.3.	Bayburt Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri.....	85
4.4.4.	Anadoludakiler Platformu Faaliyetleri.....	89
4.5.	Ajans Destekleri	90
4.5.1.	Ajansın Geçmiş Yıllara Ait Mali Destek, Teknik Destek, Gündümlü Proje Desteği, Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı, Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı ve AB Projeleri Uygulamaları	90
4.6.	AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler.....	92
4.7.	Diğer Proje ve Faaliyetler	94
5.	SOSYAL GELİŞMEYİ DESTEKLEME PROGRAMI	96
6.	CAZİBE MERKEZLERİNİ DESTEKLEME PROGRAMI	99
7.	SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	102
8.	KAYNAKÇA.....	104
9.	EKLER.....	104

TABLolar VE ŞEKİLLER DİZİNİ

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: TURSOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	15
Tablo 2: TURSOP Sonuç Göstergeleri.	16
Tablo 3: TURSOP Faaliyetleri 2025 Yılı Zaman Planlaması	25
Tablo 4: TURSOP 2025 Yılı Faaliyetleri Bütçe Tablosu	27
Tablo 5: ESASSOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	32
Tablo 6: ESASSOP Sonuç Göstergeleri.....	33
Tablo 7: ESASSOP Faaliyetleri 2025 Yılı Zaman Planlaması	41
Tablo 8: ESASSOP 2025 Yılı Faaliyetleri Bütçe Tablosu.....	42
Tablo 9: TAYASOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	49
Tablo 10: TAYASOP Sonuç Göstergeleri	50
Tablo 11: TAYASOP Faaliyetleri 2025 Yılı Zaman Planlaması	55
Tablo 12: TAYASOP 2025 Yılı Faaliyetleri Bütçe Tablosu	57
Tablo 13: Kurumsal Gelişim İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	59
Tablo 14: Kurumsal Gelişim İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri Bütçe Tablosu	59
Tablo 15: Kurumsal Gelişim Kapasite Geliştirme Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	61
Tablo 16: Kurumsal Gelişim Kapasite Geliştirme Faaliyetleri Bütçe Tablosu.....	62
Tablo 17: Kurumsal Gelişim Tanıtım Faaliyetleri Çıktı Tablosu	64
Tablo 18: Kurumsal Gelişim Tanıtım Faaliyetleri Bütçe Tablosu	64
Tablo 19: Kurumsal Gelişim Diğer Proje ve Faaliyetler Çıktı Göstergeleri.....	66
Tablo 20: Kurumsal Gelişim Diğer Proje ve Faaliyetler Bütçe Tablosu	66
Tablo 21: TRA1 2024-2028 Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri Çıktı Göstergeleri	68
Tablo 22: TRA1 2024-2028 Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri Bütçe Bilgileri	69
Tablo 23: Bölgesel İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	70
Tablo 24: İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri Bütçe Bilgileri	70
Tablo 25: Anahtar Çözümler Eğitim Programı Çıktı Göstergeleri	73
Tablo 26: Anahtar Çözümler Eğitim Programı Bütçe Bilgileri	73
Tablo 27: Siber Vatan Programı Çıktı Göstergeleri.....	75
Tablo 28: Siber Vatan Programı Bütçe Bilgileri.....	75
Tablo 29: YKF Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri.....	79
Tablo 30: YKF Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Bütçe Bilgileri	81
Tablo 31: YKF Erzincan Yatırım Destek Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri.....	83
Tablo 32: YKF Erzincan Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Bütçe Bilgileri.....	85
Tablo 33: YKF Bayburt Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	87
Tablo 34: YKF Bayburt Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Bütçe Bilgileri	88
Tablo 35: Anadoludakiler Platformu Çıktı Göstergeleri.....	89
Tablo 36: Anadoludakiler Platformu Tanıtım Faaliyetleri Bütçesi.....	90
Tablo 37: Geçmiş Yıllara Ait Program Uygulamalarına İlişkin Kalan Ödemeler	91
Tablo 38: COSME Programı Çıktı Göstergeleri	93
Tablo 39: COSME Programı Bütçe Bilgileri	94
Tablo 40: : Yerel Kalkınma Hamlesi Sonuç Göstergeleri.....	95
Tablo 41: Yerel Kalkınma Hamlesi Bütçe Bilgileri.....	95

Tablo 42: 2025 Yılı SOGEP Çıktı Göstergeleri.....	97
Tablo 43: 2025 Yılı SOGEP Bütçe Bilgileri.....	98
Tablo 44: 2025 Yılı CMDP Çıktı Göstergeleri	100
Tablo 45: 2025 Yılı CMDP Bütçe Bilgileri	101

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Ajans Organizasyon Şeması	9
--	---

YÖNETİCİ ÖZETİ/SUNUŞ

Ajansımızın 2025 yılı faaliyetleri, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Kalkınma Ajansları 2025 Yılı Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları çerçevesinde planlanmaktadır. Bu çerçevede 2024-2026 yılları arasındaki üç yıllık dönemde de Sonuç Odaklı Program uygulamaları devam edecek olup yeni dönemde uygulama süresi 2021 yılında başlayan Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programına (TURSOP) ve TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programına (ESASSOP) devam edilecektir. Tabii Kaynakların Değerlendirilmesi Sonuç Odaklı Programı (TAKSOP) yerine ise Tabii Kaynaklar ve Yapı Malzemeleri Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (TAYASOP) uygulanacaktır. Söz konusu SOP'lar kapsamında uygulanan faaliyetlerle birlikte bölgede istihdamın artırılması, üretim altyapısının iyileştirilmesi, sektörde faaliyet gösteren firmaların rekabet gücünün geliştirilmesi gibi önemli kazanımların elde edilmesi planlanmaktadır.

Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (TURSOP) kapsamında bölgenin turizm sektöründe farklılaşan ve değer oluşturan ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, pazarlanması ve sunuma hazır hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda bölgesel değerlerin geliştirilmesine ve tanıtımına yönelik faaliyetler, mali destek ve teknik destek programları çerçevesinde desteklenen turizm projelerinin yürütülmesi, bölgesel gelişme ile yeşil ve dijital dönüşüme katkı sağlayacak, genç ve kadın istihdamı ile kadın girişimciliğini artıracak ve “Yerel Kalkınma Hamlesi” misyonuna katkı sağlayacak yeni turizm proje ve faaliyetlerinin yürütülmesi öngörülmektedir.

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (ESASSOP) kapsamında bölgede et, süt ve arıcılık sektörlerinden elde edilen gelirin ve bu sektörlerdeki katma değer artırılması amaçlanmaktadır. ESASSOP çerçevesinde sektörde ürün ve hizmet çeşitliliği ile kalitesinin artırılmasına, beşeri sermayenin güçlendirilmesine, satış ve pazarlama becerilerinin geliştirilmesine, girişimciliğin ve ihracatın teşvik edilmesine, yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılmasına, yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilmesine, genç ve kadın istihdamı ile kadın girişimciliğinin artırılmasına ve “Yerel Kalkınma Hamlesi” misyonuna katkı sağlanmasına yönelik proje ve faaliyetlerin yürütülmesi ve desteklenmesi öngörülmektedir.

Tabii Kaynaklar ve Yapı Malzemeleri Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (TAYASOP) TRA1 Düzey 2 Bölgesinde bulunan tabii kaynakların etkin kullanımının

sağlanması, katma değeri yüksek yapı malzemelerinin üretiminin teşvik edilmesi, sektörel altyapının geliştirilmesi ile bölgenin yatırım ortamının iyileştirilmesi, sektördeki firmaların ulusal/uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılması, bölgenin ihracat kapasitesinin geliştirilmesi, yeşil ve dijital dönüşüme katkı sunulması ve bölgede girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması amacıyla yürütülecektir. TAYASOP çerçevesinde özellikle teknoloji kullanımını yaygınlaştıracak, kaynak verimliliğine katkı sağlayacak, katma değeri yüksek yenilikçi ürün çeşitliliğini artıracak, ihracat potansiyelini yükseltecek ve “Yerel Kalkınma Hamlesi” misyonuna katkı sağlayacak nitelikte faaliyetler yürütülmesi ve mali destek sağlanması planlanmaktadır. Ayrıca sektörde insan kaynaklarının geliştirilmesine, genç ve kadın girişimciliği ile istihdamın artırılmasına yönelik teknik destek sağlanması öngörülmektedir.

Ajansın kurumsal kapasitesinin artırılması açısından ihtiyaç duyulan çalışmalara Kurumsal Gelişim başlığı altında yer verilmiştir. Kurumsal Gelişim kapsamında Ajansın kurumsallaşmasını destekleyecek faaliyetlerin yanı sıra Ajans personeline yönelik eğitim faaliyetleri, bilgi ve tecrübe paylaşımı toplantılarına katılım sağlanması, basın ve medya ilişkilerinin geliştirilmesi, Yönetim Kurulu toplantılarının organize edilmesi gibi faaliyetler gerçekleştirilecektir.

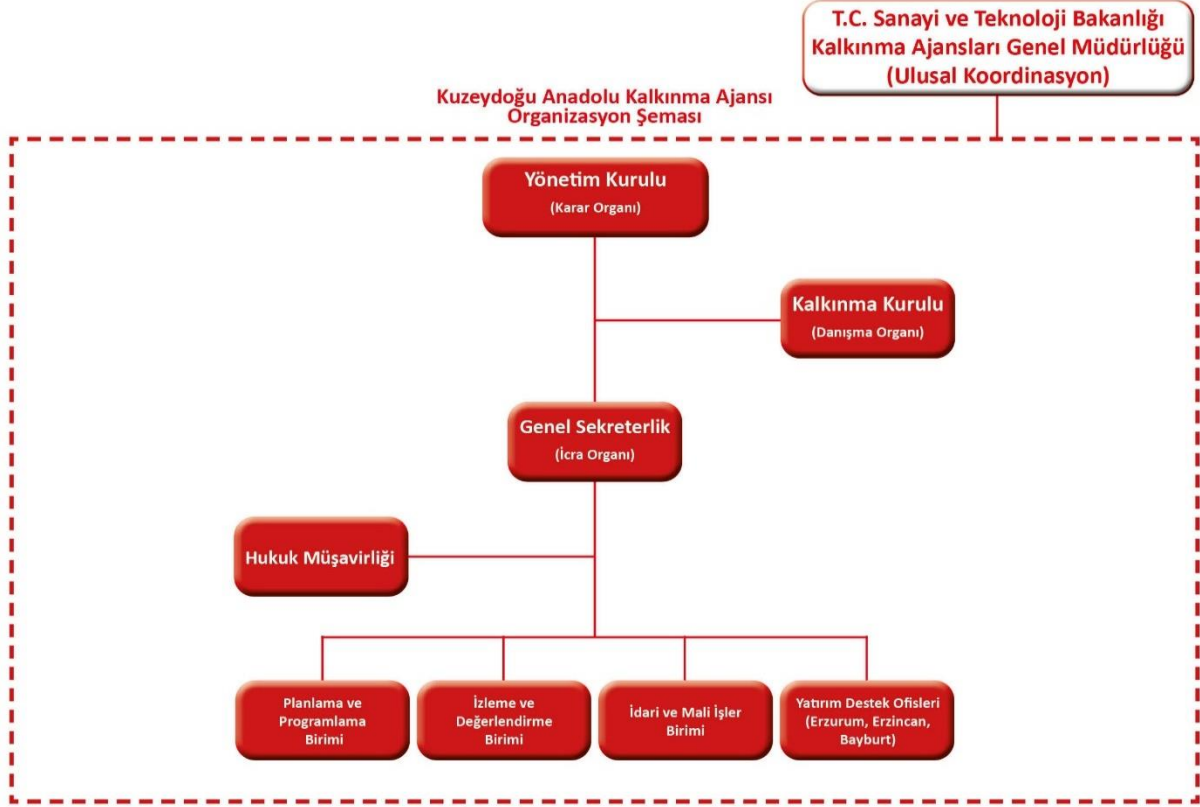
Sonuç Odaklı Programlar ve Kurumsal Gelişim başlıkları kapsamında değerlendirilmeyen ancak bölge kalkınması açısından önem arz eden çalışmalar Yerel Kalkınma Fırsatları başlığı altında ele alınmıştır. Bu kapsamda Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı, Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı ve “Anadoludakiler” gibi Bakanlık koordinasyonunda yürütülen ve bölgesel gelişmeye önemli düzeyde katkı sağlayacak nitelikte programlar kapsamında yeni projeler geliştirilecek, destek sağlanan mevcut projelerin uygulama süreçleri öngörülen çıktıları üretecek şekilde devam ettirilecek, yatırım destek faaliyetleri etkin bir şekilde sürdürülecek, fizibilite desteği ve teknik destek programları yürütülecektir. Aynı zamanda dış kaynaklı fonlar ile bölge kalkınmasına katkı sunacak nitelikte projelerin yürütülmesi hedeflenmektedir.

Ajansımız, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda faaliyetlerini yürütmektedir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2023 yılında hazırlanan Sanayi Strateji belgesinde Türkiye’nin “Milli Teknoloji Güçlü Sanayi” vizyonunun gerçekleştirilmesi için belirlenen “Yüksek Teknoloji ve İnovasyon”, “Dijital Dönüşüm ve Sanayi Hamlesi”, “Girişimcilik”, “Beşerî Sermaye” ve “Altyapı” olmak üzere

belirlenen 5 ana bileşen çerçevesinde faaliyetler Yerel Kalkınma Fırsatları kapsamında yürütülerek bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sunulması amaçlanmaktadır. 2024 yılı teması olarak belirlenen “Kadın Girişimciliği/Kadın İstihdamı” konusunda çalışmalar yürütülmesi planlanmaktadır. 2025 Yılında Ajansların Yerel Kalkınma Hamlesi misyonuna katkı sunacak bölge için yüksek katma değer üreten, ekonomik getirisi ve sosyal faydası yüksek projeler ile özel sektöre yönelik yönetim danışmanlığı çalışmaları, bölgeye uluslararası kaynak kazandırma, dış kaynaklı proje hazırlama ve yönlendirme faaliyetleri, danışmanlık hizmetleri, ön fizibilite-yatırımcı eşleştirme çalışmaları, Yerel Kalkınma Hamlesi Teşvik Programı kapsamında önceliklendirilen sektörlerle yönelik analiz ve yatırım destek faaliyetleri yürütülecektir.

1. GİRİŞ

22.11.2008 tarih ve 27062 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Erzurum, Erzincan ve Bayburt illerinden sorumlu olmak üzere kurulan Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2010 yılı itibarıyla faaliyetlerine başlamıştır. Ajansın organizasyon şeması aşağıda yer alan Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1: Ajans Organizasyon Şeması

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2025 yılı Çalışma Programı (ÇP), 4 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 184’üncü maddesinde “Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, bölgesel gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak” olarak belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere, aynı Kararnamenin 194/1-a ve 196/1-b maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nin 21’inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı, 2025 yılı faaliyetlerini On İkinci Kalkınma Planı, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2024-2028) gibi ulusal ölçekli plan ve stratejik dokümanlar ile TRA1 Düzey 2 Bölge Planı (2024-2028)’nda belirlenen ve bölge

açısından potansiyel arz eden alanlar esas alınarak hazırlanan Sonuç Odaklı Programlar, Kurumsal Gelişim ve Yerel Kalkınma Fırsatları kapsamında gerçekleştirecektir.

TRA1 Bölge Planı (2024-2028); bölgeyle ilgili daha önce hazırlanan sosyo-ekonomik ve mekânsal gelişme planlarından elde edilen tecrübeyi, ulusal ölçekte hazırlanmış plan ve stratejiler ile harmanlayan ve bölgeyi bütüncül olarak ele alan üçüncü nesil bölge planıdır. Belirlenen vizyona hizmet edecek stratejik öncelikler ve hedefler çerçevesinde bölgenin sosyo-ekonomik açıdan sürdürülebilir kalkınmasına yön vermeyi amaçlayan plan; bölge paydaşlarının katkısıyla Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA) koordinasyonunda hazırlanmıştır.

Bölgede ekonomik sektörlerdeki mevcut sorunların giderilmesi, bölge potansiyellerinin sürdürülebilir sosyo-ekonomik kalkınma amacıyla etkin biçimde kullanılması ve bölgenin insan kaynağı ile sermaye açısından cazip hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle TRA1 Bölge Planı'nın (2024 - 2028) vizyonu;

“Yüksek yaşam kalitesi ile yenilikçi, verimli üreten, adil paylaştan, insana ve çevreye duyarlı TRA1” olarak belirlenmiştir.

Plan vizyonunun gerçekleştirilmesi için 4 Stratejik Öncelik ve 14 Hedef belirlenmiştir. Bahsedilen stratejik öncelikler ve hedefler doğrultusunda TRA1 Bölge Planı'nın (2024 - 2028) hazırlık aşamasında olduğu gibi uygulama aşamasında da bölgede katılım, koordinasyon ve iş birliği sağlanacak, stratejik hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla doğal ve kültürel kaynakların kullanımında sürdürülebilirlik konusu ön planda tutulacak, bölge fiziksel ve kültürel olarak yakın iç ve dış coğrafyasıyla ortak proje ve iş birlikleri geliştirilecek, plan döneminde kırsal alanların sosyal ve ekonomik anlamda dönüşmesine katkı sağlanacak, her alanda gençlerin etkin olduğu bir ekosistem ortaya çıkarılacak ve kırdaki yaşam kalitesi arttırılacaktır.

2. SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR

2.1. TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (TURSOP)

2.1.1. Amaç

2.1.1.1. Genel Amaç

Bölgenin turizm sektöründe farklılaşan ve değer oluşturan ürün ve hizmetleri geliştirmek, pazarlamak ve sunuma hazır hale getirmek.

2.1.1.2. Özel Amaçlar

1. TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde turizm sektörünün hizmet kalitesini ve hizmet çeşitliliğini artırmak,
2. TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin turizm sektörüne yönelik tanıtım, pazarlama ve destinasyon markalaşması çalışmalarını yapmak,
3. TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin turizm kapasitesinin artırılabilmesi amacıyla yeni özel sektör yatırımlarını bölgeye çekmek ve sektöre yönelik girişimciliği geliştirmek,
4. TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde turizm sektöründe insan kaynakları altyapısını güçlendirmek,
5. TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde turizm sektöründe yenilenebilir enerji ile yenilikçi sistemlerin kullanımını yaygınlaştırmak, verimliliği artırmak, yeşil ve dijital dönüşüme katkı sunmak,
6. TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde yöresel ürünleri yenilikçi yaklaşımlarla katma değeri yüksek ürünlere dönüştürmek ve ürün çeşitliliğini artırmak.

2.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Turizm, sağladığı ekonomik ve toplumsal kazanımların büyüklüğü ve kalkınma sürecini hızlandırma özelliği ile ekonomik büyümeyi tetikleyen itici güçlerin başında gelmektedir. TRA1 Bölgesi iklimi ve doğal yapısı nedeniyle kış ve spor, tarih ve kültür, doğa-macera, eko-agro, sağlık ve kongre turizmi tiplerine imkân sağlayabilecek durumdadır. Ülkemizin kuzeydoğusunda yer alan TRA1 Düzey 2 Bölgesinin tarihi, özgün iklimi ve coğrafi yapısı, zengin su kaynaklarının başlangıç noktasında bulunması ve termal kaynakları nedeniyle farklı turizm tipleri için çok yönlü ve oldukça geniş bir yelpazede değer ve varlık potansiyeli sunmaktadır. Kış turizmi ekseninde gelişme gösteren bölge; kültürel miras, doğa - macera sporları, sporcu kampı, termal - medikal sağlık ve kongre ve fuar turizmi (Meetings, Incentives, Conferences and Exhibitions-MICE) gibi diğer turizm türlerinin gelişmesi açısından da önemli altyapıya ve potansiyele sahiptir.

TRA1 Bölgesi'nde turizm sektörü kış turizmi odaklı olmaktan çıkıp dört mevsime yayılma eğilimi göstermektedir. Palandöken eksenli kış turizmi, bölgede yabancı turisti de çeken başlıca turizm unsurudur. Bununla birlikte Erzurum'da Ajansın vizyonu ve yönlendirmelerinin de katkısıyla sporcu kamp altyapısı geliştirilmiş olup bu sayede turizmin bölgede dört mevsime yayılması adına önemli bir mesafe kat edilmiştir.

TRA1 Bölgesi'nde farklı turist profillerine hitap edilebilmesi açısından turizm sektöründe çeşitliliğin artırılması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda Ajans bölgenin hemen hemen her ilçesinde turizm altyapısının geliştirilmesine katkı sağlayacak proje ve faaliyetler uygulamış ve bu tür faaliyet ve projeleri desteklemiştir. Bu sayede bölgenin görsel açıdan daha çekici bir hale gelmesine katkı sağlanmış, turizmde alternatif aktivite ve rotaların oluşturulması adına da önemli kazanımlar elde edilmiştir.

Türkiye'de nüfusun önemli bir bölümü hizmetler sektöründe çalışmaktadır. TÜİK mevsim etkisinden arındırılmış istihdam 2024 II. Çeyrek verilerine göre Türkiye'de istihdamın %58,1'i hizmetler sektöründedir. TRA1 Bölgesi'nde de bu oran Türkiye ortalamasına yakındır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından yayımlanan, Turizmin Büyüme ve İstihdam Üzerindeki Etkilerine yönelik 2021 tarihli bir çalışmaya göre %10 düzeyinde bir turizm şoku GSYH üzerinde yaklaşık %1 oranında etkiye sahip olmaktadır (Çelgin, Gökcü, Gül, & Kazdal, 2021). Aynı çalışmaya göre turizmin GSYH üzerindeki payı yaklaşık %3'tür. Bu oranın hesaplanmasında yalnızca seyahat gelirleri dikkate alınmış olup turizmin seyahat sektörü haricinde de diğer hizmet sektörleri üzerinde önemli etkileri mevcuttur. Bu açıdan, turizm sektöründe gerçekleştirilecek atılımın bölgesel kalkınma bakımından önemli kazanımların ortaya çıkmasını sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi verilerine göre, 2019 yılında turizm sektörünün küresel ölçekte 1,9 trilyon dolarlık bir hacme ulaşmıştır. 2023 yılında Seyahat ve Turizm sektörü, küresel GSYİH'ya %9,1 katkıda bulunmuştur. (WTTC, 2023). TÜİK 2024 II. çeyrek verilerine göre verilerine Türkiye'de turizm sektörü geliri bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %11,8 artarak 14 milyar 875 milyon 518 bin dolar olmuştur. Ülkemizden çıkış yapan ziyaretçi sayısı 2024 yılı II. çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %15 artarak 16 milyon 97 bin 884 kişi olmuştur. Bu çeyrekte ülkemizden çıkış yapan ziyaretçilerin gecelik ortalama harcaması 101 dolar olmuştur. (TÜİK, Turizm İstatistikleri, 2024)

Erzurum, 13 Aralık 2022'de yapılan Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) 4. Turizm Bakanları Toplantısı'nda "2025 EİT Turizm Başkenti" olarak ilan edilmiştir. Türkiye'nin, İran ve

Pakistan’la birlikte kurucu üyesi olduğu EİT’nin diğerk üyeleri ise Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan’dır. Teşkilat, üye ülkelerin kalkınmalarına katkıda bulunmak, EİT bölgesi içindeki ticari engelleri kaldırmak ve bölge içi ticareti geliştirmek ve EİT bölgesinin küresel pazarlarla bütünleşmesini teşvik etmek, üye ülkeler arasındaki kültürel ve tarihi bağları güçlendirmek amacıyla kurulmuştur. Bu kapsamda, Erzurum’un tanıtımının yapılması, bahse konu ülkelerden ile turist akışının sağlanması ve ekonomik işbirlikleri kurulması bağlamında oluşabilecek fırsatlardan yararlanmak adına ildeki paydaşlarla çalışmalar yürütülmesi planlanmaktadır.

2012-2023 döneminde uygulanmak üzere 2011 yılında yayınlanan “Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Planı”nda bölgeye ait 430 turizm varlığı ve kültürel ve tarihi değerk tespit edilmiştir. Turizmden elde edilen gelirin artırılması tüm bu çeşitlilik ile farklı turizm tiplerinin ve sektörde istihdam edilen insan kaynağının geliştirilmesine bağlıdır. Temelde bir hizmet endüstrisi olan turizm sektörü; insan ilişkileri, iletişim ve hizmet sunum becerileri üzerine kuruludur. Destinasyonların olumlu reklamlarının ve olumsuz yönlerinin çok hızlı şekilde ve küresel boyutta yayılabildiğı dikkate alındığında, sektörde çalışan her seviyedeki insan gücünün nitelik ve becerilerinin daha ileri bir seviyede olması için stratejide belirlenen öncelikli proje konularının uygulamaya konulması hedeflenmektedir.

TRA1 Bölgesi iklimi ve doğal yapısı nedeniyle kış ve spor, tarih ve kültür, doğa-macera, eko-agro, sağlık ve kongre turizmi tiplerine imkân sağlayabilecek durumdadır. Başta Erzurum olmak üzere var olan kış turizmi hareketliliğini, turist sayısını, konaklama ve hizmet sektörü altyapısını artırarak diğerk turizm tiplerinin de geliştirilip entegre edilmesi hedeflenen bir durumdur. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının 2023 yılında yayınlanan verilerine göre TRA1 Bölgesi genel toplamda 2022 yılında 832.733 ziyaretçi ağırlamıştır. Bu konuda en büyük payı 600.045 ziyaretçi ile Erzurum alırken bunu Erzincan ve Bayburt takip etmektedir. Yine ülke toplamına göre ziyaretçi sayıları oranına bakıldığında illerin oranının oldukça düşük olduğı ve 81 il sıralamasında Erzurum’un 24., Erzincan’ın 53. ve Bayburt’un son sırada yer aldığı görülmektedir.

TURSOP Erzurum, Erzincan ve Bayburt illerinden oluşan TRA1 Bölgesi’nin mevcut turizm potansiyelinin harekete geçirilmesi, yerel halkın turizm gelirlerinden daha fazla pay alması ve sektörde istihdam edilen kişi sayısının ve niteliğinin arttırılması için turizmin tüm alt sektörleriyle geliştirilmesine yönelik olarak kurgulanmıştır.

On İkinci Kalkınma Planı'nda "1.2. 2053 Yılında Türkiye" başlığı altında düzenlenen 278. maddede "Gelişmiş yeşil altyapısı ve sürdürülebilir bir yaklaşımla 2053 yılına doğru turizm vizyonumuz, yapay zekâ ve gelişmiş dijital teknolojileri en üst seviyede kullanarak turizm gelirlerinde dünyadaki ilk üç ülke arasında yer almak olarak belirlenmiştir. Türk turizmi turist sayısından ziyade kaliteyi ve turizm gelirini önceleyerek, doğal kaynaklarını ve benzersiz turizm değerlerini koruyarak nitelikli işgücü, teknolojik ve fiziki altyapısı ve geleceğin turizm alanlarına yönelik yenilikçi hizmet sunumlarıyla eşsiz bir uluslararası marka haline gelecektir. Ülkemiz spor altyapısı ve ev sahipliği yapacağı büyük organizasyonlarla spor turizminin geliştirilmesini sağlayarak uluslararası spor organizasyonlarında önde gelen ülkeler arasında yer alacaktır. Türkiye'nin dünyanın sağlık turizmi başkenti olacağı 2053 yılında ileri ağ teknolojileriyle mekândan bağımsız, robotik sağlık hizmeti uygulamalarının Türkiye öncülüğünde dünyaya yayılması hedeflenmektedir." şeklinde turizmle ilgili hedeflere yer verilmiştir. Söz konusu hedeflerin Ajans tarafından TRA1 Bölgesi için belirlenen turizm öncelikleriyle uyumlu olduğu görülmektedir.

TURSOP kapsamında Türkiye Turizm Stratejisi 2023, TRA1 Düzey 2 Bölge Planı ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planı gibi ulusal ve bölgesel kaynakları referans alarak TRA1 Düzey 2 Bölgesi'ndeki öncelikli turizm alanlarında (kış, kültür, doğa-macera, sağlık), farklılaşan ve değer oluşturan turizm ürünlerinin geliştirilmesi, pazarlamaya ve sunuma hazır hale getirilmesi; turizm değerlerinin yurt içinde ve yurt dışında etkin şekilde tanıtımının, pazarlanmasının ve destinasyon markalaşmasının sağlanması; turizm değer zincirinde özellikle genç ve kadın girişimciliğinin yaygınlaştırılması, genç ve kadın istihdamının artırılması ve ihtiyaç duyulan insan kaynaklarının yetkinliklerinin artırılması; çevre bölgeler ve merkezler ile tematik turizm koridorlarının oluşturulması adına çalışmaların yürütülmesi hedeflenmektedir.

Ön Risk Değerlendirmesi

TURSOP'un uygulanması kapsamında karşılaşılabilecek muhtemel riskler şunlardır:

- (1) Paydaş kurum ve kuruluşlar arasında yeterli ve nitelikli bir işbirliğinin sağlanamaması,
- (2) Bölgenin sunuma ve pazarlamaya hazır hâle getirilen turizm değerlerinin etkin ve sürdürülebilir olmayan markalaşma ve hedef kitle/pazar belirleme politikalarından ötürü, ulusal ve uluslararası düzeyde doğru bir şekilde tanıtılamaması,
- (3) Ulusal ve uluslararası gelişmeler sonucunda olumsuz ekonomik koşulların oluşması,

- (4) Faaliyetin gerçekleştirileceği dönemde salgın, afet, küresel savaşlar vb. sebeplerle gerçekleştirilecek kısıtlamalar,
- (5) Küresel ısınma nedeniyle kış sezonunun kısalması riski,
- (6) Dönemsel gelişmeler ve değişen küresel şartlarla birlikte ortaya çıkan yeni taleplere cevap verilememesi,
- (7) Deprem, sel, yangın, çığ, toprak kayması gibi genel nitelikli doğal afetler; genel salgın hastalıklar gibi mücbir sebep teşkil edecek hususlar, bu ve mevzubahis diğer olası sebeplerle ekonomik ve mevsimsel krizlerin ortaya çıkması.

2.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 1: TURSOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Güncellenen Strateji ve Eylem Planı Sayısı	Adet	1	Ajans yıllık faaliyet raporu, Strateji ve Eylem Planı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan ön fizibilite/fizibilite/ sektörel araştırma raporları	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Bölgenin turizm değerlerinin tanıtımına yönelik düzenlenen etkinlik sayısı	Adet	4	Ajans Sosyal Medya Paylaşımları, Basın Haberleri, Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yatırımcı Ziyareti Sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri, Birim Faaliyet Raporları
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tanıtımı Yapılan Coğrafi İşaretli Ürün Sayısı	Adet	5	Basında çıkan haberler, Tanıtım materyalleri, Kataloglar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yönetim/Yatırım danışmanlığı hizmeti verilen kurum/kuruluş sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu, toplantı tutanakları
Kapasite Geliştirme	Düzenlenen Eğitim Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgeleri, Basında Çıkan haberler
Kapasite Geliştirme	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	Kişi	50	Ajans Faaliyet Raporu, Eğitim Katılım Çizelgeleri
Ajans Destekleri (Güdümlü Proje Desteği)	Desteklenen Güdümlü Proje Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri

Ajans Destekleri (Teknik Destek Programı)	Eğitimsel katılan kişi sayısı	Kişi	50	Eğitim Katılım Çizelgeleri, Teknik Destek Nihai Raporları
Ajans Destekleri (Teknik Destek Programı)	Destekten Yararlanan Kadın ve Genç Sayısı	Kişi	30	Eğitim Katılım Çizelgeleri, Teknik Destek Nihai Raporları
Ajans Destekleri (Teknik Destek Programı)	Düzenlenen eğitim sayısı	Adet	2	Eğitim Katılım Çizelgeleri, Teknik Destek Nihai Raporları
Ajans Destekleri (Teknik Destek Programı)	Danışmanlık hizmeti verilen kurum/kuruluş sayısı	Adet	2	Teknik Destek Nihai Raporları
Ajans Destekleri (Fizibilite Desteği Programı)	Fizibilite Desteği Verilecek Kurum/Kuruluş Sayısı	Adet	3	Fizibilite Desteği Nihai Raporları, KAYS Verileri
Ajans Destekleri (Fizibilite Desteği Programı)	Fizibilite Desteği ile Hazırlanan Rapor Sayısı	Adet	3	Fizibilite Desteği Nihai Raporları, KAYS Verileri
Ajans Destekleri (Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Desteği)	Desteklerden yararlanan Kadın Sayısı	Kişi	2	Nihai raporlar, program kapanış raporu, Ajans faaliyet raporu
Ajans Destekleri (Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Desteği)	Desteklerden yararlanan Genç Sayısı	Kişi	2	Nihai raporlar, program kapanış raporu, Ajans faaliyet raporu
Ajans Destekleri (Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Destek Programı)	Destek sağlanan proje sayısı	Adet	4	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri

Tablo 2: TURSOP Sonuç Göstergeleri.

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1,2,3,4	Bölgedeki turizm tesislerinde yatak kapasitesi artış oranı	Yüzde	2	Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri verileri, TÜİK verileri, Proje nihai raporları
1,2	Bölgede düzenlenen ulusal ve uluslararası	Adet	4	Basın haberleri, Ajans Faaliyet Raporu

	organizasyon sayısındaki artış			
1,2,6	Bölgede tescil edilmiş coğrafi işaretli ürün/el sanatı sayısındaki artış	Adet	2	TPE verileri
3,5,6	Ajans destekleri ile Bölgede gerçekleşen toplam yatırım tutarı	TL	125.000.000,00	Ajans Faaliyet Raporu, Nihai Raporlar, KAYS Verileri
5	Ajans destekleri ile yenilenebilir enerji ve yenilikçi sistemleri kullanan, yeşil ve dijital dönüşüm gerçekleştirilen ve kapasite artışı sağlanan işletme sayısındaki artış	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu, Nihai Raporlar, KAYS Verileri

2.1.4. Proje ve Faaliyetler

2.1.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi (2012-2023) İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Planının Güncellenmesi

2012-2023 dönemini ihtiva eden bu strateji ve eylem planı, Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA) tarafından 2011 yılında "Kuzeydoğu Anadolu İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planı Geliştirme Projesi" sonucunda hazırlanmıştır. Çalışma kapsamında 6 çalıştay, 12 alt sektörde il çalışma grupları, yaklaşık 2000 kişilik katılımcı, iki büyük konferans, üç adet saha gezisi, 13 alt basamakta ulusal rekabet analizi, 1290 adet turizm değer varlığı tespiti, çeşitli anketler yapılmış ve 2012 yılından itibaren uygulama aşamasında kazanılan saha tecrübeleri de plana aktarılmıştır. Bahse konu planın turizm sektöründe değişen koşullar ve öncelikler doğrultusunda güncelleme çalışmaları yürütülecektir. Bu faaliyet için 500.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

Ön Fizibilite ve Fizibilite Raporları

Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı kapsamında uygulanacak olan güdümlü projelere ve özel sektör aracılığıyla yapılması muhtemel yatırımlara ilişkin konularda ön fizibilite ve fizibilite çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle kış, kültür, doğa, sağlık ve spor turizmi potansiyelinin ekonomiye kazandırılması ile turizm sektöründe faaliyet gösteren tesislerde kaynak verimliliği ve dijital dönüşümün sağlanmasına yönelik fizibilite çalışmaları yapılacaktır. Ayrıca güdümlü projelere tahsis edilen kamu kaynağının etkin kullanılması ve bölgeye gelebileceği öngörülen yatırımcılar için somut verilere dayanan yatırım önerilerinde

bulunulabilmesi amacıyla fizibilite çalışmaları gerçekleştirilecektir. Ajans uzmanlarınca hazırlanması planlanan bu raporlarda araştırma ve analiz gibi teknik bölümler için kısmî hizmet alımı yapılabilecektir. Söz konusu fizibiliteler kapsamında, ihtiyaç duyulan makine ve ekipmanların belirlenmesi, iş planının oluşturulması gibi teknik bilgi ve deneyim gerektiren bölümler hizmet alımı ile tamamlatabilecektir. Ayrıca, TRA1 Bölge Planı (2024-2028) ekinde yer alan proje teklifleri için ön fizibilite raporu hazırlanması maksadıyla hizmet alımı yapılacaktır. Bölgeye yatırımcı çekme amacıyla hazırlanan ön fizibilite ve fizibilite raporları ile yatırımcı eşleştirme çalışmaları yürütülecektir.

KOP Dağı 3 Yıldızlı Konaklama Tesisi Ön Fizibilite Raporu:

Kop Dağı, Bayburt Erzurum sınırında, yaklaşık 3000 metre yüksekliğindeki Tarihi İpek Yolu güzergâhı ve Karadeniz'den Doğu Anadolu'ya açılan yolların en önemli geçit noktasında yer almaktadır. Erzurum Havaalanı'na 70, Bayburt merkeze ise 43 km mesafededir. Kop Dağı gerek panoramik güzelliği, gerek kış turizmi olanakları ve gerekse dağa ilişkin macera, keşif aktiviteleri açısından, turistik potansiyel içeren bir bölgedir. Kop Dağı'nda bulunan kayak merkezi farklı zorluk derecelerine göre pistleri ile önemli sayıda turist çekmektedir. Ancak konaklama imkânı bulunmadığından turizm potansiyelinden beklenen düzeyde verim elde edilememektedir. Bu çerçevede bir konaklama tesisi yatırımına ihtiyaç duyulmaktadır. Bayburt il sınırları içerisinde bulunan Kop Dağı bölgesinde 3 yıldızlı bir konaklama merkezinin kurulması için gerekli olan tüm ekonomik, finansal, çevresel ve sosyal faktörleri incelemek amacıyla Ajans Uzmanı marifetiyle bir adet ön fizibilite raporu hazırlanacaktır. Ayrıca söz konusu faaliyet çerçevesinde iyi uygulama örneklerinin yerinde görülmesi amacıyla bir adet sektörel araştırma ziyareti gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Sektörel Araştırmalar

Sonuç Odaklı Program kapsamında uygulanacak olan mali destek programları ve güdümlü projeleri ilgilendiren konularda ihtiyaç duyulacak sektörel araştırmalar yapılacaktır. Ajans ve diğer paydaşlarca yapılan saha ziyaretleri ve bu doğrultuda gerçekleştirilen değerlendirme toplantılarında ilgililerce vurgulanan sektörel ihtiyaçların başında girdi maliyetlerinin azaltılması, yeni pazarlarda tutunabilme/rekabet edebilme, verimliliğin artırılması gelmektedir. Program çerçevesinde söz konusu ihtiyaçların giderilmesine katkıda bulunulması amacıyla, PPB ve YDO'ların koordinasyonunda araştırma raporları hazırlanacaktır. Söz konusu raporlar, Ajans uzmanları marifetiyle hazırlanacaktır.

Yıl içerisinde hazırlanacak ön fizibilite/fizibilite/sektörel araştırma raporlarının hazırlanması için 300.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar

Türkiye’de Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması için Kapasite Artırımı Teknik Yardım Projesi (Capacity Enhancement for Development and Implementation of SSS in Türkiye’s Regions) ile akıllı uzmanlaşma alanında kapasitenin geliştirilmesi, tecrübenin artırılması ve tüm bölgelere yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Projenin hedef kitlesi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, TÜBİTAK, TOBB, YÖK, Belediyeler, STK’lar, Üniversiteler, Ar-Ge kurumları ve özel sektördür. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ve Kalkınma Ajansları projenin en önemli yararlanıcılarıdır.

Proje, kapasite geliştirme, uluslararası ve bölge içi iş birliği ve pilot uygulamalar olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. Uluslararası ve bölge içi iş birliği bileşeni, Kalkınma Ajanslarının uluslararası platformlarda daha aktif olabilmesi ve projelerde daha fazla yer alması ile akıllı uzmanlaşma stratejilerinin geliştirilmesinde yerel paydaşların sahipliğinin ve katılımının artırılması amacıyla tasarlanmıştır. Bu bileşen kapsamında, uluslararası trendler ve fırsatlar hakkında eğitimler verilmesi, uluslararası akıllı uzmanlaşma stratejileri konferansı düzenlenmesi, çalışma ziyaretleri organize edilmesi, uluslararası kurumlar ile bilgi alışverişi ve danışmanlık temini, Kalkınma Ajanslarının S3 platformu üyeliğinin gerçekleştirilmesi ve bölgesel S3 platformlarının kurulması gibi faaliyetlerin ifası öngörülmektedir.

Bölge genelinde sektör bazlı uygulanacak faaliyetlere ilişkin çalışmalar Ajans tarafından Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ile koordineli olarak yürütülecektir. Yıl içerisinde çeşitli zamanlarda gerçekleştirilecek faaliyetler için 200.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.1.4.2. İşbirliği ve Koordinasyon

“2025 EİT Turizm Başkenti Erzurum” Tanıtım, İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT), 1985 yılında İran, Pakistan ve Türkiye tarafından kurulan uluslararası bir kuruluş olup üye sayısı Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Afganistan’ın da katılımı ile 10’a ulaşmıştır. Teşkilat, üye ülkelerin kalkınmalarına katkıda bulunmak, EİT bölgesi içindeki ticari engelleri kaldırmak ve bölge içi ticareti geliştirmek ve EİT bölgesinin küresel pazarlarla bütünleşmesini teşvik etmek, üye ülkeler arasındaki kültürel ve tarihi bağları güçlendirmek amacıyla kurulmuştur. 13 Aralık 2022’de yapılan Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) 4. Turizm Bakanları Toplantısı’nda

Erzurum 2025 EİT Turizm Başkenti olarak ilan edilmiştir. 2025 yılında yıl boyunca çeşitli organizasyonlar planlanmıştır. Planlanan ulusal ve uluslararası organizasyonlardan Dünya Snow Board Kupası, Gastronomi Festivali, Erzurum Yöresel Lezzetler Buluşması ve Erzurum'un Tarihi Sesleniyor Müzikali, Geleneksel Yaz Oyunları, Ehram Bezi Ve Ehram Bebek Tanıtım Etkinlikleri ve Uluslararası Bisiklet Turnuvasının düzenlemesi için ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirlikleri geliştirilecektir. Ayrıca, Erzurum'un tanıtımının yapılması, bahse konu ülkelerden ile turist akışının sağlanması ve ekonomik işbirlikleri kurulması bağlamında oluşabilecek fırsatlardan yararlanmak adına ildeki paydaşlarla işbirliklerinin kurulması ve koordinasyonun sağlanması için çalışmaların yürütülmesi planlanmaktadır. EİT Turizm Başkenti Erzurum kapsamında 2025 yılında gerçekleştirilen organizasyonların, ilin doğal, sosyo-kültürel yapısının ve turizm potansiyelinin ulusal ve uluslararası alanda tanıtımının yapılması amacıyla Ekonomik İşbirliği Teşkilatında yer alan ülkelerde faaliyet gösteren basın-yayın organlarının temsilcileri ve sosyal medya fenomenleri Erzurum iline davet edilerek ülkelerinde Erzurum iline ilişkin haber, tv programı ve sosyal medya paylaşımı yapmaları sağlanacaktır. Bu faaliyetler için 1.000.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.1.4.3. Tanıtım ve Yatırım Destek

Turizm Değerlerine Yönelik Tanıtım Faaliyetleri

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi 2012-2023 İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Planının “Turizm Ürünlerinin Yurt İçi ve Dışında Etkin Şekilde Tanıtımı, Pazarlanması ve Destinasyon Markalaşmasının Sağlanması” başlığı altında 4 No’lu eylem olarak yer alan; ulusal ve uluslararası tur operatörleri ve basın-medya temsilcileri ile işbirliği faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda, bölgenin kış turizmi, kongre, incentive ve fuar turizmi, tarih ve kültür turizmi, macera ve doğa sporları turizmi, eko-turizm ve sağlık turizmi vb. değerlerinin, yüksek irtifa sporcu kamp merkezlerinin ve bu merkezlerde sunulan hizmetlerin ulusal ve uluslararası alanda tanıtılması sağlanacak ve işbirlikleri geliştirilecektir. Bölge içinde ve bölge dışında tanıtım organizasyonları düzenlenecek, bu kişilerin bölgedeki sektör temsilcileri ile bir araya gelerek işbirliği yapmaları sağlanacaktır. Söz konusu organizasyonlar, Kültür ve Turizm Bakanlığının merkez teşkilatı ve yurtdışındaki temsilcilikleri ile çatı kuruluşlarla işbirliği içinde gerçekleştirilecektir. Ayrıca ulusal ve uluslararası alanda bölgedeki turizm ürün, hizmet ve faaliyetlerindeki gelişmeler ve yatırım fırsatları konusunda çeşitli bilgilendirmeler yapılacaktır.

Kış, macera, doğa, spor, kültür, gastronomi gibi turizm türlerine yönelik birçok imkân barındıran, yıl geneline yayılabilen çok sayıda turizm etkinliğine ev sahipliği yapmakta olan bölgenin ve bölgede sunulan ürün ve hizmetlerin ulusal çapta etkin tanıtımların yapılabilmesi amacıyla sosyal medya içerikleri hazırlanarak düzenli olarak paylaşımlar yapılacaktır.

Bölgedeki turizm değerlerinin (kış turizmi, termal turizm, sağlık turizmi, doğa ve macera sporları, kültür ve tarih turizm altyapısı ile gastronomi turizmi) ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması amacıyla hedef kitlelerin ilgisini çekecek nitelikte görsel öğelerle ön plana çıkaran, Türkçe ve hedef ülkelere göre belirlenecek yabancı dillerde dijital tanıtım materyallerinin (belgesel, tanıtım videosu, broşür vb.) içerikleri hazırlanarak tasarımları yapılacaktır. Yıl içerisinde gerçekleştirilecek tanıtım faaliyetleri için 1.200.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

Bayburt'ta Müzeciliğin Gelişmesine Yönelik Çalışmalar:

Bayburt ilinde bulunan Kenan Yavuz Etnografya Müzesi ve Baksı Müzesi ulusal ve uluslararası birçok prestijli ödülü almaya hak kazanmış ve Bayburt turizminin gelişmesine önemli derecede katkı sağlamışlardır. Ayrıca Ajansımızın desteğiyle il merkezinde “Bayburt Dede Korkut Şehir Müzesi” kurulmuş ve 2023 yılında ziyaretçilere kapılarını açmıştır. Söz konusu müzeler Bayburt iline çok sayıda yerli ve yabancı turistini ziyaret etmesine ve Bayburt'un müzeler şehri olarak anılmasına katkı sunmuştur. Bu çerçevede müzecilik alanında Bayburt'un sahip olduğu turizm potansiyelinin daha etkin kullanılması amacıyla ildeki müzelere ilişkin tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, potansiyel yatırım alanlarının araştırılması, uygun alanlarda yatırım gerçekleştirilmesi için girişimcilerle görüşmeler sağlanması vb. çalışmaların yürütülmesi planlanmaktadır.

Aydıntepe Yeraltı Şehrini Yeniden Turizme Kazandırılmasına Yönelik Çalışmalar

Aydıntepe Yeraltı Şehri Bayburt'un en önemli turizm destinasyonlarından biridir. Ancak yeraltı şehrinde meydana gelen çökmeler nedeniyle uzun yıllardır kapalı durumdadır. Yeraltı şehrinin restore edilip yeniden turizme kazandırılması amacıyla Bayburt İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Aydıntepe Kaymakamlığı ve Aydıntepe Belediyesi ile koordinasyon sağlanarak ulusal/uluslararası fonlardan yararlanılabilmesi için gerekli araştırmalar yapılacak ve başvuru için proje hazırlanması çalışmalarına katkı sunulacaktır.

Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler:

Sektöre yeni yatırımların yapılması ve sektördeki mevcut yatırımların genişletilmesi amacıyla yatırımcı ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bu doğrultuda, paydaşlarla yapılacak görüşmelerle belirlenecek olan bölge yatırımcıları yerlerinde ziyaret edilecektir. Aynı kapsamda, başta bölge kökenli yatırımcılar olmak üzere önde gelen turizm sektörü yatırımcıları yerlerinde ziyaret edilecektir. Söz konusu yatırımcılara ön fizibilitesi hazırlanmış yatırım konuları başta olmak üzere bölgede öne çıkan yatırım olanaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılacaktır. Bölgeye yatırımcı çekme amacıyla hazırlanan ön fizibilite raporları ile yatırımcı eşleştirme çalışmaları yürütülecektir.

Yönetim ve Yatırım Danışmanlığı Hizmetlerinin Sağlanması

2025 yılında Yerel Kalkınma Hamlesi misyonuna katkı sağlayacak, bölge için yüksek katma değer üreten, ekonomik getirisi ve sosyal faydası yüksek yatırımların genişletilerek geliştirilmesi ve bölgeye yeni yatırımların bölgeye çekilmesi amacıyla özel sektöre yönelik yönetim ve yatırım danışmanlığı faaliyetleri yürütülecektir. Ayrıca, Bölge’de öne çıkan ve Ajans tarafından belirlenen kriterlere uygun işletmelerin ihtiyaç duyduğu AR-GE ve tasarım, toplam kalite yönetimi, dış ticaret, dijital pazarlama ile yeşil ve dijital dönüşüm, kaynak verimliliği, temiz ve yalın üretim, enerji verimliliği, atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi gibi konularda yönetim danışmanlığı hizmeti verilecektir. Yönetim ve yatırım danışmanlığı hizmetlerinin sağlanması için 500.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.1.4.4. Kapasite Geliştirme

Turizm İşletmelerindeki İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi

TRA1 Bölgesinde turizm sektöründe faaliyet gösteren otel ve konaklama tesislerinin personellerine iletişim, karşılama, turizm tanıtımı, acil durum müdahaleleri ve hijyen gibi temel konularda eğitimler verilecektir. Bu sayede ile gelen turistlerin aldıkları hizmetlerden memnun kalma düzeylerinin ve sunulan hizmeti başkalarına tavsiye etme seviyelerinin artırılması sağlanacaktır. Paydaş kuruluş olarak İllerdeki İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri ile koordinasyon çerçevesinde oteller ve ilgili personeller tespit edilerek eğitim almaları sağlanacaktır. Bu faaliyet için toplam 300.000 TL bütçe ayrılması öngörülmüştür.

2.1.4.5. Ajans Destekleri

2.1.4.5.1. 2025 Yılı Teknik Destek Programı

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'ndeki yerel yönetimlerin başta planlama çalışmaları ile bölge plan ve programlarını uygulayıcı veya yerel kalkınma kapasitesini artırıcı faaliyetlerine ve Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliğinde belirtilen uygun başvuru sahiplerinin yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmalarına destek sağlanması amacıyla Teknik Destek Programı yürütülecektir. Program kapsamında sektörde faaliyet gösteren işletmeler, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, yöresel ürün üreticileri teknik destek programına yönlendirilerek söz konusu paydaşların ihtiyaç duydukları eğitim ve danışmanlıkları Ajans desteği ile almaları sağlanacaktır.

Programın TURSOP kapsamındaki öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- İşletmelerin; yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesi, pratik sorunlarının çözüme kavuşturulması, organizasyon performansının artırılması ile yeni iş fırsatlarının ortaya çıkarılması, kooperatifleşmenin özendirilmesi, yeşil ve dijital dönüşümün teşvik edilmesi, gençlerin ve kadınların işgücüne aktif katılımlarının sağlanması aşamasında faydalı olacak eğitim ve danışmanlık hizmetleri,
- Turizm sektöründe çalışan yönetici ve personel ile bölgeye gelen ziyaretçilerle doğrudan temas halinde olan insan kaynağına yönelik eğitim programları,
- Turizm sektörünün yardımcı hizmetlerinde faaliyet gösteren farklı meslek gruplarına yönelik olarak eğitim programları,
- Turizm sektöründeki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkacak insan kaynağı açığına yönelik gençlerin de sürece dâhil edilmesini öngören eğitim ve meslek edindirme kurslarının düzenlenmesi,
- Bölgede bulunan özellikle coğrafi işaretli ürünlerin gastronomi turizmine kazandırılması, yöresel ve doğal ürünlerin üretiminin geliştirilmesine yönelik eğitim ve danışmanlık faaliyetleri,
- Bölgede faaliyet gösteren işletmelerin ihtiyaç duyduğu AR-GE ve tasarım, toplam kalite yönetimi, dış ticaret, dijital pazarlama ile yeşil ve dijital dönüşüm, kaynak verimliliği, temiz ve yalın üretim, enerji verimliliği, atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi gibi konularda yönetim ve yatırım danışmanlığı faaliyetleri.

Bu sonuç odaklı program kapsamında 2025 Yılı Teknik Destek Programı için 3.000.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.1.4.5.2. 2025 Yılı Fizibilite Desteği Programı

Turizm sektörüne yönelik kamu ya da özel sektör aracılığıyla yapılması muhtemel yatırımlara ilişkin ihtiyaç duyulacak fizibilite çalışmaları için fizibilite desteği programı uygulanacaktır. Ayrıca Sonuç Odaklı Program kapsamında güdümlü proje desteği verilmesi planlanan projelere tahsis edilen kamu kaynağının etkin kullanılması amacıyla fizibilite desteği verilecektir. Programın TURSOP kapsamındaki öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde turizm sektörünün hizmet kalitesinin ve hizmet çeşitliliğinin artırılması,
- Yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilmesi,
- Kaynak verimliliğinin sağlanması,
- TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin turizm kapasitesinin artırılabilmesi amacıyla yeni özel sektör yatırımlarının bölgeye çekilmesi.

Bu sonuç odaklı program kapsamında 2025 Yılı Fizibilite Desteği Programı için 4.800.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.1.4.5.3. 2025 Yılı Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Destek Programı

Sektörde ihtiyaç duyulan fiziki ve teknolojik altyapının oluşturulması veya iyileştirilmesi, hizmet kalitesinin yükseltilmesi, uluslararası standartlara uygun katma değeri yüksek üretim yapılması, ürün ve hizmet çeşitliliğinin artırılması, yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilmesi ve girişimciliğin geliştirilerek bölgenin ulusal ve uluslararası alanda rekabet gücünün artırılması amacı ile faaliyet gösteren kooperatifler ile kâr amacı güden gerçek ve tüzel kişilere yönelik Faizsiz Kredi Destek Programı uygulanacaktır. Programın TURSOP'a yönelik öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- Turizm sektöründe genç ve kadın girişimciliğinin yaygınlaştırılması,
- Bölge içinden ve bölge dışından yeni yatırımcıların kazandırılması,
- Geleneksel yöntemlerle üretilen yöresel ürünlerin yenilikçi yaklaşımlarla katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülmesi,

- Katma değeri yüksek yenilikçi ürün sayısı ve hizmet çeşitliliğinin artırılması,
- Yenilikçi pazarlama yöntemleri geliştirilmesi,
- Kaynak verimliliğini sağlayacak ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi,
- Yeşil ve dijital dönüşüm bağlamında ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi.

Bu sonuç odaklı program kapsamında 2025 Yılı Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Destek Programı için 13200.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.1.4.5.4. 2025 Yılı GÜDÜMLÜ Proje Desteği

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde turizm sektörünün hizmet kalitesini ve hizmet çeşitliliğinin artırılması, bölgenin turizm altyapısının iyileştirilmesine katkı sunulması, TRA1 Düzey 2 Bölgesinde bulunan tarihi ve kültürel varlıkların korunarak turizme kazandırılması ve gençlerin istihdama katılımlarının sağlanması maksadıyla güdümlü proje desteği verilecektir. Bu kapsamda Erzincan'ın başlıca turizm destinasyonlarından olan Erzincan Ergen Dağı Kış Turizm Merkezinde kış, doğa ve alternatif turizmin canlandırılması için ihtiyaç duyulan altyapıyı iyileştirilmek ve geliştirmek amacıyla konusu ve koşulları Ajans öncülüğünde ve yönlendirmesinde belirlenecek özel nitelikli model bir proje geliştirilmesi planlanmaktadır. .

Güdümlü Proje Desteğinin turizm ile ilgili öncelikleri şöyledir:

- TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde turizm sektörünün hizmet kalitesini ve hizmet çeşitliliğini artırmak,
- Bölgenin turizm altyapısının iyileştirilmesine katkı sunmak,

Bu sonuç odaklı program kapsamında 2025 Yılı Güdümlü Proje Desteği için 33.318.153,13TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.1.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 3: TURSOP Faaliyetleri 2025 Yılı Zaman Planlaması

Proje / Faaliyet	2025											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planının Güncellenmesi												
Turizm Değerlerine Yönelik Tanıtım Faaliyetleri												

“2025 EİT Turizm Başkenti Erzurum” Tanıtım, İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri												
CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar												
Yönetim ve Yatırım Danışmanlığı Hizmetlerinin Sağlanması												
Ön Fizibilite/Fizibilite Çalışmaları												
Turizm İşletmelerindeki İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Faaliyetleri												
Teknik Destek Programı												
Fizibilite Desteği Programı												
Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Desteği Programı												
Güdümlü Projeler												

2.1.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

TURSOP faaliyetleri Genel Sekreterlik tarafından takip ve koordine edilecektir. Faaliyetler, mahiyetlerine uygun şekilde ilgili birimler tarafından yürütülecektir. SOP kapsamında Ajans desteklerine yönelik faaliyetler Planlama ve Programlama Birimi ile İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından uygulanacaktır. Tanıtım ve yatırım destek, işbirliği ve koordinasyon, araştırma, analiz ve programlama faaliyetleri ise ilgisine göre yatırım destek ofisleri veya Planlama ve Programlama Birimi tarafından gerçekleştirilecektir.

Genel Sekreter başkanlığında üç aylık dönemler haline toplantılar düzenlenerek, paylaşımı yapılan iş ve görevlerde hangi aşamada olduğu hususu ile yapılacak faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için atılması gereken adımlar değerlendirilecektir.

2.1.7. İzleme ve Değerlendirme

SOP’un Dönemsel İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporu’nun hazırlanmasından, sürecin planlanması ve takibinden Ajans Planlama ve Programlama Birimi sorumludur. SOP kapsamında Ajans tarafından yürütülecek tüm destek programlarının uygulanmasından PPB, izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB sorumludur. İDB, destek programlarına ilişkin program kapanış raporlarını da hazırlayacaktır.

Tablo 4: TURSOP 2025 Yılı Faaliyetleri Bütçe Tablosu

Faaliyet Türü	Proje / Faaliyet	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz ve Programlama	CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar	PPB, Erzincan YDO	01.01.2025 31.12.2025	200.000,00
Araştırma, Analiz ve Programlama	Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planının Güncellenmesi	PPB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	500.000,00
Araştırma, Analiz ve Programlama	Ön Fizibilite/Fizibilite/Sektörel Araştırma Raporu Çalışmaları	PPB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	300.000,00
İş birliği ve Koordinasyon	"2025 EİT Turizm Başkenti Erzurum" İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	PPB, Erzurum YDO	01.01.2025 31.12.2025	1.000.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Turizm Değerlerine Yönelik Tanıtım Faaliyetleri	PPB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	1.000.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yönetim ve yatırım danışmanlığı hizmetlerinin sağlanması	PPB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	500.000,00
Kapasite Geliştirme	Turizm İşletmelerindeki İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Faaliyetleri	YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	300.000,00
Ajans Destekleri	Teknik Destek Programı	PPB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	3.000.000,00
Ajans Destekleri	Fizibilite Desteği Programı	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	4.800.000,00
Ajans Destekleri	Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Desteği Programı	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	13.200.000,00
Ajans Destekleri	Güdümlü Projeler (2025 Yılı Ergen Dağı Güdümlü Proje Desteği)	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	33.318.153,13
	Toplam			58.118.153,13

2.2. ET, SÜT VE ARICILIK SEKTÖRLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (ESASSOP)

2.2.1 Amaç

2.2.1.1. Genel Amaç

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinden elde edilen gelirin ve bu sektörlerdeki katma değerin artırılması.

2.2.1.2. Özel Amaçlar

1. TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde beşeri sermayenin ve insan kaynakları altyapısının güçlendirilmesi,
2. TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde kalite standardizasyonu sağlanmış ve maliyeti düşürülmüş girdi miktarının artırılması,
3. TRA1 Düzey 2 Bölgesine özgü tarım ürünlerinin kalite ve standardizasyonun sağlanması.
4. TRA1 Düzey 2 Bölgesi et, süt ve arıcılık sektörlerinde üretilen nihai ürünlerin nitelik ve niceliğinin artırılması ve bu ürünlerin ulusal ve uluslararası ölçekte etkin bir şekilde pazarlanmasının sağlanması ve ihracat miktarının artırılması,
5. TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde yenilenebilir enerji ile yenilikçi sistemlerin kullanımının yaygınlaştırılması, yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilmesi, üretim altyapısının güçlendirilmesi ve verimliliğin artırılması,
6. TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde girişimciliğin desteklenmesi ve inovatif ürünlerin geliştirilerek katma değeri yüksek ürünlerin üretiminin sağlanması,
7. TRA1 Düzey 2 Bölgesine yeni yatırımların çekilmesi.

2.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Hayvancılık sektörü, Türkiye ekonomisinde; nüfus ve istihdam, beslenme, tarımsal üretim, yurt içi tüketim, tarımın sanayiye olan katkısı, milli gelir ve ödemeler dengesi açısından önemini koruyan bir sektör konumundadır.

Sonuç Odaklı Program ile TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde bölgede yapılması planlanan yeni yatırımlara ilişkin fizibilite etüdü çalışmaları, sektörde faaliyet gösteren aktörlerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi, sektörde özellikle genç ve kadın girişimciliğinin yaygınlaştırılması, genç ve kadın istihdamının artırılması ve ihtiyaç duyulan insan kaynaklarının yetkinliklerinin geliştirilmesi, yenilikçi ve katma değeri yüksek ürünlerin üretiminin artırılması, teknolojik üretim altyapısının geliştirilmesi ve sektördeki verimliliğin

yükseltilmesi için teknik destek ve destek programları yürütülecektir. Sektördeki ortak sorunlara kalıcı çözümler üretilmesi amacıyla altyapı programları ve güdümlü projeler ile müdahale edilecektir. Bu bağlamda sektörün ekonomik anlamda oluşturacağı katma değerin sürdürülebilir olarak arttırılması planlanmaktadır.

Programın hedef grubu; TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde faaliyet gösteren ve geçimlik hayvancılık faaliyeti olarak tanımlanan ölçeğin üzerinde kapasiteye sahip olan yetiştiriciler, et, süt ve arı ürünleri işleyen üreticiler ile yenilikçi ve katma değeri yüksek ürünler geliştirerek üretim yapacak girişimcilerdir.

On İkinci Kalkınma Planı'nda "3. Planın Hedefleri Ve Politikaları" başlığı altında düzenlenen 293. maddede, Plan döneminde, Türkiye ekonomisinin mevcut kaynaklarının en etkin şekilde kullanılarak büyüme potansiyelinin artırılmasının temel önceliklerden olacağı; bu kapsamda, verimlilik ve rekabetçiliği odağına alan üretim yapısıyla, sanayi sektörünün tarım ve hizmetler sektörüyle etkileşimini artırarak başat rol üstlendiği ihracata dayalı istikrarlı bir büyüme ile artan refahın adil paylaşımının hedeflendiği ifade edilmektedir. "3.2.2.1. Tarım ve Gıda" başlığı altında düzenlenen 492.6. maddede ise arıcılıkta ürün çeşitliliği ve üretimin artırılacağı belirtilmektedir. Söz konusu hedeflerin Ajans tarafından TRA1 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörleri için belirlenen önceliklerle uyumlu olduğu görülmektedir.

Ayrıca Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'nde yer alan "4.6.1 Tarım, hayvancılık ve kırsal alanda yapısal dönüşümün temellerinin iyileştirilmesi" ve Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nde yer alan "Stratejik Amaç 1: Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi ve İstihdam İmkânlarının Artırılması" politikaları ile doğrudan ilgilidir.

Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı; TRA1 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı'nın; "başta nitelikli ve ayırt edici özellikteki ürünler olmak üzere tarımsal üretimin miktar ve kalitesinin artırılması ve Bölgede üretilen hammaddenin işlenerek katma değerli ürün haline getirilmesi" başlıklı gelişme ekseninin yanı sıra; "kaliteli, yeterli ve sürekli tarımsal üretim için teknik altyapının iyileştirilmesi", "bölgeye ürün/ham madde işleme ve imalat sanayi yatırımlarının çekilmesi" ve "katma değeri yüksek ürünlerin değerinde pazarlanması" öncelikleri ile doğrudan ilgilidir.

Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (ESASSOP) TRA1 Düzey Bölgesi 2024-2028 Bölge Planında belirlenen "Yüksek yaşam kalitesi ile yenilikçi,

verimli üreten, adil paylaştan, insana ve çevreye duyarlı TRA1 Bölgesi” vizyonunun gerçekleştirilmesi içinde büyük önem taşımaktadır.

2024-2028 Bölge Planında yer alan “Tarımsal ve Kırsal Dönüşümün Sağlanması”, “Bölgede Sanayi Sektöründe Yatırım Ortamının İyileştirilmesi” ve “Bölgede Ar-Ge ve Yenilikçilik Ekosisteminin Oluşturulması” stratejik öncelikleri kapsamında ele alınan hedeflerle de doğrudan ilişkilidir.

Tarım sektörü, GSYH ve istihdam açısından bölgede önemli bir yer tutmaktadır. 2022 yılında bölgede çalışanların %37,3’ü tarım sektöründe istihdam edilirken bu oran %15,8 olan ülke ortalamasının oldukça üzerindedir. Tarımsal üretimde bölgenin bitkisel ve hayvansal üretim çeşitliliği ve potansiyeli yüksektir. Bölge, geniş çayır ve mera alanları ve yem bitkisi üretimi için uygun iklim koşulları nedeniyle hayvansal üretim açısından olumlu özelliklere sahiptir. 2022 yılı TÜİK verilerine göre Erzurum’da toplam 801.591 büyükbaş ve 1.002.118 küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Bölgenin diğer illeri olan Erzincan’da 112.418 büyükbaş ve 597.314 küçükbaş, Bayburt’ta ise 78.568 büyükbaş, 80.154 küçükbaş hayvan varlığı bulunmaktadır.

Bölgenin hayvan varlığına ve üretilen süt miktarına bağlı olarak süt işleme sanayinin görece ön planda olduğu söylenebilir. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı verilerine göre 2022 yılı itibarıyla Erzurum’da 24, Erzincan’da 13 ve Bayburt’ta 3 adet süt işletmesi bulunmaktadır. Bölgede süt işleme sektöründe yöresel ürün üretimi konusunda marka değeri taşıyan çok sayıda coğrafi işaretli ürün mevcuttur. Süt ürünleri imalatında kalite ve standardizasyonun artırılması ve bölgede üretilen süt ürünlerinde markalaşmanın sağlanması sektörden elde edilecek katma değer artırılması adına önemlidir.

TÜİK verileri incelendiğinde, TRA1 Bölgesi’nde hayvan sayısı bakımından büyükbaş hayvancılığın başat role sahip olduğu, büyükbaş hayvancılığı sırasıyla küçükbaş hayvancılık, kanatlı hayvancılık ve arıcılığın takip ettiği görülmektedir. Bölgede Erzurum ili büyükbaş hayvan varlığı, Erzincan ili küçükbaş ve kanatlı hayvan varlığı, Bayburt ili ise arıcılık bakımından öne çıkmaktadır. Bölgedeki hayvan sayıları, Türkiye’deki hayvan sayılarıyla mukayeseli olarak ele alındığında büyükbaş hayvancılığın ulusal ölçekte de dikkate değer bir yerinin olduğu verilerden anlaşılmaktadır.

Bölgede arıcılık ve bal üretimi de yapılmaktadır. TRA1 Düzey 2 Bölgesinde arıcılık faaliyeti yapan işletme sayıları incelendiğinde 2022 yılı itibarıyla Erzurum 2.236 işletmeyle bölgede en çok arıcılık faaliyeti yapan ildir. Erzurum’u sırasıyla Erzincan ve Bayburt takip etmektedir.

TÜİK verileri incelendiğinde, Türkiye’de arıcılık faaliyeti gerçekleştiren 95.386 işletme bulunmaktayken, TRA1 Bölgesi’nde bu sayı 4.069’tur. Türkiye’de toplam 118.297 ton bal üretimi yapılırken, bu üretim miktarının 5.150 tonu TRA1 Düzey 2 Bölgesi’ne aittir. TRA1 Düzey 2 Bölgesi’nde arıcılık faaliyeti gerçekleştiren işletme sayısı ve bal üretimi dikkate alındığında, arıcılık sektörünün TRA1 Düzey 2 Bölgesi’nde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Bölgedeki et, süt ve arıcılık sektörlerinin ekonomik katma değerinin arttırılmasına yönelik hazırlanan Sonuç Odaklı Program kapsamında, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca “Üretirken, Tüketirken Verimlilik” mottosuyla; Kalkınma Ajansları 2020 ve 2021 teması olarak belirlenmiş olan Kaynak Verimliliği çalışmaları ve Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında kabul edilmiş olan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla (özellikle SKA 8, SKA 11 ve SKA 12) uyumlu faaliyetler gerçekleştirilecektir. Bu bağlamda, “İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme”, “Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları”, “Sorumlu Üretim ve Tüketim” amaçlarına katkı sağlayacak uygulamalar teşvik edilecektir.

Yukarıda belirtilen müdahale gerekçeleri doğrultusunda Sonuç Odaklı Program kapsamında müdahale odağını oluşturan alanlar ise;

- Sektörde üreticinin teknik kapasitesinin ve niteliğinin artırılması,
- Sektörde girişimciliğin ve girişim sayısının artırılması,
- Sektörde tarımsal hammaddenin üretilmesi, toplanması, taşınması ve işlenmesine yönelik alt yapı ve organizasyon eksikliklerinin giderilmesi,
- Sektörde ayırt edici ürün üretiminin ve yenilikçi uygulamaların bölgede yaygınlaştırılması,
- Sektörde yeşil ve dijital dönüşüme katkı sağlanması,
- Sektörde dış ticaret kapasitesinin geliştirilmesi,
- Sektörde markalaşma kültürünün geliştirilmesi ve marka ürünler oluşturulması
- Sektörde alternatif pazar ağlarının ve pazarlama yöntemlerinin geliştirilmesi ve
- Bölgeye özgü tarım ürünlerinin üretimine yönelik araştırma, eğitim ve danışmanlık hizmeti sağlanmasıdır.

Ön Risk Değerlendirmesi

Sonuç Odaklı Programın uygulanması kapsamında karşılaşılabilecek muhtemel riskler şu şekildedir:

- İlgili sektörlerde girdi maliyetlerinin beklenenin üzerinde artış seyri göstermesi,
- İlgili sektörlerde ithalatın artması,
- Paydaş kurum ve kuruluşlar arasında yeterli ve nitelikli bir işbirliğinin sağlanamaması,
- Dönemsel gelişmeler ve değişen küresel şartlarla (küresel ısınma, iklim değişiklikleri savaşlar vb.) birlikte ortaya çıkan yeni taleplere cevap verilememesi,
- Deprem, sel, yangın, çığ, toprak kayması gibi genel nitelikli doğal afetler; genel salgın hastalıklar gibi mücbir sebep teşkil edecek hususlar.

2.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Söz konusu SOP kapsamında 2025 yılında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktılar aşağıda yer almaktadır:

Tablo 5: ESASSOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Ön Fizibilite/Fizibilite/Se ktörel Araştırma Raporları	Adet	4	Fotoğraflar, Faaliyet Raporları, Toplantı Tutanakları
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yönetim ve Yatırım Danışmanlığı Sağlanan Firma Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu, Ulusal ve Uluslararası Basın Haberleri
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yatırımcı Ziyareti Sayısı	Adet	6	Katılımcı Çizelgeleri, Nihai Raporlar, Fotoğraflar
Kapasite Geliştirme	Düzenlenen Üretimde Verimlilik Eğitimleri	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu, Fotoğraflar, Katılımcı Çizelgeleri
Kapasite Geliştirme	Üretimde Verimlilik Eğitimlerine Katılan Kişi Sayısı	Kişi	60	Ajans Faaliyet Raporu, Fotoğraflar, Katılımcı Çizelgeleri
Ajans Destekleri (Teknik Destek)	Düzenlenen Eğitim Sayısı	Adet	3	Katılımcı Çizelgeleri, Nihai Raporlar, Fotoğraflar
Ajans Destekleri (Teknik Destek)	Eğitilere Katılan Kişi Sayısı	Kişi	50	Nihai Raporlar, Ajans Faaliyet Raporları
Ajans Destekleri (Teknik Destek)	Teknik Destek Sağlanan Proje Sayısı	Adet	5	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri, Nihai Raporlar
Ajans Destekleri (Teknik Destek)	Teknik Destekten Yararlanan Kadın ve Genç Sayısı	Adet	30	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri, Nihai Raporlar

Ajans Destekleri (Fizibilite Desteği)	Destek Sağlanan Proje Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri, Nihai Raporlar
Ajans Destekleri (Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Desteği)	Desteklerden Yararlanan Kadın Sayısı	Kişi	2	Nihai raporlar, program kapanış raporu, Ajans faaliyet raporu
Ajans Destekleri (Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Desteği)	Desteklerden Yararlanan Genç Sayısı	Kişi	2	Nihai raporlar, program kapanış raporu, Ajans faaliyet raporu
Ajans Destekleri (Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Destek Programı)	Destek Sağlanan Proje Sayısı	Adet	4	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri, Nihai Raporlar

Tablo 6: ESASSOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
4,5,6,7	Ajans Destekleri ile Bölgede Gerçekleştirilen Yatırım Tutarı	TL	50.000.000,00	Proje Nihai Raporu, Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Veileri
2	İlgili Sektörlerde Alınan Standardizasyon Belgesi Sayısı	Adet	2	TÜRKAK Onaylı Kalite Belgeleri, TSE Onaylı Standart Belgeleri
4	İlgili Sektörlerde Modernize Edilen/Kapasitesi Arttırılan İşletme Sayısı	Adet	3	Proje Nihai Raporu, Ajans Faaliyet Raporu
1	Desteklenen Projeler ile İstihdam Edilen Kişi Sayısındaki Artış	Kişi	15	Proje Nihai Raporu, SGK Kayıtları
4	Yeni Yatırım Sayısı	Adet	1	Ticaret ve Sanayi Odaları Kayıtları, Esnaf ve Sanatkarlar Odası Kayıtları
3	Yöresel Ürün Tanıtım Faaliyeti Sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu

2.2.4. Proje ve Faaliyetler

2.2.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

Ön Fizibilite ve Fizibilite Raporları

Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı kapsamında uygulanacak olan güdümlü projelere ve özel sektör aracılığıyla yapılması muhtemel yatırımlara ilişkin konularda fizibilite çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle arıcılık alanında yeni yatırımların yapılması, ikincil arı ürünlerinin üretimi için gerekli olan tesis ve üretim altyapısı, et-süt entegre tesislerinin teknolojik altyapıları ile bu tesislerdeki kaynak verimliliği ve dijital dönüşümün sağlanmasına yönelik fizibilite çalışmaları yapılacaktır. Ayrıca güdümlü projelere tahsis edilen kamu kaynağının etkin kullanılması ve bölgeye gelebileceği öngörülen yatırımcılar için somut verilere dayanan yatırım önerilerinde bulunulabilmesi amacıyla fizibilite çalışmaları gerçekleştirilecektir. Ajans uzmanlarınca hazırlanması planlanan bu raporlarda araştırma ve analiz gibi teknik bölümler için kısmî hizmet alımı yapılabilecektir. Söz konusu fizibiliteler kapsamında, ihtiyaç duyulan makine ve ekipmanların belirlenmesi, iş planının oluşturulması gibi teknik bilgi ve deneyim gerektiren bölümler hizmet alımı ile tamamlatabilecektir. Ayrıca, TRA1 Bölge Planı (2024-2028) ekinde yer alan proje teklifleri için ön fizibilite raporu hazırlanması maksadıyla hizmet alımı yapılacaktır. Bölgeye yatırımcı çekme amacıyla hazırlanan ön fizibilite ve fizibilite raporları ile yatırımcı eşleştirme çalışmaları yürütülecektir.

Sektörel Araştırmalar

Sonuç Odaklı Program kapsamında uygulanacak olan mali destek programları ve güdümlü projeleri ilgilendiren konularda ihtiyaç duyulacak sektörel araştırmalar yapılacaktır. Ajans ve diğer paydaşlarca yapılan saha ziyaretleri ve bu doğrultuda gerçekleştirilen değerlendirme toplantılarında ilgililerce vurgulanan sektörel ihtiyaçların başında girdi maliyetlerinin azaltılması, yeni pazarlarda tutunabilme/rekabet edebilme, verimliliğin artırılması gelmektedir. Program çerçevesinde söz konusu ihtiyaçların giderilmesine katkıda bulunulması amacıyla, PPB ve YDO'ların koordinasyonunda araştırma raporları hazırlanacaktır. Söz konusu raporlar, Ajans uzmanları marifetiyle hazırlanacak olup anket, organizasyon, analiz gibi ihtiyaç duyulan konularda kısmi hizmet alımı yapılabilecektir. Bu faaliyet kapsamında "TRA1 Bölgesi Arı Ürünleri Değer Zincir Analizi" ve "TRA1 Bölgesi Hayvansal Ürünler Değer Zinciri Analizi" hazırlanarak potansiyel yatırımcılarla paylaşılacaktır.

Ayrıca “TRA1 Düzey-2 Bölgesi Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık  r nleri Sektörünün Bölgesel Girdi- ıktı Tabloları ile Analizi”  alışması yapılması planlanmaktadır. Bu kapsamda TRA1 Düzey-2 Bölgesine ait girdi-çıktı tablolarının pilot olarak Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (ESASSOP) kapsamında kullanılarak bir analiz çalışması yapılması planlanmıştır. Çalışma detayında Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (ESASSOP) kapsamında “Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık  r nleri” sektörüne farklı senaryolara göre uygulanacak şokun çarpan/çoğaltan analizi gibi metodlar kullanılarak tüm sektörlere etkisini analiz eden bir raporlama gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Çalışmanın gerçekleştirilmesi için Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü   nc l   nde Ajans personeline verilen eğitimlerden faydalanmak sureti ile Ajans uzmanı marifeti ve ihtiyaç olması halinde kısmi danışmanlık hizmeti alımı yapılacaktır.

2025 Yılı içerisinde hazırlanacak  n fizibilite/fizibilite/sektörel araştırma raporları ve eylem planı için 500.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

Erzurum İlinde Tarım Sektöründe Mevcut Durum ve Tarım Eylem Planı’nın Hazırlanması

Tarımsal faaliyetler, bitkisel üretim ve hayvansal üretim olmak üzere iki ana faaliyetten oluşmaktadır. A ırlı ı hayvansal üretim olmak üzere, Erzurum ili tarımsal faaliyetlerin yoğun olarak y r t ld   bir ildir. Başka bir ifadeyle, Erzurum ilinde yaşayan nüfusun önemli bir bölümü, gelirlerini tarımsal faaliyetlerden sağlamaktadır. Hayvansal  retim faaliyetleri arasında yer alan et ve süt yönlü hayvan yeti tiricili i ile arıcılık faaliyetleri ise, ilde en yoğun gerçekleştirilen tarımsal faaliyet  e itleridir. Ancak ilde tarımsal faaliyetler yaygın bir biçimde yürütülmesine rağmen tarımda dijitalleşme, katma değerli üretim gerçekleştirme, pazarlama vb. konularda ciddi eksiklikler mevcuttur. Bu kapsamda, söz konusu faaliyet ile tarım sektöründe Erzurum ilinin mevcut durumunun ortaya konulması ve TRA1 2024-2028 Bölge Planı’nda yer alan stratejiler de dikkate alınarak tarım sektörüne yönelik bir eylem planının hazırlanması hedeflenmektedir. Hem bitkisel hem de hayvansal üretime ilişkin mevcut durumun ve eylem planlarının ortaya konulacağı çalışma; et, süt ve arıcılık sektörünü de kapsayacak niteliktedir.

Erzurum İli Mevcut Durum Analizi ve Tarım Eylem Planı’nın Hazırlanması için toplantı ve organizasyonların yapılması için 150.000, 00 TL bütçe ayrılmıştır.

CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar

Türkiye’de Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması için Kapasite Artırımı Teknik Yardım Projesi (Capacity Enhancement for Development and Implementation of SSS in Türkiye’s Regions) ile akıllı uzmanlaşma alanında kapasitenin geliştirilmesi, tecrübenin artırılması ve tüm bölgelere yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Projenin hedef kitlesi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, TÜBİTAK, TOBB, YÖK, Belediyeler, STK’lar, Üniversiteler, Ar-Ge kurumları ve özel sektördür. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ve Kalkınma Ajansları projenin en önemli yararlanıcılarıdır.

Proje, kapasite geliştirme, uluslararası ve bölge içi iş birliği ve pilot uygulamalar olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. Uluslararası ve bölge içi iş birliği bileşeni, Kalkınma Ajanslarının uluslararası platformlarda daha aktif olabilmesi ve projelerde daha fazla yer alması ile akıllı uzmanlaşma stratejilerinin geliştirilmesinde yerel paydaşların sahipliğinin ve katılımının artırılması amacıyla tasarlanmıştır. Bu bileşen kapsamında, uluslararası trendler ve fırsatlar hakkında eğitimler verilmesi, uluslararası akıllı uzmanlaşma stratejileri konferansı düzenlenmesi, çalışma ziyaretleri organize edilmesi, uluslararası kurumlar ile bilgi alışverişi ve danışmanlık temini, Kalkınma Ajanslarının S3 platformu üyeliğinin gerçekleştirilmesi ve bölgesel S3 platformlarının kurulması gibi faaliyetlerin ifası öngörülmektedir.

Bölge genelinde sektör bazlı uygulanacak faaliyetlere ilişkin çalışmalar Ajans tarafından Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ile koordineli olarak yürütülecektir. Yıl içerisinde çeşitli zamanlarda gerçekleştirilecek faaliyetler için 200.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.2.4.2. Tanıtım ve Yatırım Destek

Yöresel Ürün Tanıtımına Yönelik Faaliyetler

Yöresel ürünlerin pazarlanması kırsal kalkınmaya katkı sağlayan stratejik araçlardan biridir. Söz konusu ürünler; geleneksel üretimi teşvik etmesi, geleneksel yaşam kültürünü ve bu kültürün sunduğu ürünleri koruması ve bunları tanıtarak bölgeye turist çekmede etkili olması itibarıyla bölgesel turizm ve destinasyon pazarlamasında önemli bir işlev üstlenmektedir.

Bölgemizde büyük bir kısmı ESASSOP ile doğrudan ilgili olan coğrafi işaretli ya da coğrafi işaret potansiyeli taşıyan yöresel ürünler mevcut olup bunlar ulusal ve uluslararası alanda hak ettiği düzeyde bilinirliğe sahip değildir. Bu ürünlerin doğru bir tanıtım stratejisi ile hedef kitleye duyurulması yöresel ürün üreten dar gelirli aile işletmeleri başta olmak üzere bu alanda üretim yapan işletmelerin gelir seviyesinin yükselmesine katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda bölgede

coğrafi işarete sahip ya da coğrafi işaret alma potansiyeli taşıyan ürünlerin tanıtılması ve pazarlanması için medya, sosyal medya ve yeni medya içerikleri hazırlanacaktır. Ayrıca yöresel ürünlerin ulusal ve uluslararası tanıtımına katkı sağlamak amacıyla bölgenin TV ve radyo programları ile basında yer bulmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. Ayrıca "Bereket, Birikim ve Beceri" sloganıyla hayata geçirilen Anadoludakiler Platformu ile ülkemize özgü yöresel ürünlerin zenginliğini dijital platformda paylaşılarak yerel üreticilerin desteklenmesi, geleneksel kültürün yaşatılması ve yerel potansiyelin keşfedilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, Erzurum iline özgü "taş nanesi", "kıtlama şeker", "Oltu zümrüdü", "Karnavas bezi"; Erzincan iline özgü "yabancı zerdali", "tulum peyniri", "bakır işlemeciliği"; Bayburt iline özgü "karun tarhun", "ehram" ve "ekşili erik tarhanası" Anadoludakiler Platformunda tanıtımı yapılan ve farkındalık oluşturulan ürünlerdir. Bu bağlamda, coğrafi işareti alınmış ve bölgeye özgü diğer ürünlerin de ilgili Platformda yayımlanması ve Platformun tanıtımını gerçekleştirmek üzere organize edilen fuar, etkinlik gibi tanıtım çalışmalarında yer alması için talep edilen bilgi notlarının hazırlanmasına ve koordinasyon iş/işlemlerinin yürütülmesine devam edilecektir. Öte yandan, Platformda tanıtımı yapılan yöresel ürünlerin ticarileştirilmesini sağlamak üzere Bölgede ilgili ürünlerin üretimini ve pazarlamasını yapan kooperatiflerin ve üreticilerin belirlenmesi için hâlihazırda çalışmalar da yürütülmektedir. Bu çalışmalar çerçevesinde, Platformu zenginleştirmek üzere Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü öncülüğünde ve Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı koordinatörlüğünde yürütülen kooperatiflerin dijital katalog üzerinden tanıtılması faaliyeti kapsamında gerekli koordinasyon ve iş birliği sağlanacaktır. Yöresel ürünlerin tanıtımının yapılması kapsamında yürütülecek faaliyetler için 500.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

Yönetim ve Yatırım Danışmanlığı

2025 yılında Yerel Kalkınma Hamlesi misyonuna katkı sağlayacak, bölge için yüksek katma değer üreten, ekonomik getirisi ve sosyal faydası yüksek yeni yatırımların bölgeye çekilmesi ve mevcut yatırımların genişletilerek geliştirilmesi amacıyla özel sektöre yönelik yatırım danışmanlığı faaliyetleri yürütülecektir. Et, süt ve arıcılık sektöründe Bölge'de öne çıkan ve Ajans tarafından belirlenen kriterlere uyan işletmelerin ihtiyaç duyduğu AR-GE ve tasarım, toplam kalite yönetimi, dış ticaret, dijital pazarlama ile yeşil ve dijital dönüşüm, kaynak verimliliği, temiz ve yalın üretim, enerji verimliliği, atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi gibi konularda yönetim ve yatırım danışmanlığı hizmeti verilecektir. Yönetim ve yatırım danışmanlığı hizmetlerinin sağlanması için 1.000.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler

Sektöre yeni yatırımların yapılması ve sektördeki mevcut yatırımların genişletilmesi amacıyla yatırımcı ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bu doğrultuda, paydaşlarla yapılacak görüşmelerle belirlenecek olan bölge yatırımcıları yerlerinde ziyaret edilecektir. Aynı kapsamda, başta bölge kökenli yatırımcılar olmak üzere ülke genelinde önde gelen et ve süt sektörü yatırımcıları yerlerinde ziyaret edilecektir. Söz konusu yatırımcılara fizibilitesi hazırlanmış yatırım konuları başta olmak üzere bölgede öne çıkan yatırım olanaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılacaktır. Bu kişilerden bölgeyi ziyaret etmek isteyenlere yatırım olanakları ile uygun yatırım alanları yerinde gösterilecektir. Bölgeye yatırımcı çekme amacıyla hazırlanan ön fizibilite ve fizibilite raporları ile yatırımcı eşleştirme çalışmaları yürütülecektir.

2.2.4.3. Kapasite Geliştirme

Üretimde Verimlilik Eğitimleri

Et Yönlü Üretim Yapan Genç Çiftçilere Yönelik Et Verimliliği Eğitimi

TRA1 Bölgesinde et yönlü besi hayvancılığı yapan genç çiftçilere (18-29 yaş) yönelik et verimliliğinin artırılması amacıyla eğitim verilecektir. Eğitimlere katılacak genç çiftçiler İl Tarım ve Orman Müdürlükleri aracılığıyla belirlenecektir. Eğitim programının bir bölümünde genç çiftçilere yönelik devlet destek ve teşviklerinin anlatılması sağlanacaktır. Bu kapsamda Kalkınma Ajansı, KOSGEB, TKDK ve Tarım Orman Bakanlığının Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programlarının (KKYDP) tanıtım ve bilgilendirmeleri yapılacaktır. Eğitimden sonraki hafta ise 5 günlük bir Teknik Yardım Masasının kurulması (ilgili kurumların paydaşlığında) sağlanacak ve proje hazırlığı yapan genç çiftçilere uygulamalı mentörlük yapılacaktır.

Süt Yönlü Üretim Yapan Kadınlara Yönelik Süt Verimliliği Eğitimi

TRA1 Bölgesinde süt yönlü hayvancılık yapan kadınlara yönelik süt verimliliğinin artırılması amacıyla eğitim verilecektir. Eğitimlere katılacak kadın çiftçiler İl Tarım ve Orman Müdürlükleri aracılığıyla belirlenecektir. Eğitim programının bir bölümünde kadın çiftçilere yönelik devlet destek ve teşviklerinin anlatılması sağlanacaktır. Bu kapsamda Kalkınma Ajansı, KOSGEB, TKDK ve Tarım Orman Bakanlığının Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programlarının (KKYDP) tanıtım ve bilgilendirmeleri yapılacaktır. Eğitimden sonraki hafta ise 5 günlük bir Teknik Yardım Masasının kurulması (ilgili kurumların

paydaşlığında) sağlanacak ve proje hazırlığı yapan kadın çiftçilere uygulamalı mentörlük yapılacaktır.

Bal Üretimi ve Veriminin Artırılmasına Yönelik Eğitim

TRA1 Bölgesinde arıcılık yapan çiftçilere yönelik bal üretiminin ve veriminin artırılması amacıyla eğitim verilecektir. Eğitimlere katılacak çiftçiler İl Tarım ve Orman Müdürlükleri ve ilgili STK'lar aracılığıyla belirlenecektir. Eğitim programının bir bölümünde çiftçilere yönelik devlet destek ve teşviklerinin anlatılması sağlanacaktır. Bu kapsamda Kalkınma Ajansı, KOSGEB, TKDK ve Tarım Orman Bakanlığının Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programlarının (KKYDP) tanıtım ve bilgilendirmeleri yapılacaktır. Eğitimden sonraki hafta ise 5 günlük bir Teknik Yardım Masasının kurulması (ilgili kurumların paydaşlığında) sağlanacak ve proje hazırlığı yapan çiftçilere uygulamalı mentörlük yapılacaktır. Bu eğitim faaliyetleri için toplam 900.000,00 TL bütçe ayrılması öngörülmüştür.

2.2.4.4. Ajans Destekleri

2.2.4.4.1. 2025 Yılı Teknik Destek Programı

Program kapsamında, TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde faaliyet göstermekte olan yetiştiricilere ve üreticilere; kaynak verimliliği perspektifini de dikkate alacak şekilde tarımsal verimliliği arttırıcı uygulamalar, tarımsal atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi, hijyen-sanitasyon, bakım-besleme, sürdürülebilir üretim ve tüketim, kaynak verimliliği, eko-verimlilik (temiz üretim), yeşil ve dijital dönüşüm, markalaşma-pazarlama ve benzeri konularda teknik destek sağlanacaktır. Teknik destek kapsamında gençlerin istihdama katılımını ve dış ticareti kolaylaştırıcı nitelikteki projeler öncelikli olarak desteklenecektir. Programın ESASSOP kapsamındaki öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- Sektördeki işletmelere yönelik kurumsallaşma, müşteri ilişkileri yönetimi, dış ticaret, e-ticaret ve dijital pazarlama, tedarik zinciri yönetimi, tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların yürütülmesi, kurumsal kaynak planlaması ve toplam kalite yönetimi gibi konularda danışmanlık hizmeti,
- Tarımsal verimliliği arttırıcı uygulamalar, tarımsal atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi, hijyen-sanitasyon, bakım-besleme, sürdürülebilir üretim ve tüketim, kaynak verimliliği, eko-verimlilik (temiz üretim), yeşil ve dijital dönüşüm, markalaşma-pazarlama, akıllı tarım ve dijital tarım konularında eğitim programları,

- Bölgede bulunan özellikle coğrafi işaretli ürünlerin gastronomi turizmine kazandırılması, yöresel ve doğal ürünlerin üretiminin geliştirilmesine yönelik eğitim ve danışmanlık faaliyetleri,
- Özellikle kırsal alanda gençlere istihdama katılımı kolaylaştırıcı niteliklerin kazandırılması

Bu sonuç odaklı program kapsamında 2025 Yılı Teknik Destek Programı için 3.000.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.2.4.4.2. 2025 Yılı Fizibilite Desteği Programı

SOP kapsamında sektörde faaliyet gösteren işletmelere, meslek örgütlerine ve kamu kurum/kuruluşlarına özellikle arıcılık alanında yeni yatırımların yapılması, ikincil arı ürünlerinin üretimi için gerekli olan tesis ve üretim altyapısı, et-süt entegre tesislerinin teknolojik altyapıları ile bu tesislerdeki kaynak verimliliği ile yeşil ve dijital dönüşümün sağlanmasına yönelik fizibilite çalışmalarına destek verilecektir. Programın ESASSOP kapsamındaki öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinden elde edilen gelirin ve bu sektörlerdeki katma değerin arttırılması.
- TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde beşeri sermayenin ve insan kaynakları altyapısının güçlendirilmesi,
- TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde et, süt ve arıcılık sektörlerinde kalite standardizasyonu sağlanmış ve maliyeti düşürülmüş girdi miktarının arttırılması,
- TRA 1 Düzey 2 Bölgesi et, süt ve arıcılık sektörlerinde üretilen nihai ürünlerin nitelik ve niceliğinin arttırılması ve bu ürünlerin ulusal ve uluslararası ölçekte etkin bir şekilde pazarlanmasının sağlanması.

Bu sonuç odaklı program kapsamında 2025 Yılı Fizibilite Desteği Programı için 4.800.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.2.4.4.3. 2025 Yılı Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Desteği

Bölgede et, süt ve arıcılık sektörlerinde gerekli altyapının oluşturulması veya iyileştirilmesi, yeşil ve dijital dönüşüme katkı sağlanması, hizmet kalitesinin yükseltilmesi, uluslararası standartlara uygun ve katma değeri yüksek üretim yapılması, ürün ve hizmet çeşitliliğinin artırılması, girişimciliğin yaygınlaştırılması ve dış ticaretin geliştirilmesi amacıyla SOP kapsamında Faizsiz Kredi Desteği Programı uygulanacaktır. Program aracılığıyla, sektörde

faaliyet gösteren et, süt ve arı ürünleri üreten ya da işleyen işletmelerin finansmana erişim imkânları arttırılmış olacaktır. Programın ESASSOP’a ilişkin önceliği aşağıda yer almaktadır:

- Et, süt ve arı ürünleri imalatında yeni yatırımları gerçekleştirmek, mevcut işletmelerin fiziki ve teknolojik altyapısını iyileştirmek, ürün çeşitliliğini artırmak, kaynak verimliliğini sağlamak, yeşil ve dijital dönüşüme katkı sunmak.

Bu sonuç odaklı program kapsamında 2025 Yılı Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Destek Programı için 13.200.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.2.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 7: ESASSOP Faaliyetleri 2025 Yılı Zaman Planlaması

2025												
Proje / Faaliyet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Ön Fizibilite/Fizibilite Raporları												
Sektörel Araştırma Raporları												
CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında												
Yöresel Ürünlerin Tanıtımına Yönelik Faaliyetler												
Yönetim ve Yatırım Danışmanlığı												
Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler												
Üretimde Verimlilik Eğitimleri												
Teknik Destek Programı												
Fizibilite Desteği Programı												
Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Destek Programı												

2.2.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

ESASSOP faaliyetleri Genel Sekreterlik tarafından takip ve koordine edilecektir. Faaliyetler, mahiyetlerine uygun şekilde ilgili birimler tarafından yürütülecektir. SOP kapsamında Ajans desteklerine yönelik faaliyetler Planlama ve Programlama Birimi ile İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından uygulanacaktır. Tanıtım ve yatırım destek, işbirliği ve koordinasyon, araştırma, analiz ve programlama faaliyetleri ise ilgisine göre yatırım destek ofisleri veya Planlama ve Programlama Birimi tarafından gerçekleştirilecektir.

Genel Sekreter başkanlığında üç aylık dönemler haline toplantılar düzenlenerek, paylaşımı yapılan iş ve görevlerde hangi aşamada olduğu hususu ile yapılacak faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için atılması gereken adımlar değerlendirilecektir.

2.2.7. İzleme ve Değerlendirme

SOP'un Dönemsel İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporu'nun hazırlanmasından, sürecin planlanması ve takibinden Ajans Planlama ve Programlama Birimi sorumludur. SOP kapsamında Ajans tarafından yürütülecek tüm destek programlarının uygulanmasından PPB, izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB sorumludur. İDB, mali destek programlarına ilişkin program kapanış raporunu da hazırlayacaktır.

Tablo 8: ESASSOP 2025 Yılı Faaliyetleri Bütçe Tablosu

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz, Programlama	Ön Fizibilite/Fizibilite/Sektörel Araştırma Raporları (Erzincan İli Lisanslı Depoculuk Sektörel Araştırma Raporu, TRA1 Bölgesi Arı Ürünleri Değer Zincir Analizi, TRA1 Bölgesi Hayvansal Ürünler Değer Zinciri Analizi)	YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	500.000,00
Araştırma, Analiz, Programlama	Erzurum İli Tarım Sektörü Mevcut Durum Analizi ve Eylem Planı	Erzurum YDO	01.01.2025 31.12.2025	150.000,00
Araştırma, Analiz, Programlama	CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar	PPB, Erzincan YDO	01.01.2025 31.12.2025	200.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yöresel Ürünlerin Tanıtımına Yönelik Faaliyetler	YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	500.000,00

Tanıtım ve Yatırım Destek	Yönetim ve Yatırım Danışmanlığı	PPB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	1.000.000,00
Kapasite Geliştirme	Üretimde Verimlilik Eğitimleri	YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	900.000,00
Ajans Destekleri	Teknik Destek Programı	PPB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	3.000.000,00
Ajans Destekleri	Fizibilite Desteği Programı	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	4.800.000,00
Ajans Destekleri	Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Destek Programı	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	13.200.000,00
TOPLAM				24.250.000,00

2.3. TABİİ KAYNAKLAR VE YAPI MALZEMELERİ SEKTÖRLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (TAYASOP)

2.3.1. Amaç

2.3.1.1. Genel Amaç

TRA1 Düzey 2 Bölgesinde bulunan tabii kaynakların korunması ve etkin kullanımının sağlanması, katma değeri yüksek yapı malzemelerinin üretilmesinin teşvik edilmesi, bölgenin yatırım ortamının iyileştirilmesi, girişimcilik konusunda farkındalık oluşturulması, sektördeki firmaların ulusal/uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılması, ihracat rakamlarının ülke ortalamasına yükseltilmesi ile yeşil ve dijital dönüşüme katkı sunulması.

2.3.1.2. Özel Amaçlar

1. TRA1 Bölgesindeki yatırım potansiyeli olan tabii kaynakların (doğaltaş, karbondioksit gazı, krom, mermer, güneş enerjisi, biyokütle, jeotermal vb.) ekonomiye kazandırılması,
2. AR-GE, yenilikçilik ve teknoloji kullanım seviyesinin yükseltilmesi, yeşil ve dijital dönüşüme katkı sunulması,
3. Tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörlerinde beşeri sermayenin geliştirilmesi ve istihdamın artırılması,
4. Tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörlerine bölge içinden ve bölge dışından yeni yatırımcıların kazandırılması,
5. Girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi,
6. Bölgede tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri üretiminin desteklenerek üretim kapasitesinin ve katma değeri yüksek yeni ürünlerin geliştirilmesinin sağlanması,
7. TRA1 Düzey 2 Bölgesine yakın coğrafyada bulunan ülkelere ihracatın artırılması,

2.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bölgede sanayi sektörünün istihdam, gelir ve GSKD'deki payı yıllara göre (2011 - 2020) artış gösterse de henüz istenen düzeye ulaşamamıştır. Bölge, 2020 yılı sanayi sektörü GSKD'sine göre 26 Düzey 2 Bölgesi arasında 23. sırada yer almıştır. Sanayi sektöründe üretim çeşitliliği yeterli seviyede değildir. Başta doğal kaynaklardan ve tarımsal ürünlerden elde edilen hammaddenin (tarıma ve taş toprağa dayalı sanayi kolları) işlenmesine dayanan bir üretim tipi mevcuttur. TRA1 Bölgesi ülke geneline göre imalat sanayisinde yeterli gelişimi henüz

gösterememiş olsa da son yıllarda yapılan özel sektör yatırımları ile yavaş da olsa bir gelişim seyri gözlenmektedir.

Erzurum'da toptan ve perakende ticaret sektörü dışında en fazla işletme %27,2'lik payla inşaat sektöründe faaliyet göstermektedir. Erzurum'da 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işletmeler içerisinde toptan ve perakende ticaret ile inşaat ve imalat sektörlerinde faaliyet gösterenlerin oranı %62,4 seviyesindedir. Erzincan'da toptan ve perakende ticaret sektöründen sonra en fazla işletme %20,6'lık payla imalat sektöründe faaliyet göstermektedir. İmalat sektöründe yer alan işletmelerin ülke genelindeki oranı %29'dur. Bayburt'ta ise inşaat sektörü il genelinde en fazla işletmenin yer aldığı ikinci sektördür. Bu sektörün Bayburt'taki payı %19,4 düzeyindedir. (2022 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması Erzurum, Erzincan, Bayburt İlleri 2022 Yılı Sonuç Raporları)

İnşaat alt sektörünün 2011-2021 yılları arasında TRA1 Bölgesi'nde GSYH içindeki payının Türkiye ortalamasına yakın ve biraz üzerinde olduğu göze çarpmaktadır. İller bazında bakıldığında, yıllar içerisinde değişimler gösterse de Erzincan ve Erzurum'da inşaat alt sektörünün GSYH içindeki payı Bayburt'tan daha yüksektir. Genel olarak inşaat sektörünün hem Türkiye genelinde hem de bölgede pandeminin de etkisiyle gerileme kaydettiği, 2021 yılı ile birlikte bölgede sektörün payının yeniden arttığı görülmektedir. İstihdam ve işyeri sayısı verileriyle yapılan üç yıldız analizinde bölge illeri için inşaat sektörü potansiyel küme olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca Ajans tarafından ilan edilen destek programlarından inşaat sektörlerine yönelik proje sayılarında da artış gözlemlenmektedir.

Madencilik açısından önemli hammadde kaynaklarına sahip olan bölge hammaddeyi işleme ve ürüne dönüştürme kabiliyetine henüz erişememiştir. Bölgedeki sanayi işletmeleri, başta tarımsal ve doğal kaynaklardan elde edilen hammaddeyi işlemeye dayalı olarak; gıda, maden ve taş - toprağa dayalı sanayi (çimento, alçı, torf, bakır, krom, perlit, ponza üretimi vs.) alt sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Bölgede sanayi sektöründe mikro ve küçük işletmelerin faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bu işletmelerin sektörel dağılımı ise gıda imalatı, madencilik, ağaç ve ağaç ürünleri imalatı, mobilya imalatı şeklinde yoğunlaşmaktadır. Bölgedeki imalat sanayi işletmelerinin teknolojik düzeyleri çoğunlukla orta-düşük ile orta-yüksek teknolojik ürünler şeklindedir. TRA1 Bölgesi endüstriyel hammadde potansiyeli bakımından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Fakat bölgedeki firma sayısı, sektörün istihdam verileri ve sektörün ihracat değerleri incelendiğinde potansiyelin yeterince değerlendirilemediği görülmektedir.

TRA1 Bölgesi'nin kır yerleşimlerinde bulunan üretim tesislerinin yaklaşık dörtte biri madencilik ve taş ocakçılığı sektöründedir. Bunu süt ve süt ürünleri imalatı, ahşap ürünleri imalatı ve demir doğrama imalatı alanında faaliyet gösteren işletmeler takip etmektedir. Bölgedeki maden sahaları ve orman alanlarına ilişkin paydaşlardan alınan veriler/bilgilere göre bölgedeki kır yerleşimlerinde yatırımların mevcut potansiyelle uyumlu olduğu ifade edilebilir. YER-SİS verileri, bölgede kırsaldaki istihdamın en fazla olduğu ilin Erzurum, en az olduğu ilin ise Bayburt olduğunu; kırsal yerleşim yerlerindeki üretim tesislerindeki istihdamın yaklaşık %70'inin madencilik sektöründe gerçekleştiğini göstermektedir.

2020 Yılı İl Sanayi Durum Raporlarında yapılan kümelenme analizlerinde; Erzurum ilinde NACE 2, ikili düzeyde istihdama göre sanayinin kümelenme analizinde 5 sektör potansiyel küme, 5 sektör ise aday kümede yer almaktadır. İstihdama göre potansiyel kümede yer alan faaliyetlerdeki istihdamın İl sanayi istihdamına oranı %69, aday kümedeki faaliyetlerdeki istihdamın oranı ise %13'tür. Toplamda ise kümelenme özelliği taşıyan (olgun küme, potansiyel küme ya da aday kümede yer alan) 10 imalat sanayii faaliyetinin il sanayi istihdamına oranı %80'dir. Erzurum ilinde diğer madencilik ve taş ocakçılığı, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı, fabrikasyon metal ürünlerin imalatı, mobilya imalatı ve ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı gibi tabii kaynakların kullanımı, işlenmesi ve yapı malzemeleri üretimi ile doğrudan ilişkili olan alt sektörler aday ve potansiyel kümelenme özelliği göstermektedir.

Erzincan ilinde NACE 2, ikili düzeyde istihdama göre sanayinin kümelenme analizinde metal cevherleri madenciliği sektörü olgun küme; diğer madencilik ve taş ocakçılığı, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı ve ana metal sanayii sektörleri potansiyel küme, fabrikasyon metal ürünleri imalatı ve ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı aday kümede yer almaktadır. İstihdama göre olgun kümede yer alan faaliyetlerdeki istihdamın İl sanayi istihdamına oranı %16,07, potansiyel kümedeki faaliyetlerdeki istihdamın oranı %54,84, aday kümedeki faaliyetlerdeki istihdamın oranı ise %18,32'dir. Toplamda ise kümelenme özelliği taşıyan (olgun küme, potansiyel küme ya da aday kümede yer alan) 6 imalat sanayii faaliyetinin il sanayi istihdamına oranı %89,23'tür.

Bayburt ilinde NACE Rev.2, ikili düzeyde istihdama göre sanayinin kümelenme analizinde; 3 sektör potansiyel kümede, 5 sektör ise aday kümede yer almaktadır. Metal cevherleri madenciliği aday kümede; diğer madencilik ve taş ocakçılığı ile diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı ise potansiyel kümede yer almaktadır. İstihdama göre küme özelliği gösteren

faaliyetlerin il istihdamına oranı; olgun kümede %0, potansiyel kümede %61,47, aday kümede ise %24,49'dur. Potansiyel kümede yer alan faaliyetlerden “Metal Cevher Madencilği İmalatı” büyüklük ve uzmanlık kriterlerine göre ilk sıradadır.

On İkinci Kalkınma Planı'nda “3. Planın Hedefleri Ve Politikaları” başlığı altında düzenlenen 300. maddede, enerji ve madencilik sektöründe doğal kaynaklardan azami ölçüde faydalanılmasını sağlayacak yatırımların, yeşil dönüşüm de dikkate alınarak hayata geçirileceği; doğal zenginliklerimizin ve enerji kaynaklarımızın atıl bırakılmayarak ekonomiye kazandırılmasının sağlanacağı ifade edilmektedir. Söz konusu hedeflerin Ajans tarafından TRA1 Bölgesi için tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörlerinde belirlenen önceliklerle uyumlu olduğu görülmektedir.

“3.1.1. Makroekonomik Politika Çerçevesi” başlığı altında yer alan 323. maddede, enerji ve madencilik sektöründe yeşil dönüşüm dikkate alınarak doğal kaynaklardan azami ölçüde faydalanılmasını sağlayacak yatırımların hayata geçirileceği; doğal kaynaklarımızın bütüncül bir bakış açısıyla sanayi ve tarım sektörlerinin üretim süreçlerinde kullanımının artırılacağı belirtilmektedir.

“3.2.3.7. Madencilik” başlığı altında düzenlenen 594. maddede, madencilik faaliyetlerinin bütünsel bir yönetim sistemi ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde yürütülerek sektörde yatırım ortamının iyileştirilmesi, yurtiçi aramaların artırılması suretiyle ülkemizin maden, jeotermal kaynak, petrol ve doğal gaz potansiyelinin tespit edilmesi, madenlerin işlenerek ara ve uç ürünlere dönüştürülmesi yoluyla katma değer artırılması, hammadde arz güvenliğinin sağlanması ve dışa bağımlılığın azaltılmasının temel amaç olduğu vurgulanmaktadır.

“3.2.3.11. İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri” başlığı altında düzenlenen 633.4. maddede, geri dönüştürülebilir yapı malzemesi ve çevreye duyarlı inşaat teknolojilerinin kullanılmasını özendirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla düzenlemeler yapılacağından bahsedilmektedir.

“3.2.1.2.4. Mobilya Sanayii” başlığı altında yer alan “486. madde “Mobilya sanayiinde çevre dostu mobilyaların üretiminin ve kullanımının, artırılmış gerçeklik ve e-ticaret uygulamalarının yaygınlaştırılması, yenilikçi tasarımlar, üretim yöntemleri ve markalaşma ile katma değer ve ihracatın artırılması sağlanacaktır.” hükmünü ihtiva etmektedir.

TRA1 Düzey 2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planında; “Bölgede Sanayi Sektöründe Yatırım Ortamının İyileştirilmesi” stratejik önceliği kapsamında taş, toprağa ve tarıma dayalı sanayi ile özellikle imalat sanayinde hammaddenin işlenmesi ve mamule dönüştürülmesinde teknoloji kullanımı, ürün çeşitlendirmesi ve katma değerli ürün üretmek amacı ile Ar-Ge ve yenilikçiliğin önemi vurgulanmaktadır. Ayrıca yine aynı öncelik ile ilgili olarak Bayburt kent merkezinin doğal taş sektöründe uzmanlaşmasına destek verilmesi tedbiri yer almaktadır.

TRA1 Düzey 2 Bölgesi, Kafkaslar ve Ortadoğu pazarına erişim açısından önemli bir konumda yer almaktadır. Ancak TRA1 Düzey 2 Bölgesi’nin ihracat değerlerine ilişkin istatistikler, mevcut potansiyelin ve fırsatların yeterli düzeyde değerlendirilemediğini göstermektedir. Bölgenin potansiyeli ve ihracat rakamları birlikte değerlendirildiğinde bu sektörlerin desteklenmesi ile ihracat rakamlarının artırılacağı değerlendirilmektedir.

Bu gerekçeler doğrultusunda müdahale edilecek alanlar; Bölgeye maden işleme ve imalat sanayi yatırımlarının çekilmesi, Bölgenin sermaye birikiminin bölge içerisinde yatırıma dönüştürülmesi, Bölgede Ar-Ge, yenilikçilik ve teknoloji kullanım seviyesinin yükseltilmesi ve yenilikçi ürünlerin üretiminin artırılması, Bölgede katma değeri yüksek ürünlerin üretiminin sağlanması, Bölgede ihracatın geliştirilmesi ve yeni pazarlara erişimin sağlanması, Bölgede yenilikçi girişimcilik ekosisteminin oluşturulması, özellikle genç ve kadın girişimciliğinin yaygınlaştırılması, genç ve kadın istihdamının artırılması, yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması, yeşil ve dijital dönüşüme katkı sunulmasıdır.

Ön Risk Değerlendirmesi

Sonuç Odaklı Programın uygulanması kapsamında karşılaşılabilecek muhtemel riskler şu şekildedir:

- Doğal afetler, küresel veya bölgesel salgınlar gibi olağanüstü durumların planlanan faaliyetleri olumsuz etkilemesi ve programlar kapsamındaki projelerin uygulanma süreçlerini geciktirmesi,
- Sektörün küresel ve ulusal düzeyde daralmaya girmesi,
- Sektörde faaliyet gösteren işletmelerin faaliyetler düzeyinde beklenen katkının yeterince sağlanamaması.

2.3.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Söz konusu SOP kapsamında 2025 yılında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktılar aşağıda yer almaktadır:

Tablo 9: TAYASOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Ön Fizibilite/Fizibilite/Sektörel Araştırma Raporları	Adet	5	Ajans Faaliyet Raporu, Fotoğraflar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yönetim ve Yatırım Danışmanlığı Sağlanan Firma Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu, Ulusal ve Uluslararası Basın Haberleri
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yatırımcı Ziyareti Sayısı	Adet	6	Katılımcı Çizelgeleri, Nihai Raporlar, Fotoğraflar
Ajans Destekleri (Teknik Destek)	Teknik Destek Sağlanan Proje Sayısı	Adet	3	Nihai Raporlar, Ajans Faaliyet Raporu, Fotoğraflar
Ajans Destekleri (Teknik Destek)	Sektörde Verilen Eğitim/Danışmanlık Sayısı	Adet	3	Nihai Raporlar, KAYS Verileri
Ajans Destekleri (Fizibilite Desteği)	Fizibilite Desteği Verilen Proje Sayısı	Adet	2	Ajans web sitesi, başvuru rehberi, program kapanış raporu, Ajans faaliyet raporu
Ajans Destekleri (Fizibilite Desteği)	Fizibilite Desteği ile Hazırlanan Rapor Sayısı	Adet	2	Ajans web sitesi, başvuru rehberi, program kapanış raporu, Ajans faaliyet raporu
Ajans Destekleri (Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Desteği)	Destek Verilen Proje Sayısı	Adet	4	Ajans web sitesi, başvuru rehberi, program kapanış raporu, Ajans faaliyet raporu
Ajans Destekleri (Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Desteği)	Desteklerden Yararlanan Kadın Sayısı	Kişi	2	Nihai raporlar, program kapanış raporu, Ajans faaliyet raporu
Ajans Destekleri (Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Desteği)	Desteklerden Yararlanan Genç Sayısı	Kişi	2	Nihai raporlar, program kapanış raporu, Ajans faaliyet raporu

Tablo 10: TAYASOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
2,6	Modernize Edilen/Kapasite Artışı Sağlanan Sanayi Bölgesi Altyapısı	Adet	2	Nihai Raporlar, KAYS Verileri
1,4,5	Sektörde Yeni Yatırım Sayısı	Adet	1	Ticaret ve Sanayi Odası Sicil Kayıtları
1,4,5	Bölgede Ajans Destekleri ile Gerçekleştirilen Yatırım Tutarı	TL	125.000.000,00	Nihai Raporlar, KAYS Verileri, Ajans Faaliyet Raporu,
3,6	Desteklenen Projeler ile Sağlanan İstihdam Artışı	Kişi	10	Nihai Raporlar, KAYS Verileri, SGK Kayıtları, İl Sanayi Durum Raporları

2.3.4. Proje ve Faaliyetler

2.3.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

Ön Fizibilite/ Fizibilite Raporları

Tabii Kaynaklar ve Yapı Malzemeleri Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı kapsamında uygulanacak olan güdümlü projelere ve özel sektör aracılığıyla yapılması muhtemel yatırımlara ilişkin konularda fizibilite çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle tabii kaynakların (doğal taş, karbondioksit gazı, perlit, krom, mermer, biokütle, jeotermal, güneş ve rüzgâr enerjisi vb.) ekonomiye kazandırılması, üretim kapasitelerinin artırılması ve yenilikçi yöntemlerle işlenmesi ile sektörde faaliyet gösteren tesislerde kaynak verimliliği ve dijital dönüşümün sağlanmasına yönelik fizibilite çalışmaları yapılacaktır. Ayrıca güdümlü projelere tahsis edilen kamu kaynağının etkin kullanılması ve bölgeye gelebileceği öngörülen yatırımcılar için somut verilere dayanan yatırım önerilerinde bulunulabilmesi amacıyla fizibilite çalışmaları gerçekleştirilecektir. Ajans uzmanlarınca hazırlanması planlanan bu raporlarda araştırma ve analiz gibi teknik bölümler için kısmî hizmet alımı yapılabilecektir.

Bu kapsamda 2025 yılı içerisinde **Bayburt İli Ambalajlı Su Üretim Tesisi Ön Fizibilite Raporu** hazırlanması planlanmaktadır. Bayburt ili akarsular ve yeraltı suları bakımından oldukça zengindir. Bayburt, yıllık ortalama 600-700 mm yağış almaktadır. Bu durum su kaynaklarının sürdürülebilirliğinin desteklendiği göstermektedir. Ayrıca ilin irili ufaklı çok sayıda dere ve nehir ile çevrili olması, temiz ve bol miktarda su kaynağına sahip olduğunu göstermektedir. Su kalitesi açısından Bayburt'un kaynakları, sertlik derecesi (10-15 Fr) ve

düşük kirlilik seviyeleri ile yüksek içme suyu standartlarına uygundur. Türkiye'de kişi başına yıllık ambalajlı su tüketimi 2023 itibarıyla yaklaşık 160 litre olarak kaydedilmiştir. Özellikle büyük şehirlerde bu rakam 180-200 litreye kadar çıkmaktadır. Türkiye genelinde ambalajlı su pazarı 2023 yılında yaklaşık 7,5 milyar TL büyüklüğe ulaşmış ve yılda %7 oranında büyüme göstermektedir. Bu büyüme, artan sağlık bilinci, güvenli su tüketim tercihi ve turizm sektörünün gelişimi ile desteklenmektedir. Bayburt ve çevresindeki büyük illerde toplamda yaklaşık 2 milyon kişi yaşamaktadır. Bu illerdeki su tüketiminin Bayburt'ta kurulacak bir tesis için önemli bir pazar oluşturabileceği öngörülmektedir. Bu çerçevede ildeki su kaynakları potansiyelinin değerlendirilmesi amacıyla bir adet ön fizibilite raporu hazırlanacak olup söz konusu faaliyet kapsamında bir adet sektörel araştırma ziyareti gerçekleştirilecektir.

Söz konusu fizibiliteler kapsamında, ihtiyaç duyulan makine ve ekipmanların belirlenmesi, iş planının oluşturulması gibi teknik bilgi ve deneyim gerektiren bölümler hizmet alımı ile tamamlanabilecektir. Ayrıca, TRA1 Bölge Planı (2024-2028) ekinde yer alan proje teklifleri için ön fizibilite raporu hazırlanması maksadıyla hizmet alımı yapılacaktır. Bölgeye yatırımcı çekme amacıyla hazırlanan ön fizibilite ve fizibilite raporları ile yatırımcı eşleştirme çalışmaları yürütülecektir.

Sektörel Araştırmalar

Sonuç Odaklı Program kapsamında uygulanacak olan mali destek programları ve güdümlü projeleri ilgilendiren konularda ihtiyaç duyulacak sektörel araştırmalar yapılacaktır. Ajans ve diğer paydaşlarca yapılan saha ziyaretleri ve bu doğrultuda gerçekleştirilen değerlendirme toplantılarında ilgililerce vurgulanan sektörel ihtiyaçların başında girdi maliyetlerinin azaltılması, yeni pazarlarda tutunabilme/rekabet edebilme, verimliliğin artırılması gelmektedir. Program çerçevesinde söz konusu ihtiyaçların giderilmesine katkıda bulunulması amacıyla, PPB ve YDO'ların koordinasyonunda araştırma raporları hazırlanacaktır. Söz konusu raporlar, Ajans uzmanları marifetiyle hazırlanacak olup anket, organizasyon, analiz gibi ihtiyaç duyulan konularda kısmi hizmet alımı yapılabilecektir. Bu bağlamda **Erzincan İli Ambalajlı Kaynak Suyu Üretimi Sektörel Araştırma Raporu, Erzincan İli PVC Üretimi Sektörel Araştırma Raporu, Yapı Malzemeleri Sektörü Bağlamında Irak Ülke Raporu ve Erzurum İli Kentsel Dönüşüm Atıklarının Ekonomiye Kazandırılması Araştırma Raporu** hazırlanacaktır.

2025 Yılı içerisinde hazırlanacak ön fizibilite/fizibilite/sektörel araştırma raporları için 300.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar

Türkiye’de Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması için Kapasite Artırımı Teknik Yardım Projesi (Capacity Enhancement for Development and Implementation of SSS in Türkiye’s Regions) ile akıllı uzmanlaşma alanında kapasitenin geliştirilmesi, tecrübenin artırılması ve tüm bölgelere yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Projenin hedef kitlesi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, TÜBİTAK, TOBB, YÖK, Belediyeler, STK’lar, Üniversiteler, Ar-Ge kurumları ve özel sektördür. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ve Kalkınma Ajansları projenin en önemli yararlanıcılarıdır.

Proje, kapasite geliştirme, uluslararası ve bölge içi iş birliği ve pilot uygulamalar olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. Uluslararası ve bölge içi iş birliği bileşeni, Kalkınma Ajanslarının uluslararası platformlarda daha aktif olabilmesi ve projelerde daha fazla yer alması ile akıllı uzmanlaşma stratejilerinin geliştirilmesinde yerel paydaşların sahipliğinin ve katılımının artırılması amacıyla tasarlanmıştır. Bu bileşen kapsamında, uluslararası trendler ve fırsatlar hakkında eğitimler verilmesi, uluslararası akıllı uzmanlaşma stratejileri konferansı düzenlenmesi, çalışma ziyaretleri organize edilmesi, uluslararası kurumlar ile bilgi alışverişi ve danışmanlık temini, Kalkınma Ajanslarının S3 platformu üyeliğinin gerçekleştirilmesi ve bölgesel S3 platformlarının kurulması gibi faaliyetlerin ifası öngörülmektedir. Bölge genelinde sektör bazlı uygulanacak faaliyetlere ilişkin çalışmalar Ajans tarafından Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ile koordineli olarak yürütülecektir. Yıl içerisinde çeşitli zamanlarda gerçekleştirilecek faaliyetler için 200.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.3.4.2. Tanıtım ve Yatırım Destek

Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler

Sektöre yeni yatırımların yapılması ve sektördeki mevcut yatırımların genişletilmesi amacıyla yatırımcı ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bu doğrultuda, paydaşlarla yapılacak görüşmelerle belirlenecek olan bölge yatırımcıları yerlerinde ziyaret edilecektir. Aynı kapsamda, başta bölge kökenli yatırımcılar olmak üzere önde gelen tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörü yatırımcıları yerlerinde ziyaret edilecektir. Söz konusu yatırımcılara fizibilitesi hazırlanmış yatırım konuları başta olmak üzere bölgede öne çıkan yatırım olanaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılacaktır. Bu kişilerden bölgeyi ziyaret etmek isteyenler yatırım olanakları ile uygun yatırım alanları yerinde gösterilecektir.

Yönetim ve Yatırım Danışmanlığı

2025 yılında Yerel Kalkınma Hamlesi misyonuna katkı sağlayacak, bölge için yüksek katma değer üreten, ekonomik getirisi ve sosyal faydası yüksek yeni yatırımların bölgeye çekilmesi ve mevcut yatırımların genişletilerek geliştirilmesi amacıyla özel sektöre yönelik yatırım danışmanlığı faaliyetleri yürütülecektir. Tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektöründe Bölge’de öne çıkan ve Ajans tarafından belirlenen kriterlere uyan işletmelerin ihtiyaç duyduğu AR-GE ve tasarım, toplam kalite yönetimi, dış ticaret, dijital pazarlama ile yeşil ve dijital dönüşüm, kaynak verimliliği, temiz ve yalın üretim, enerji verimliliği, atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi gibi konularda yönetim danışmanlığı hizmeti verilecektir.

Yönetim ve yatırım danışmanlığı hizmetlerinin sağlanması için 500.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.3.4.3. Ajans Destekleri

2.3.4.3.1. 2025 Yılı Teknik Destek Programı

SOP kapsamında tabii kaynakları çıkaran, işleyen, katma değerli hale getirerek bunları piyasaya arz eden ve katma değeri yüksek yapı malzemeleri üreten sektörlerdeki işletmelerin ihtiyaç duyduğu kurumsallaşma, inovasyon yönetimi, AR-GE ve tasarım, müşteri ilişkileri yönetimi, toplam kalite yönetimi, test-analiz, e-ticaret, dış ticaret, dijital pazarlama ile yeşil ve dijital dönüşüm gibi konularda eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilecektir. Ayrıca ihtiyaç duyan firmalara kalite yönetim sistemi kurulması için danışmanlık sağlanacaktır. Bunlara ilaveten, sektör işletmelerine yönelik olarak kaynak verimliliği çalışmaları kapsamında temiz üretim, yalın üretim, enerji verimliliği uygulamaları, atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi gibi konularda da yönetim danışmanlığı hizmeti sağlanacaktır. Danışmanlık hizmetinin sunulması çerçevesinde bölgedeki ilgili sektörde faaliyet gösteren firmalara Ajans uzmanları tarafından ziyaretler gerçekleştirilerek ihtiyaç analizi yapılacaktır. İhtiyaç analizinde ortaya çıkan talepler doğrultusunda eğitim ve danışmanlık konuları belirlenecek ve ilgili firmalar bu ihtiyaçların giderilmesi amacıyla Teknik Destek Programı’na yönlendirilecektir. Bu kapsamda firmaların ihtiyaç duyduğu konularda danışmanlık, hizmet alımı yolu ile firmalara sunulacaktır. Danışmanlık faaliyetlerine Ajans personelinin aktif katılımı sağlanarak personelin de bu konularda yetkin hale getirilmesi gözetilecektir.

Programın TAYASOP kapsamındaki öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- AR-GE, yenilikçilik ve teknoloji kullanım seviyesinin yükseltilmesi,

- Tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörlerinde beşeri sermayenin geliştirilmesi ve istihdamın artırılması,
- Bölgede tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri üretiminin desteklenerek üretim kapasitesinin ve katma değeri yüksek yeni ürünlerin geliştirilmesinin sağlanması.

Bu sonuç odaklı program kapsamında 2025 Yılı Teknik Destek Programı için 3.000.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.3.4.3.2. 2025 Yılı Fizibilite Desteği Programı

Bölgenin kalkınma çabalarına gelir, istihdam ve ihracat gibi alanlarda katkı sağlayacak yeni ve nitelikli yatırımların hayata geçirilebilmesi için bu yatırım konularının tespiti ve bunlara yönelik fizibilite etüdü çalışmalarının yapılması maksadıyla fizibilite desteği programı uygulanacaktır.

Programın TAYASOP'a ilişkin öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- Yatırım potansiyeli olan tabii kaynakların (doğaltaş, karbondioksit gazı, krom, mermer, güneş enerjisi, biyokütle, jeotermal vb.) ekonomiye kazandırılması,
- AR-GE, yenilikçilik ve teknoloji kullanım seviyesinin yükseltilmesi ile yeşil ve dijital dönüşüme katkı sunulması,
- Tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörlerine bölge içinden ve bölge dışından yeni yatırımcıların kazandırılması.

Bu sonuç odaklı program kapsamında 2025 Yılı Fizibilite Desteği Programı için 4.800.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.3.4.3.3. 2025 Yılı Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Desteği

Bölgede bulunan tabii kaynakların korunması ve etkin kullanımının sağlanması, katma değeri yüksek yapı malzemelerinin üretilmesinin teşvik edilmesi, bölgenin yatırım ortamının iyileştirilmesi, girişimcilik konusunda farkındalık oluşturulması, sektördeki firmaların ulusal/uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılması ve ihracat rakamlarının ülke ortalamasına yükseltilmesi amacıyla SOP kapsamında Faizsiz Kredi Desteği Programı uygulanacaktır. Program aracılığıyla, ana faaliyet alanı tabii kaynaklar ve enerji (doğalgaz, karbondioksit gazı, perlit, krom, mermer, enerji üretim ve dağıtım –güneş, biyokütle, jeotermal vb.) ile yapı malzemeleri sektörü olan, bu kaynakları ekonomiye kazandırmayı amaçlayan, bu kaynaklarla ilgili AR-GE, yenilikçilik ve teknolojik gelişim planlayan ve ana girdisi bu

kaynaklar olan mevcut ve potansiyel sektör işletmelerinin yeni fonlara erişim imkânları artırılmış olacaktır.

Programın TAYASOP’a ilişkin öncelikleri aşağıda yer almaktadır:

- Yatırım potansiyeli olan tabii kaynakların (doğaltaş, karbondioksit gazı, krom, mermer, güneş enerjisi, biyokütle, jeotermal vb.) ekonomiye kazandırılması,
- AR-GE, yenilikçilik ve teknoloji kullanım seviyesinin yükseltilmesi,
- Tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri sektörlerinde istihdamın artırılması,
- Bölge içinden ve bölge dışından yeni yatırımcıların kazandırılması,
- Girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi,
- Bölgede tabii kaynaklar ve yapı malzemeleri üretiminin desteklenerek üretim kapasitesinin ve katma değeri yüksek yeni ürünlerin geliştirilmesinin sağlanması.

Bu sonuç odaklı program kapsamında 2025 Yılı Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Destek Programı için 13.200.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.3.4.3.4. 2025 Yılı GÜDÜMLÜ Proje Desteği

TRA1 Düzey 2 Bölgesi’nde Ajans tarafından yürütülen TAYASOP kapsamında bölgesel kalkınma açısından önem ve aciliyet arz ettiği değerlendirilen alanlarda Bölge Planında öngörülen öncelikler doğrultusunda, konusu ve koşulları Ajans öncülüğünde ve yönlendirmesinde belirlenecek özel nitelikli model proje geliştirilecektir.

Bu sonuç odaklı program kapsamında 2025 Yılı GÜDÜMLÜ Proje Desteği için 10.000.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

2.3.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 11: TAYASOP Faaliyetleri 2025 Yılı Zaman Planlaması

2025												
Proje / Faaliyet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Ön Fizibilite/ Fizibilite Çalışmaları (Bayburt İli Ambalajlı Su Üretim Tesisi Ön Fizibilite Raporu)												

CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar												
Sektörel Araştırma Raporları (Ambalajlı Kaynak Suyu Üretimi Sektörel Araştırma Raporu)												
Sektörel Araştırma Raporları(PVC Üretimi Sektörel Araştırma Raporu)												
Sektörel Araştırma Raporları (Erzurum İli Kentsel Dönüşüm Atıklarının Ekonomiye Kazandırılması Araştırma Raporu)												
Sektörel Araştırma Raporları (Yapı Malzemeleri Bağlamında Irak Ülke Raporu)												
Yönetim/Yatırım Danışmanlığı												
Teknik Destek Programı												
Fizibilite Desteği Programı												
2025 Yılı Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Destek Programı												
2025 Yılı GÜDÜMLÜ Proje Desteği												

2.3.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

Tabii Kaynaklar ve Yapı Malzemeleri Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı faaliyetleri Genel Sekreterlik tarafından takip ve koordine edilecektir. Faaliyetler, mahiyetlerine uygun şekilde ilgili birimler tarafından yürütülecektir. SOP kapsamında Ajans desteklerine yönelik faaliyetler Planlama ve Programlama Birimi ile İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından uygulanacaktır. Araştırma, analiz ve programlama ile tanıtım ve yatırım destek faaliyetleri ise ilgisine göre yatırım destek ofisleri veya Planlama ve Programlama Birimi tarafından gerçekleştirilecektir.

Genel Sekreter başkanlığında üç aylık dönemler haline toplantılar düzenlenerek, paylaşımı yapılan iş ve görevlerde hangi aşamada olduğu hususu ile yapılacak faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için atılması gereken adımlar değerlendirilecektir.

2.3.7. İzleme ve Değerlendirme

SOP'un Dönemsel İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporu'nun hazırlanmasından, sürecin planlanması ve takibinden Ajans Planlama ve Programlama Birimi sorumludur. SOP kapsamında Ajans tarafından yürütülecek tüm destek programlarının uygulanmasından PPB, izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB sorumludur. İDB, mali destek programlarına ilişkin program kapanış raporunu da hazırlayacaktır.

Tablo 12: TAYASOP 2025 Yılı Faaliyetleri Bütçe Tablosu

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz, Programlama	Ön Fizibilite/ Fizibilite/Sektörel Araştırma Raporları Çalışmaları (Erzincan İli Ambalajlı Kaynak Suyu Üretimi Sektörel Araştırma Raporu, Erzincan İli PVC Üretimi Sektörel Araştırma Raporu, Erzurum İli Kentsel Dönüşüm Atıklarının Ekonomiye Kazandırılması Araştırma Raporu, Yapı Malzemeleri Bağlamında Irak Ülke Raporu ve Bayburt İli Ambalajlı Su Üretim Tesisi Ön Fizibilite Raporu)	Erzincan ve Bayburt YDO	01.01.2025 31.12.2025	300.000,00
Araştırma, Analiz, Programlama	CEDIS3 Teknik Yardım Projesi Kapsamında Yürütülecek Çalışmalar	PPB, Erzincan YDO	01.01.2025 31.12.2025	200.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yönetim/Yatırım Danışmanlığı	PPB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	500.000,00

Ajans Destekleri	2025 Yılı Teknik Destek Programı	PPB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	3.000.000,00
Ajans Destekleri	2025 Yılı Fizibilite Desteği Programı	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	4.800.000,00
Ajans Destekleri	2025 Yılı Sektörel Gelişim ve Dönüşüm Faizsiz Kredi Destek Programı	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	13.200.000,00
Ajans Destekleri	2025 Yılı Güdümlü Proje Desteği	PPB, Erzincan YDO	01.01.2025 31.12.2025	10.000.000,00
TOPLAM				32.000.000,00

3. KURUMSAL GELİŞİM

3.1. Faaliyetler

3.1.1. İşbirliği ve Koordinasyon

Yönetim Kurulu Organizasyonları

Ajansın her 2 ayda bir düzenli olarak gerçekleştirdiği Yönetim Kurulu toplantılarının 2025 yılı içerisinde 6 defa yapılması planlanmaktadır.

Tecrübe Paylaşımı Toplantılarının Düzenlenmesi

Ajansımızca 2025 yılı içerisinde farklı konularda Ajans paydaşlarına, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına, Kalkınma Ajanslarına, bölge içi ve bölge dışı katılımcılara yönelik tecrübe paylaşımı toplantıları yapılacaktır. Ayrıca yatırımcılara yönelik bilgilendirme toplantıları düzenlenecektir.

Tablo 13: Kurumsal Gelişim İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
İşbirliği ve Koordinasyon	Düzenlenen YK Toplantısı Sayısı	Adet	6	YK Kararları
İşbirliği ve Koordinasyon	Düzenlenecek Tecrübe Paylaşımı Toplantısı Sayısı	Adet	4	Faaliyet Raporu

Tablo 14: Kurumsal Gelişim İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri Bütçe Tablosu

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Yönetim Kurulu Organizasyonları	İMİB	01.01.2025 31.12.2025	250.000,00
Tecrübe Paylaşımı Toplantılarının Düzenlenmesi	Tüm Birimler	01.01.2025 31.12.2025	250.000,00
TOPLAM			500.000,00

3.1.2. Kapasite Geliştirme

İnsan Kaynakları Planlaması

Genel Sekreterin görüşü ve Yönetim Kurulu kararı doğrultusunda belirlenmiş olan insan kaynakları rejimi ve politikasının temel amacı; Ajansın görevlerini etkin ve verimli bir şekilde yerine getirebilmesi için alanında uzmanlaşmış, ulusal ve uluslararası düzeyde ihtiyaç duyulan niteliklere sahip personelin istihdamını ve bu personelin niteliklerinin geliştirilmesini ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır.

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansına (KUDAKA) 15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 29.05.2019 tarihli ve 30788 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliği ve 31280 sayılı ve 20 Ekim 2020 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” hükümleri çerçevesinde; TRA1 Düzey 2 Bölgesi’nin (Erzurum- Erzincan-Bayburt) kalkınmasına hizmet etmek isteyen, dinamik, analitik düşünebilen, takım çalışmasına yatkın, kendine güvenen, iletişime açık, yenilikçi, üretken, çözüm odaklı, değişen çalışma koşullarına uyum sağlayabilen ve seyahat engeli olmayan 6 (altı) Uzman ve 2 (iki) Destek Personel alımı yapılması planlanmaktadır.

Eğitim Faaliyetleri

2025 yılında personelin bilgi, beceri ve niteliklerinin bölgesel ve kurumsal önceliklere göre stratejik bir yaklaşımla geliştirilmesine hizmet edecek eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda personelin görev alanlarıyla ilgili temel bilgi ve yeterlilikleri edinmelerinin sağlanmasının yanı sıra; kurs ve iş başı eğitim imkânlarıyla Ajans personelinin becerilerinin artırılması hedeflenmektedir. Ajansın görev ve hizmetlerinin gerektirdiği niteliklere uygun olarak insan kaynaklarını geliştirmek ve faaliyetlerin etkili ve etkin bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak üzere; Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliği’nin 23. maddesi uyarınca Ajans personelinin farklı konularda verilen eğitim programlarına katılımı sağlanacaktır. Bu kapsamda, Yapay Zekâ Uygulamaları ve Uluslararası Destek Programları eğitimleri düzenlenmesi planlanmaktadır. Hizmetiçi eğitim faaliyetleri için 500.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

Görev Yollukları ve Görev Giderleri

Yurt içinde, yurt dışında ve bölgemizde personelin gelişimi ile Ajansın ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımına katkı sağlayacak tecrübe paylaşım toplantıları, bilgilendirme toplantıları, konferanslar, seminerler, teknik inceleme amaçlı iş gezileri gibi organizasyonlara katılım sağlanacaktır. Ajans personeline bölge içi ve bölge dışındaki görevlendirmeler kapsamında görev yollukları ödenecektir. Görev yollukları ve görev giderleri için 900.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

Yetkinlik ve Hedef Bazlı Performans Sistemi

Kalkınma Ajanslarında istihdam edilmekte olan personelin performans değerlendirmesini yapmak üzere 2022 yılı içerisinde Kalkınma Ajansları Personelinin Performans

Değerlendirilmesine Dair Temel Esaslar yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilecek faaliyetler Ajans personeli marifetiyle yürütülecektir.

Kurumsal Risk Yönetimi ve İç Kontrol Sistemi

Ajansta personelin tamamı, kurumsal düzeydeki risk yönetiminin ve iç kontrollerin bir parçası haline getirilecektir. Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Risk Yönetimi Yönergesi çerçevesinde ajans ve birim risk kütükleri, iş akış şemaları revize edilecek ve güncellenecektir. Bu çalışmalar için 2025 yılı içerisinde hizmet alımı yapılacaktır. Bu faaliyet için 100.000,00 TL ayrılması planlanmıştır.

Bilgi İşlem Hizmetleri

Ajans bilgi işlem altyapısının merkezileştirilmesi faaliyetleri 2023 yılında tamamlanmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda, bilgisayar, bilgisayar donanımları, bilgisayar çevre ürünleri, ofis ekipmanları, mail kullanıcı ve mail server hizmeti, file server, ortak alan hizmetleri, uzak toplantı programı, kullanıcı hizmetleri, active director, KAYS destek giderleri, güvenlik duvarı cihazları (3 adet) ve program lisansı, endpoint security ve security center network yazılım lisansları ve diğer sarf malzemelerinin temini ve bakımı vb. faaliyetlerin yürütülecektir.

Etki Analiz Çalışmaları

Yürütülen programların ve verilen desteklerin yararlanıcı kurumlar ve nihai faydalanıcılar üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik etki değerlendirme çalışmaları yürütülecektir. Bu kapsamda, Sektörel Rekabet Gücünün Geliştirilmesi Altyapı Programı, Sektörel Rekabet Gücünün Geliştirilmesi Altyapı Programı 2, Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi Finansman Desteği ve Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi Finansman Desteği 2 programlarına ilişkin etki analizi çalışmaları yürütülecektir. Söz konusu çalışmalar Ajans personeli marifeti ile gerçekleştirilecektir.

Tablo 15: Kurumsal Gelişim Kapasite Geliştirme Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Kapasite Geliştirme	Yürütülen Personel Alım Süreci Sayısı	Adet	1	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Katılım Sağlanan Eğitim Sayısı	Adet	4	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Eğitimlere Katılım Sağlayan Personel Sayısı	Kişi	33	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Katılım Sağlanan Bilgi, Tecrübe Paylaşımı Toplantısı Sayısı	Adet	4	Faaliyet Raporu

Kapasite Geliştirme	Uygulanan Performans Sistemi Sayısı	Adet	1	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Kurulan Kurumsal Risk Yönetimi Sistemi Sayısı	Adet	1	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Kurumsal Stratejik Plan Hazırlanması	Adet	1	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Bilgi İşlem Kapsamında Alınan Hizmet Sayısı	Adet	2	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Etki Analiz Rapor Sayısı	Adet	4	Etki Analiz Raporu

Tablo 16: Kurumsal Gelişim Kapasite Geliştirme Faaliyetleri Bütçe Tablosu

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Ajans Personeline Yönelik Eğitim Faaliyetleri	İMİB	01.01.2025 31.12.2025	500.000,00
Personel Ödemeleri	İMİB	01.01.2025 31.12.2025	92.450.000,00
Görev Yollukları	Tüm Birimler	01.01.2025 31.12.2025	800.000,00
Görev Giderleri	Tüm Birimler	01.01.2025 31.12.2025	100.000,00
Kurumsal Risk Yönetimi ve İç Kontrol Sistemi	Tüm Birimler	01.01.2025 31.12.2025	100.000,00
Etki Analiz Çalışmaları	İDB	01.01.2025 31.12.2025	0,00
TOPLAM			93.950.000,00

3.1.3. Tanıtım Faaliyetleri

Ajans İletişim, Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri

Ajansımızca 2025 yılı içerisinde Ajans destek ve etkinliklerinin tanıtımı için çeşitli faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Ajans kurumsal kimliğinin görünürlüğünün sağlanması için kurumsal nitelikte kırtasiye malzemesi alımı yapılacaktır. Ajans personelinin kullanımı ve toplantılarda paydaşlara verilmek üzere kalem, notluk, defter, çanta gibi ürünlerin tedarik edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. 2025 yılı içerisinde bu tür kurumsal nitelikli temel kırtasiye ve promosyon malzemeleri alımı yapılacaktır. Ayrıca Ajansın genelini ilgilendiren tanıtım materyallerinin

basımı yapılacaktır. Gerek bölgesel gerek ulusal düzeydeki kurumsal dergi ya da bültenlerde yayımlanmak üzere, Ajansa ve Ajans faaliyetlerine ilişkin bilgi notları ve reklamlar hazırlanacaktır.

Ajansın, faaliyetlerini geniş kesimlere ulaştırmak için kullandığı en önemli iletişim ve tanıtım araçlarından olan kurumsal internet sitesi (<https://kudaka.gov.tr/>), TRA1 Düzey 2 Bölge Planı “Bölgede Turizmin Değer Zincirindeki Tüm Alt Sektörlerle Beraber Yüksek Sosyoekonomik Faydayı Sağlaması” önceliği doğrultusunda; Ajansın ve bölgenin ihtiyaçlarına ve yeni gelişmelere uygun olarak tasarım ve teknolojik altyapı yönünden geliştirilecek ve internet sitelerinin içeriği, yayın dili sosyal medya uygulamalarını da kapsayacak şekilde geliştirilecek ve düzenli olarak güncellenecektir.

Küresel, ulusal ve bölgesel düzeyde güncel gelişmelerin yakından takip edilebilmesi amacıyla sektörel, kültürel, iktisadi ve sosyal konularda; yerel, ulusal ve uluslararası yayınlar satın alınacak ve gerekli görülen süreli yayınlara abone olunacaktır. Yerel ve ulusal medyada Ajans ve bölge ile ilgili kalkınma odaklı tüm haber ve görsellerin takip edilmesi ve arşivlenmesi amacıyla medya takip hizmeti alınacaktır. Bu çerçevede elde edilen veriler ışığında gerekli raporlama ve analizler yapılacaktır.

Basın temsilcileri ziyaret edilecek; basın toplantıları düzenlenecek ve Genel Sekreter ya da ilgili uzmanların TV ve radyo programlarına konuk olması ile medyanın Ajansa dair güncel gelişme ve faaliyetlerden haberdar olması sağlanacaktır.

Ayrıca Ajans destek ve faaliyetlerinin ulusal ve uluslararası alanda daha görünür hale gelmesini sağlamak amacıyla medya takip hizmeti, kurumsal internet sitesi ve sosyal medya hesaplarının geliştirilmesi, yerel basın-yayın kuruluşlarına reklam ve ilan verme, abonelikler, görünürlük materyali temini vb. iletişim, tanıtım ve görünürlük faaliyetleri yürütülecektir. Ajans iletişim, tanıtım ve görünürlük faaliyetleri ve tanıtım, kurumsal kırtasiye ve promosyon malzemeleri tedariki için 500.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

Kurumsal İletişim Stratejisi

İletişim, kurum ve kuruluşların belirlemiş oldukları vizyon ve misyon doğrultusunda görev ve sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirmesine katkı sağlayan en önemli araçlardan biridir. Bu aracın etkin bir şekilde kullanılabilmesi amacı ile Kurumsal İletişim Stratejisi hazırlanacaktır. Söz konusu stratejinin hazırlanması için gerekli olması halinde hizmet alımı yapılacaktır. Kurumsal iletişim stratejisinin hazırlanması için 100.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

Kurumsal Stratejik Plan

Ajansımızca 2025 yılı içerisinde KUDAKA Kurumsal Stratejik Planı (2025-2028) hazırlığı öngörülmektedir. Çalışmalar Ajans uzmanları marifetiyle yürütülecek olup ilgili çalışmalarda kullanılmak üzere yapılacak ilave faaliyetler (anket uygulaması, odak grup toplantıları vb) için hizmet alımı yapılacaktır. Kurumsal Stratejik Planın hazırlanması için 100.000,00 TL bütçe ayrılması planlanmıştır.

Tablo 17: Kurumsal Gelişim Tanıtım Faaliyetleri Çıktı Tablosu

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Tanıtım	Hazırlanan Stratejik Plan Sayısı	Adet	1	Faaliyet Raporu
Tanıtım	Basılı, İşitsel, Görsel ve Sosyal Medyada Yayınlanan Haber/Duyuru Sayısı	Adet	30	Faaliyet Raporu

Tablo 18: Kurumsal Gelişim Tanıtım Faaliyetleri Bütçe Tablosu

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Tanıtım, Kurumsal Kırtasiye ve Promosyon Malzemeleri Tedariki	İMİB	01.01.2025 31.12.2025	300.000,00
Kurumsal Stratejik Plan Hazırlanması	PPB, İMİB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	100.000,00
Kurumsal İletişim Stratejisi	İMİB	01.01.2025 31.12.2025	100.000,00
Ajans İletişim, Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri	PPB	01.01.2025 31.12.2025	200.000,00
TOPLAM			700.000,00

3.1.4. Diğer Proje ve Faaliyetler

Mali destek programlarına yönelik olarak 2025 yılında gerçekleştirilmesi öngörülen bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri, teknik yardım masasının oluşturulması, proje değerlendirme ve sonuçların ilan edilmesi gibi faaliyetlerin giderleri için bir bütçe ayrılmıştır.

Genel Yönetim Faaliyetleri

Ajansın 2025 yılında faaliyetlerini sürdürebilmesi için bazı destek hizmetlerine ve satın almalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda;

- Ajansın bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısının geliştirilmesi için gerekli olan yeni yazılım ve donanımların alımı gerçekleştirilecek ve güncellenmesi sağlanacaktır.
- Ajans bünyesinde bilgi iletişim teknolojileri altyapısının sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla gerekli bakım faaliyetleri yürütülecek, bu kapsamda hizmet alımı yapılacaktır.
- Ajansta oluşacak ihtiyaçları gidermek amacıyla demirbaş, ofis ekipmanı, kırtasiye ve sarf malzemeleri temini için gerekli satın almalar yapılacaktır.
- Ajans; güvenlik, temizlik, münferit ve küçük nitelikli bakım ve onarımlar gibi ihtiyaç duyulan mal ve hizmetleri temin edecektir.
- Ajans hizmetlerinde kullanılmak üzere şoförsüz binek araç hizmet alımı kalemine ihtiyaç duyulmuştur. Bu kapsamda temin edilecek araçların aylık hizmet bedelleri ile yakıt giderleri yıl boyunca ödenecektir. Ayrıca bu kalem kapsamında 2024 yılından sarkan şoförsüz binek araç hizmet alımı ödemeleri gerçekleştirilecektir.
- Ajans faaliyetleri kapsamında posta, kargo, kurye, internet ve telefon giderleri gibi iletişim hizmetleri karşılanacaktır.
- Ajans hizmet binasının ve Yatırım Destek Ofislerinin hizmet mekânlarının bakım, onarım, kira, elektrik, su ve doğalgaz gibi giderleri karşılanacaktır.
- Ajansımızın hukuk işlerinin yürütülmesi için avukatlık hizmet alımı yapılacaktır.
- Ajans tarafından yürütülecek destek programlarına ilişkin bilgilendirme, eğitim, teknik yardım, proje değerlendirme faaliyetleri yürütülecek ve bu faaliyetler için gerekli giderler karşılanacaktır.
- Ajansımızın özellikle proje izleme ve değerlendirme faaliyetleri için ihtiyaç duyulması halinde bilirkişi hizmet alımı yapılacaktır.
- İzleme ve Değerlendirme Birimi personelinin izleme süreçlerinin iyileştirilmesine ilişkin tecrübe paylaşımı ziyaretleri gerçekleştirmesi planlanmaktadır.
- 2025 Yılı Çalışma Programında ihtiyaç olması durumunda kullanılmak üzere yedek ödenek ayrılacaktır.

Tablo 19: Kurumsal Gelişim Diğer Proje ve Faaliyetler Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Diğer Proje ve Faaliyetler	Destek Programları Kapsamında Yürütülen Değerlendirme Ödeme Süreci Sayısı	Adet	2	Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	Rutin İşler Kapsamında Yapılan Mal Alımı Sayısı	Adet	5	Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	Rutin İşler Kapsamında Yapılan Hizmet Alımı Sayısı	Adet	6	Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	Rutin Fatura Ödeme Süreci Sayısı	Ay	12	Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	Hukuki Süreçlere İlişkin Hizmet Alımı Sayısı	Adet	1	Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	İzleme Süreçleri Kapsamında Yapılan Bilirkişi Hizmet Alımı Sayısı	Adet	2	Faaliyet Raporu

Tablo 20: Kurumsal Gelişim Diğer Proje ve Faaliyetler Bütçe Tablosu

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
MDP Bilgilendirme ve Eğitim, Teknik Yardım ve Proje Değerlendirme Giderleri	PPB	01.01.2025 31.12.2025	500.000,00
Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımı	Tüm Birimler	01.01.2025 31.12.2025	1.250.000,00
Temsil ve Tanıtım Giderleri	Tüm Birimler	01.01.2025 31.12.2025	250.000,00
Menkul Mal ve Gayri Maddi Hak Alımı Giderleri	İMİB, İDB, PPB	01.01.2025 31.12.2025	1.500.000,00
Temizlik Malzemesi Alımı	İMİB	01.01.2025 31.12.2025	250.000,00
Şoförsüz Binek Araç Hizmet Alımı	İMİB	01.01.2025 31.12.2025	3.000.000,00
Bakım ve Onarım Giderleri	İMİB	01.01.2025 31.12.2025	1.000.000,00
Diğer Hizmet Alımları	İMİB	01.01.2025 31.12.2025	1.300.000,00
Komisyon Giderleri	İMİB	01.01.2025 31.12.2025	50.000,00

Mahkeme Harç ve Giderleri	İMİB	01.01.2025 31.12.2025	250.000,00
Diğer Yasal Giderler	İMİB	01.01.2025 31.12.2025	200.000,00
Yedek Ödenek	Tüm Birimler	01.01.2025 31.12.2025	4.000.000,00
Proje İzleme Süreçlerine İlişkin Bilirkişi Hizmet Alımı	İDB	01.01.2025 31.12.2025	250.000,00
İzleme Süreçlerine İlişkin Tecrübe Paylaşımı Ziyaretleri	İDB	01.01.2025 31.12.2025	200.000,00
TOPLAM			14.000.000,00

4. YEREL KALKINMA FIRSATLARI

4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

4.1.1 TRA1 2024-2028 Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri

4.1.1.1 Amaç

17 Aralık 2024 tarih ve 9253 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararıyla onaylanan TRA1 Düzey 2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı'nın ilgili kurum, kuruluşlar ve kamuoyu ile paylaşılması amaçlanmaktadır.

Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri çalışmaları kapsamında TRA1 Bölgesi'nde tüm sektörlerin birbirleriyle bağlantılarını ve ilişkilerini ortaya koymak ve bölgenin hangi sektörde hangi girdileri kullandığı, ne gibi çıktılar ürettiği gibi hususları ekonometrik olarak analiz etmek amaçlanmaktadır.

4.1.1.2 Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

17 Aralık 2024 tarih ve 9253 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararıyla onaylanan TRA1 Düzey 2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı'nın grafik tasarım ve basım işlerinin yapılması için bütçe ayrılması için bütçe ayrılması öngörülmüştür.

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin Türkiye ekonomisi içerisinde mevcut rolü ve fonksiyonunu ortaya koymak, bölgedeki sektörlerin birbirleriyle bağlantılarını incelemek, hangi sektörün hangi sektörden hangi mal, ürün ya da hizmetleri aldığı, hangi sektörlerle ne gibi mal, ürün ya da hizmetleri sağladığı hususlarını irdelemek bölgenin geleceğine yön verebilmek adına önem arz etmektedir. Bu nedenle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda Bölgesel Girdi Çıktı Analizi çalışması gerçekleştirilecektir. Faaliyet kapsamında analiz çalışmasının basımı da yaptırılacaktır.

4.1.1.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 21: TRA1 2024-2028 Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Raporlama	Girdi Çıktı Analiz Raporu	Adet	1	Rapor Dokümanı, Ajans Faaliyet Raporu
Araştırma, Analiz ve Raporlama	Basılı Bölge Planı Dokümanı	Adet	1000	Bölge Planı Dokümanları

4.1.1.4 Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Faaliyetler kapsamında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının koordinasyonunda gerekli iş ve işlemler yürütülecektir. Sürecin takip ve koordinasyonu Planlama ve Programlama Birimi ve YDO'lar eliyle yürütülecektir.

4.1.1.5 İzleme ve Değerlendirme

Faaliyetlerin izleme ve değerlendirmesi Planlama ve Programlama Birimi ve Yatırım Destek Ofisleri tarafından gerçekleştirilecektir.

Tablo 22: TRA1 2024-2028 Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Bölgesel Girdi Çıktı Analizleri	PPB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	100.000,00
Bölge Planı Tasarımı, Basımı ve İlgili Diğer Giderler	PPB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	400.000,00
TOPLAM			500.000,00

4.2. İşbirliği ve Koordinasyon

4.2.1. Bölgesel İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri

4.2.1.1. Amaç

Sonuç Odaklı Programlar ve Kurumsal Gelişim başlıkları kapsamında değerlendirilmeyen ancak bölge kalkınması açısından önem arz eden, bölgesel gelişmeye önemli düzeyde hizmet etme potansiyeli taşıyan ve kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon gerektiren organizasyon, toplantı, konferans, çalıştay, eğitim vb. faaliyetlerin planlanması ve uygulanmasına katkı sağlamak.

4.2.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Ulusal ve uluslararası gelişmeler sonucunda ortaya çıkan fırsatların TRA1 Düzey Bölgesi'nde değerlendirilmesi, olumsuz gelişmelerin Bölge'ye etkisinin azaltılması ve yeni gelişen durumlar karşısında proaktif şekilde hareket edilmesi için Bölge'deki kurum ve kuruluşlar arasında etkin bir koordinasyon ve işbirliği süreçlerinin yönetilmesi gerekmektedir. Söz konusu planlama ve uygulama süreçlerinin yönetiminde Ajansın etkin rol alarak 2024-2028 Dönemi TRA1 Düzey 2 Bölge Planı'nda belirlenen hedef ve tedbirler doğrultusunda Ajans tarafından gerekli yönlendirmelerin yapılması Bölge'nin kalkınması açısından önem arz etmektedir.

4.2.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 23: Bölgesel İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
İş birliği ve Koordinasyon	İşbirliği yapılan kurum kuruluş sayısı	Adet	3	Rapor Dokümanı, Ajans Faaliyet Raporu
İş birliği ve Koordinasyon	Organizasyon Sayısı	Adet	3	Rapor Dokümanı, Ajans Faaliyet Raporu

4.2.1.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bu kapsamda yürütülecek faaliyetler Genel Sekreterlik Makamı tarafından belirlenecek, kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon faaliyetleri ise Genel Sekreter'in uygun göreceği Ajans çalışma birimleri tarafından yürütülecektir.

4.2.1.5 İzleme ve Değerlendirme

Faaliyetin izleme ve değerlendirmesi Planlama ve Programlama Birimi ve Yatırım Destek Ofisleri tarafından gerçekleştirilecektir.

Tablo 24: İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Bölgesel İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	Ajans Çalışma Birimleri	01.01.2025 31.12.2025	300.000,00
TOPLAM			300.000,00

4.3. Kapasite Geliştirme

4.3.1. Anahtar Çözümler Programı

4.3.1.1. Amaç

Bölge'de ihtiyaç duyulan AR-GE ve tasarım, toplam kalite yönetimi, dış ticaret, e-ticaret, dijital pazarlama, yeşil ve dijital dönüşüm, kaynak verimliliği, temiz ve yalın üretim, atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi gibi konularda farkındalık yaratılması, kurumsal kapasitenin artırılması, beşeri sermayenin geliştirilmesi ve girişimciliğin teşvik edilmesi amacıyla; ilgili

kurum ve kuruluşlarla (Ticaret ve Sanayi Odaları, Üniversiteler, Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birlikleri, DAP BKİ, DOKAP BKİ vb.) yapılacak işbirliği ile kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları yönetici ve çalışanlarına, kadınlara ve gençlere yönelik eğitim, konferans ve seminerler uygulanması planlanmaktadır.

4.3.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bölge’de faaliyet gösteren işletmelerin AR-GE ve tasarım, toplam kalite yönetimi, dış ticaret, e-ticaret, dijital pazarlama, yeşil ve dijital dönüşüm, kaynak verimliliği, temiz ve yalın üretim, atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi gibi konularda kapasitelerinin iyileştirilmesi ekonomik verimlilik ve firmaların rekabet gücünün artırılması açısından oldukça önemli bir role sahiptir. Bu alanda firmaların ilerleme kaydedebilmeleri ise nitelikli insan kaynağına sahip olmalarına bağlıdır. Bölge, sosyoekonomik kalkınma açısından nitelikli işgücü potansiyeline sahip olmakla birlikte bu potansiyel yeterince etkin kullanılamamaktadır. İnsan kaynakları kapasitesinin geliştirilmesi ve farkındalık yaratılması amacıyla alanında uzman kişilerin katılımı ile eğitim, seminer ve konferanslar ile bölge kalkınmasına ivme kazandıracak Anahtar Çözümlerin sunulması öngörülmektedir. Bunun yanında, kamu kurum ve kuruluşlarında verilen hizmet kalitesinin artırılması amacıyla ilgili paydaşların ihtiyaç duyduğu ortak konularda çalışanlara yönelik eğitim programları da düzenlenmesi planlanmaktadır. Program kapsamındagerçekleştirilecek faaliyetler aşağıda yer almaktadır:

Dış Ticaret ve İhracatın Geliştirilmesi Danışmanlık Hizmeti

Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA) Dış Ticaret İstihbarat Merkezi, Doğu Anadolu İhracatçıları Birliği ve Bölgedeki TSO’lar işbirliği ile Yatırım Destek Ofisleri koordinasyonunda Bölgede faaliyet gösteren KOBİ’lerin uluslararası pazarlardan pay alabilmesi için rekabet güçlerinin artırılması ve dışa açılmalarının desteklenmesi konusunda her ilden en az 3 firmaya danışmanlık hizmeti verilecektir. Ayrıca, düzenlenecek firma bazlı ziyaretler ile Ticaret Bakanlığı destekleri tanıtılacaktır.

“Girişimciler Söyleşiyor” Semineri

Bölgedeki paydaş kurum ve kuruluşlarla(Üniversiteler, İŞKUR, Bölgedeki Kooperatifler, Ticaret ve Sanayi Odaları, Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği ve DAP BKİ) işbirliği yapılarak özellikle kadın ve genç girişimcilere ilham verecek, teşvik edici seminer, konferans ve söyleşilerin düzenlenmesi planlanmaktadır.

“Genç Girişimciler Yapay Zekâ İle Tanışıyor” Eğitimleri:

Beşeri sermayenin geliştirilmesi ve kurumsal kapasitenin artırılması amacıyla Bölgede bulunan üniversiteler ile işbirliği yapılarak özellikle genç girişimciler için yapay zekâ ve kodlama eğitimleri verilecektir.

Uzaktan Çalışma Becerileri Eğitimi

Bölgedeki kooperatifler, Ticaret ve Sanayi Odaları, Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği ve DAP BKİ ile işbirliği yapılarak Bölgedeki beşeri sermayenin geliştirilmesi, kurumsal kapasitenin artırılması ve girişimciliğin teşvik edilmesi amacıyla kadın ve genç girişimciler için uzaktan çalışma becerileri eğitimi verilecektir.

Meslek Edindirme ve Beceri Eğitimleri

Bölgedeki beşeri sermayenin geliştirilmesi, kurumsal kapasitenin artırılması ve girişimciliğin teşvik edilmesi amacıyla İŞKUR İl Müdürlükleri, TSO’lar, Üniversiteler, OSB Yönetimleri, Meslek Odaları ve sektör temsilcileri ile yapılacak görüşmeler neticesinde belirlenen alanlarda gençlere yönelik meslek edindirme ve beceri geliştirme eğitimleri düzenlenecektir.

Girişimci Adayı Kadınlar İçin Mentörlük Eğitimleri:

İŞKUR ve KOSGEB İl Müdürlükleri işbirliğinde “Kadın Girişimciliği/Kadın İstihdamı” teması kapsamında İŞKUR İl Müdürlükleri veri tabanına kayıtlı 35 yaş altı işsizler arasından kendi işini kurmaya istekli 15 kadına girişimcilik ve iş kurma temelinde eğitimler verilmesi planlanmaktadır. Ayrıca bu kapsamda Stres Yönetimi, Takım Çalışması, CV Hazırlama, Mülakat Teknikleri, Motivasyon, İş Sağlığı ve Güvenliği gibi konularda da eğitimler verilecektir.

Lider Kadın Girişimciler Programı:

Ülkemizde farklı sektörlerde başarılı girişimcilik örnekleri ortaya koyarak önemli noktalara gelmiş kadınların kendi yaşam öykülerini anlatacağı Lider Kadın Girişimciler Programı gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda başta bölgemiz olmak üzere ülkemizin farklı yörelerinden öne çıkan 5 kadın girişimci belirlenerek bölgemizdeki genç kadınlara kendi başarı öykülerini anlatmaları sağlanacaktır. Bu kapsamda bölge üniversiteleri ile işbirliği yapılarak söz konusu üniversitelerden en az 150 kız öğrenci ve mezunun da program katılımcıları arasında yer alması temin edilecektir.

4.3.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 25: Anahtar Çözümler Eğitim Programı Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Anahtar Çözümler Programı	Düzenlenen Eğitim, Seminer ve Konferans Sayısı	Adet	12	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri
Anahtar Çözümler Programı	Katılım Sağlayan Kişi Sayısı	Adet	600	Ajans Faaliyet Raporu, Katılım Listeleri
Anahtar Çözümler Programı	Anahtar Çözümler Programından Faydalanan Kadın Sayısı	Kişi	200	Ajans Faaliyet Raporu, Katılım Listeleri
Anahtar Çözümler Programı	Anahtar Çözümler Programından Faydalanan Genç Sayısı	Kişi	200	Ajans Faaliyet Raporu, Katılım Listeleri

4.3.1.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bu kapsamda yürütülecek faaliyetler kapsamında Ajans çalışma birimleri arasındaki koordinasyon Planlama ve Programlama Birimi, diğer kurum ve kuruluşlarla koordinasyon ise Yatırım Destek Ofisleri tarafından sağlanacaktır.

4.3.1.5. İzleme ve Değerlendirme

Faaliyetin izleme ve değerlendirmesi Planlama ve Programlama Birimi ve Yatırım Destek Ofisleri tarafından gerçekleştirilecektir.

Tablo 26: Anahtar Çözümler Eğitim Programı Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Anahtar Çözümler Eğitim Programı	PPB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	750.000,00
TOPLAM			750.000,00

4.3.2. Siber Vatan

4.3.2.1. Amaç

Dünyada bilgi ve iletişim sistemlerinin kullanımı hızla yaygınlaşmış ve hayatımızın hemen her alanında bu sistemler önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Teknolojinin giderek daha fazla dijitalleşmesi beraberinde güvenlik konusunun önemini de artırmaktadır. Son yıllarda yapılan iş gücü araştırmalarına göre siber güvenlik alanında önemli sayıda insan kaynağına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Kalkınma Ajansları tarafından ülkemizin siber güvenlik uzmanı ihtiyacının karşılanması amacıyla üniversitede öğrenim gören öğrencilerin farkındalıklarını artırmak ve potansiyel yetenekleri tespit ederek eğitim ve yetenek geliştirme faaliyetleri uygulanarak dijital ve siber güvenlik teknolojileri alanında kariyer planlamalarını teşvik etmek ve desteklemek amacıyla Kalkınma Ajansları Siber Vatan Programı geliştirilmiştir.

4.3.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Gençlerin dijital teknolojiler konusunda farkındalığının artırılması amacıyla kalkınma ajansları tarafından siber güvenlik, yazılım ve yapay zekâ gibi alanlarda teknoloji odaklı girişimciliğin geliştirilmesi amacıyla çeşitli modüllerden oluşan program ve projeler kurgulanmaktadır. Kalkınma Ajanslarının birlikte uygulamış oldukları programlardan bir tanesi de Kalkınma Ajansları Siber Vatan Programıdır. Siber Vatan Programının ülke geneline Kalkınma Ajansları vasıtasıyla yaygınlaştırılması ve siber güvenlik alanında nitelikli insan kaynağının yetiştirilerek genç istihdamının artırılması amacıyla Kalkınma Ajansları Siber Vatan Programı geliştirilmiştir.

Kalkınma Ajansları Siber Vatan Programı sadece eğitim programı olmayıp eğitimlerin yanında teknik geziler, usta çırak buluşmaları, konferanslar ve seminerler, mentör firmalar ile birebir çalışmalar, Capture the Flag (CTF) yarışmaları ile motivasyon oluşturulmakta ve inovatif fikirleri tetikleyen düşünme yapısının oluşmasına ve girişimcilik ruhunun gelişimine destek sağlanırken bir ürün ve/veya hizmete dönüşebilir fikirler için girişim geliştirme programı uygulanmaktadır.

Siber Güvenlik, Yazılım, Yapay Zekâ, Blok Zincir ve Mobil Uygulama ve Oyun Geliştirme gibi alanlarda tekno girişimciliğin geliştirilmesi amacıyla çeşitli modüllerden oluşan program ve projeler kurgulanmaktadır. Kurgulanan programlarda eğitimlerin yanında teknik geziler, usta çırak buluşmaları, konferanslar ve seminerler, mentör firmalar ile birebir çalışmalar, CTF yarışmaları ile girişimcilik ekosistemi oluşturulmakta ve geliştirilmektedir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda uygulanan Siber Vatan Programının 2025 Yılında Erzurum Teknik Üniversitesi ile Ajansımız arasında imzalanan protokol kapsamında Erzurum ilinde yürütülmesi planlanmaktadır.

4.3.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 27: Siber Vatan Programı Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Siber Vatan Programı	Düzenlenen Eğitim Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri
Siber Vatan Programı	Programa Katılan Kişi Sayısı	Kişi	200	Ajans Faaliyet Raporu, Katılım Listeleri
Siber Vatan Programı	Siber Vatan Programı Ulusal Kampına Katılan Kişi Sayısı	Kişi	15	Ajans Faaliyet Raporu, Katılım Listeleri

4.3.2.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bu kapsamda yürütülecek faaliyetler Genel Sekreterlik Makamı tarafından belirlenecek, kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon faaliyetleri ise Genel Sekreter'in uygun göreceği Ajans çalışma birimleri tarafından yürütülecektir.

4.3.2.5. İzleme ve Değerlendirme

Faaliyetin izleme ve değerlendirmesi İMİB tarafından gerçekleştirilecektir.

Tablo 28: Siber Vatan Programı Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Siber Vatan Programı Faaliyetleri	İMİB(Bilgi İşlem)	01.01.2025 31.12.2025	750.000,00
TOPLAM			750.000,00

4.4. Tanıtım ve Yatırım Destek Faaliyetleri

4.4.1. Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri

4.4.1.1. Amaç

Erzurum ilinde yatırım ortamının iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve yeni yatırımların çekilmesi ana amacıyla; mevcut yatırım ve yatırımcıların desteklenmesi, cari olarak öne çıkan sektörlerde ihtiyaç duyulan beşeri ve fiziki sermayenin nicelik ve nitelik olarak artırılması ve potansiyel yatırım alanları ve yatırımcıların tespiti, yönlendirilmesi, teşviki ve desteklenmesi kapsamında kaynak temini, yatırım analizi, yatırıma destek, koordinasyon, yatırım izleme ve takibi, tanıtım, eğitim/danışmanlık, raporlama odaklı çalışmalar yapmak.

4.4.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Erzurum ilindeki mevcut yatırım potansiyelinin ekonomik anlamda güçlü katma değer üreten somut çıktılara dönüşmesi hedefinin başlangıç aşamasında, başta Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı ve Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. ortaklığında, “*Erzurum İli Potansiyel Yatırım Alanları Araştırması*” isimli analiz çalışması olmak üzere çeşitli analiz çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda Erzurum ilinde öncelikle Organize Sanayi Bölgelerine ve diğer sanayi bölgelerine yatırım çekme, ek istihdam oluşturma, potansiyel yatırımcılara bölgeyi tanıtmak, bölge adına analiz çalışmaları yürütme, teşvik konusunda bilgilendirme yapma ve yatırımcıları teşvik etme öncelik teşkil eden müdahale alanları olarak öne çıkmaktadır. Bu kapsamda 2025 yılı içerisinde Erzurum iline yeni yatırımcı çekmek, ilin girişimcilik potansiyelini geliştirmek, genç ve kadınların istihdama katılımlarının artırılmasına katkı sağlamak üzere Erzurum Yatırım Destek Ofisi faaliyetleri planlanmıştır.

4.4.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri kapsamında Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP) yerelde koordinasyonu; tanıtım ve yatırıma destek ile işbirliği ve koordinasyon alt başlıklarında temel fonksiyon olan teşvik öğelerinin tanıtımı, öğretimi ve kullanılması ile bölgesel tanıtıma katkı yapılması amacıyla eğitimler, danışmanlık, ziyaretler, kabuller ve çalıştay katılımları gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda;

- Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP) kapsamında 2025 yılı içerisinde Erzurum Oltu Belediyesinin yararlanıcısı olduğu “Erzurum Oltu Kalesi Restorasyonu ve Turizme Kazandırılması Projesi” uygulanacak olup projenin Erzurum Yatırım

Destek Ofisi koordinasyon ve güdümünde yürütülmesi planlanmaktadır. 2025 yılında ayrıca CMDP programı kapsamında yeni projelerin tasarlanmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.

- İlçelerin sosyo-ekonomik yönden gelişimine katkı sağlayacak proje geliştirme ve proje stoku oluşturma faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
- Güdümlü proje, kamu yatırımı, özel sektör yatırımı ve üniversite-sanayi işbirliği kapsamında yapılabilecek yatırımlara yönelik proje havuzu oluşturmak için çalışmalar yürütülecektir.
- Bölgeye yeni yatırımların yapılması ve mevcut yatırımların genişletilmesi amacıyla yatırımcı ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bu doğrultuda, paydaşlarla yapılacak görüşmelerle belirlenecek olan bölge yatırımcıları ve başta bölge kökenli olmak üzere tüm potansiyel yatırımcılar yerlerinde ziyaret edilecektir. Söz konusu yatırımcılara fizibilitesi hazırlanmış yatırım konuları başta olmak üzere bölgede öne çıkan yatırım olanaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılacaktır. Bu kişilerden bölgeyi ziyaret etmek isteyenlere yatırım olanakları ile uygun yatırım alanları yerinde gösterilecektir.
- Bölgede coğrafi işaret tescili almış veya coğrafi işaret alma potansiyeli taşıyan ürünlerin ticari bir marka değerine dönüşerek bölge kalkınmasına katkı sağlaması maksadıyla çalışmalar yapılması planlanmıştır. Bu doğrultuda, Japonya Hükümeti tarafından finanse edilen, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliğiyle yürütülen “İşten Sosyal Uyuma Projesi” kapsamında 81 ilin yerel ve özgün nitelik taşıyan ürünlerinin belirlenerek görselleriyle birlikte hikâyeleştirilmesi ve tanıtılmasına yönelik kurulan Anadolu’dakiler Platformu portalında bölgedeki yöresel ürün üreticilerinin de yer alması için gerekli duyurular yapılacak ve portala katılım aşamalarında ihtiyaç duyabilecekleri teknik yardım sağlanacaktır.
- Bölgenin başta yöresel ürünleri olmak üzere gastronomi turizmi, kış turizmi, kongre ve fuar turizmi, tarih ve kültür turizmi, macera ve doğa sporları turizmi, eko-turizm ve sağlık turizmi değerlerinin ve bu merkezlerde sunulan hizmetlerin ulusal ve uluslararası alanda tanıtılması amacıyla medya ve yeni medya içerikleri üretilecek ve paylaşımlar yapılacaktır.
- İlin iş/yatırım ortamını tanıtmak ve ile yatırımcı çekmek, yatırım destek ofislerinin görev ve yetkileri arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, ilin yatırım ortamını ve

yöresel değerlerini tanıtmak üzere ulusal veya uluslararası düzeyde düzenlenen organizasyonlara katılım sağlanması planlanmaktadır.

- Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından yayıma hazırlanan Bölgesel Kalkınma Dergisi'nin ilk sayısı 31.01.2023 tarihinde yayımlanmıştır. Bu doğrultuda, bölgesel kalkınmayla ilişkili konularda akademi ile kamu arasında köprü oluşturularak politika tasarım süreçlerinin daha etkin hâle getirilmesi ve bu alanda akademik çalışmaların niteliksel ve niceliksel olarak artırılması hedeflenmektedir. Bununla birlikte, Ajans personellerinin bölgesel kalkınmaya ilişkin akademik çalışmalar yürütmesi, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından önem arz eden bir konu olup bu faaliyet kapsamında Bölgesel Kalkınma Dergisi'nde yayımlanmak üzere akademik çalışmaların yürütülmesi planlanmaktadır.
- Tarım sektöründe Erzurum ilinin mevcut durumunun ortaya konulması ve TRA1 2024-2028 Bölge Planı'nda yer alan stratejiler de dikkate alınarak tarım sektörüne yönelik bir eylem planının hazırlanması hedeflenmektedir.
- Erzurum ilinde yer alan meralar zengin bitki türlerine sahiptir ve bu bitkilerin önemli bir kısmı arı türleri tarafından tozlaştırılmaktadır. İlde arıcılık ve bal üretimi esas olarak doğal meralara bağlı olarak yapılmaktadır. Bu bağlamda, ilde yer alan meraların organik bal üretimi ve arıcılık açısından önem arz ettiğini söylemek mümkündür. Mera ve yüksek rakımlı dağlarda yetişen geven ise, kendine has endemik bitki türleri arasında yer almakta olup yüksek rakıma bağlı olarak Erzurum ilinde dağlarda ve meralarda yaygın bir şekilde görülen bitki türüdür. Bu çerçevede, Erzurum geven balının coğrafi işaretinin alınması için Teknik Destek Programı kapsamında hâlihazırda bir proje yürütülmekte olup tescil aşamasında bal üreticilerine denetim yapılması amacıyla oluşturulan denetleme kurulunda Ajansımız da yer almaktadır. Bu kapsamda, tescil aşamasında düzenlenen denetim ziyaretlerine katkı ve katılım sağlanacaktır.
- Erzurum ili merkez ve bağlı ilçelerde proje geliştirmek, ilçenin yatırım ortamını tanıtmak ve Ajans desteğiyle ilçede hayata geçirilebilecek proje fikirleri hakkında değerlendirmelerde bulunmak üzere belirli aralıklarla saha ziyaretleri gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.
- SANTEK Kurulu, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu, KOOP-DES Proje Değerlendirme Komisyonu, DAP Yararlanıcı Belirleme Komisyonu gibi kurullar/komisyonlar başta olmak üzere, il düzeyindeki farklı kurum/kuruluşlar

tarafından koordine edilen kurullarda/komisyonlarda Ajansı temsilen yapılan görevlendirmelere iştirak edilmesi planlanmaktadır.

- ELİS üzerinden DAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığına yapılan proje başvurularına ilişkin yatırım destek ofisi değerlendirmeleri gerçekleştirilecektir. Bununla birlikte, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında ilgililerin de katılımıyla gerçekleştirilen DAP proje değerlendirme toplantılarına Ajansımızı temsilen katılım sağlanacaktır.
- COSME Programı kapsamında Erzurum ilindeki işletmelere yönelik bilgilendirme faaliyetleri yürütülmesi ve uygun şartları taşıyan firmalara yönelik profil oluşturma çalışmalarının gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.
- yatirimadestek.gov.tr sitesi üzerinden bilgi talebinde bulunan ilgililerle telefon üzerinden iletişime geçilerek yatırım konusunun detaylandırılması ve buna istinaden Yatırım Teşvik Sistemi, Ajansımız destekleri ve farklı kurum/kuruluşların destekleri hakkında cevap metni hazırlanarak gerekli bilgilendirmelerin ve yönlendirmelerin sağlanması hedeflenmektedir.
- Erzurum ilinde yapılan yatırımlara yönelik yerinde inceleme ziyaretleri düzenlenerek yatırımların mevcut durumunun, sorunlarının ve ihtiyaçlarının belirlenmesi planlanmaktadır.
- İldeki uygun yatırım alanları ve konularının belirlenmesi ile sektörel raporların hazırlanması hedeflenmektedir. Bu kapsamda sektörel rapor, ön fizibilite etüdü veya fizibilite etüdü çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Tablo 29: YKF Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Ajans Destekleri	Koordine edilen ve tamamlanan CMDP Projesi Sayısı	Adet	3	Ara, İzleme ve Nihai Raporlar
İşbirliği ve Koordinasyon	Sektörel Ziyaret Sayısı	Adet	2	Ziyaret Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Ziyaret Edilen Yatırımcı Firma Sayısı	Adet	25	Ziyaret Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Paydaşlar İle Gerçekleştirilen Toplantı Sayısı	Adet	55	Toplantı Tutanakları

İşbirliği ve Koordinasyon	Katılım Sağlanan Toplantı, Çalıştay, Konferans vb. Sayısı	Adet	15	Toplantı Tutanakları, Faaliyet Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Geven Balı Tescil Süreçlerine İlişkin Yapılan Denetim Sayısı	Adet	2	Faaliyet Raporu, denetim Raporu, Tutanaklar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tanıtım Materyali	Adet	1	Tanıtım Materyali
Tanıtım ve Yatırım Destek	Anadoludakiler Platformuna Kaydedilen Yöresel Ürün Sayısı	Adet	2	Portal ekran görüntüleri
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tanıtım Etkinlikleri	Adet	2	Etkinlik fotoğrafları, harcama belgeleri
Tanıtım ve Yatırım Destek	Ulusal veya uluslararası düzeyde düzenlenen fuar ve çalışma ziyaretlerine katılım	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu
Araştırma, Analiz ve Programlama	Akademik Çalışmalar	Adet	2	Ajans faaliyet raporu, ulusal ve uluslararası yayınlar, Hazırlanan Makaleler
Araştırma, Analiz ve Programlama	Tarım Sektöründe Hazırlanan Mevcut Durum ve Eylem Planı sayısı	Adet	1	Eylem Planı, Faaliyet Raporu, Hazırlanan Doküman

4.4.1.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Özellikle yatırım, teşvik ve destek odaklı alanlarda yerel, bölgesel ve ulusal paydaşlarla eşgüdüm ve koordinasyon içerisinde hareket edilecektir.

4.4.1.5. İzleme ve Değerlendirme

Proje süreçlerinin gerçekleştirilmesi doğrudan ve/veya mal/hizmet alımı yöntemi ile planlanan faaliyetlerin izlenmesi, zamanında tamamlanması, söz konusu faaliyetlerden beklenen sonuçların elde edilmesi ve bu sonuçların takibi ve değerlendirilmesi Erzurum Yatırım Destek Ofisi tarafından takip edilecektir.

Tablo 30: YKF Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahminî Maliyet (TL)
CMDP projelerinin takip ve koordinasyonu	Erzurum YDO	01.01.2025 31.12.2025	50.000,00
Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler	Erzurum YDO	01.01.2025 31.12.2025	50.000,00
Ulusal veya uluslararası düzeyde düzenlenen fuar ve çalışma ziyaretlerine katılım	Erzurum YDO	01.01.2025 31.12.2025	500.000,00
Paydaşlar ile Toplantı ve Saha Ziyaretleri	Erzurum YDO	01.01.2025 31.12.2025	75.000,00
Akademik Çalışmalar	Erzurum YDO	01.01.2025 31.12.2025	0,00
Sektörel tecrübe paylaşımı ve araştırma ziyaretleri	Erzurum YDO	01.01.2025 31.12.2025	60.000,00
TOPLAM			735.000,00

4.4.2. Erzincan Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri

4.4.2.1. Amaç

Erzincan Yatırım Destek Ofisi; mevcut yatırımların desteklenmesi, potansiyel yatırımların teşvik edilmesi, ön fizibilitelerin tanıtımı ve hayata geçirilmesi ve öne çıkan sektörlerde ihtiyaç duyulan beşeri sermayenin geliştirilmesi amacıyla eğitim/danışmanlık, raporlama, tanıtım, koordinasyon, izleme ve yatırım destek odaklı çalışmalarla Erzincan ili yatırım ortamının iyileştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

4.4.2.2.Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Erzincan ilindeki mevcut yatırım potansiyelinin ekonomik anlamda güçlü katma değer üreten somut çıktılara dönüşmesi amacıyla Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı ve Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. ortaklığında hazırlanan Erzincan İli Potansiyel Yatırım Alanları Araştırması” isimli analiz çalışması 2017 yılında yayınlanmıştır. Söz konusu çalışma ve Ajans 2024-2028 TRA1 Düzey 2 Bölge Planı kapsamında tespit edilen gelişme eksenleri

doğrultusunda Erzincan Yatırım Destek Ofisi 2025 yılı faaliyetleri planlanmıştır. Faaliyet amacıyla belirlenen odak alanlardaki eylemlerin gerçekleştirilmesi ile Erzincan ilinin ve TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin sürdürülebilir kalkınma çabasına katkıda bulunulacaktır.

4.4.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyetler kapsamında;

- İldeki uygun yatırım alanları ve konularının belirlenmesi ile sektörel raporların hazırlanması hedeflenmektedir. Bu kapsamda sektörel rapor, ön fizibilite etüdü veya fizibilite etüdü çalışmaları gerçekleştirilecektir.
- Yapı malzemelerinin üretimi önceliğine uygun olarak rekabet pazarlarındaki potansiyel de dikkate alınmak suretiyle “Erzincan İli PVC Üretimi Sektörü” isimli bir araştırma raporunun hazırlanması planlanmaktadır.
- Tabii kaynakların işlenmesi önceliğine uygun olarak ildeki kaynak suyu potansiyeli de dikkate alınmak suretiyle “Erzincan İli Ambalajlı Kaynak Suyu Üretimi Sektörü” isimli bir araştırma raporunun hazırlanması planlanmaktadır.
- İzin ve ruhsat işlemleri için Erzincan YDO'ya başvuracak olan yatırımcıların bürokratik işlemlerinin kamu kurumları nezdinde takip ve koordine edilmesi sağlanacaktır.
- Erzincan İŞGEM'e yapılacak başvurularda firma taleplerinin incelenmesi, değerlendirilmesi, izin ve ruhsat işlerinin takip edilmesi sağlanacaktır.
- Teknik Destek, Fizibilite Desteği, Finansman Desteği ve Mali Destek Programları kapsamında gerekli bilgilendirmelerin gerçekleştirilmesi, proje başvurularının alınması ve ihtiyaç halinde izlemeler gerçekleştirilecektir.
- İldeki mevcut yatırımcıların sektörel tecrübelerini ve verimliliklerini artırmak, dış ticaret kapasite ve kabiliyetlerini geliştirmek adına sektörel tecrübe paylaşımı ziyaretleri yapılacaktır.
- Bölgeye yeni yatırımların yapılması ve mevcut yatırımların genişletilmesi amacıyla yatırımcı ziyaretleri ve ön fizibilite yatırımcı eşleştirme çalışmaları yürütülecektir. Bu doğrultuda, paydaşlarla yapılacak görüşmelerle belirlenecek olan bölge yatırımcıları ve başta bölge kökenli olmak üzere tüm potansiyel yatırımcılar yerlerinde ziyaret edilecektir. Söz konusu yatırımcılara fizibilitesi hazırlanmış yatırım konuları başta olmak üzere bölgede öne çıkan yatırım olanaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılacaktır. Potansiyel yatırımcılardan bölgeyi ziyaret etmek isteyenler bölgede ağırlanacak ve yatırım olanakları ile uygun yatırım alanları yerinde gösterilecektir.

- İlçelerin Sosyo-ekonomik yönden gelişimine katkı sağlayacak proje geliştirme ve proje stoku oluşturma faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
- Gündümlü proje, kamu yatırımı, özel sektör yatırımı ve üniversite-sanayi işbirliği kapsamında yapılabilecek yatırımlara yönelik proje havuzu geliştirme çalışmaları yürütülecektir.
- TRA1 Düzey 2 Bölgesinde yürütülen faaliyetler kapsamında ürün çeşitliliğinin ve verimliliğin artırılması, teknoloji kullanım düzeyinin yükseltilmesi, yeşil ve dijital dönüşümün sağlanması ve yeni pazarlar bulunması için sektör temsilcilerinin katılımı ile ziyaretler gerçekleştirilecektir.
- Yatırım Teşvik Sistemi hakkında toplantı ve kurum ziyareti gibi faaliyetlerle bilgilendirmeler yapılacaktır.
- Kamu kurumu, STK ve özel sektör temsilcileri ile görüşmelerin yapılması ve değerlendirme toplantılarının ve ziyaretlerin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.
- İlde Ajans adına düzenlenecek olan toplantı, tören ve çalıştay organizasyonlarının düzenlenmesi/koordinasyonu sağlanacaktır.
- TRA1 NEETs YOUth isimli proje kapsamında Erzincan ilindeki proje faaliyetlerine ilişkin eğitim, izleme, raporlama ve arşivleme faaliyetleri yürütülecektir.
- COSME Programı kapsamında Erzincan ilindeki işletmelere yönelik bilgilendirme faaliyetleri yürütülmesi ve uygun şartları taşıyan firmalara yönelik profil oluşturma çalışmalarının gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.
- Ajansın 2025 yılı destek programları kapsamında Erzincan ilindeki paydaşlara yönelik ayrıntılı bilgilendirme ve teknik danışmanlık faaliyetlerinin yürütülmesi planlanmaktadır.
- Yatırım teşvik belgesi alan yatırımların izlenmesi, ekspertiz işlemlerinin yapılması ve ilgili Bakanlığa rapor edilmesi faaliyetine devam edilecektir.
- <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> platformu üzerinden Erzincan ile ilgilenen potansiyel yatırımcılara danışmanlık sağlanmaya devam edilecektir.

Tablo 31: YKF Erzincan Yatırım Destek Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
------------------------------	--------------------	--------------	-------	-------------------

Tanıtım ve Yatırım Destek	Sektörel Araştırma Raporları	Adet	3	Hazırlanan Rapor
Tanıtım ve Yatırım Destek	Değerlendirme Toplantısı Sayısı	Adet	5	Toplantı Tutanağı, Fotoğraflar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tanıtım Materyalleri	Çeşit	2	Materyaller
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yatırımcı Ziyareti	Adet	20	YDO Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tesvik Sistemi Uygulaması Kapsamında Gerçekleştirilen Toplantı/Kurum/Firma Ziyareti Sayısı	Adet	25	YDO Faaliyet Raporu
Araştırma Analiz ve Programlama	Araştırma/Fizibilite Raporu	Adet	2	Raporlar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Kamu, STK, Özel Sektör Temsilcileri ile Yapılan Görüşme/Toplantı Sayısı	Adet	10	YDO Faaliyet Raporu

4.4.2.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Erzincan Yatırım Destek Faaliyetleri kapsamında başta Ajans Planlama ve Programlama Birimi olmak üzere ilgili diğer birimler ile yerel, bölgesel ve ulusal paydaşlarla eşgüdüm ve koordinasyon içerisinde hareket edilecektir.

4.4.2.5. İzleme ve Değerlendirme

Erzincan Yatırım Destek Ofisi tarafından ve/veya dışarıdan mal/hizmet alımı yöntemi ile gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlerin zamanında tamamlanması ve söz konusu faaliyetler bağlamında beklenen sonuçların elde edilmesi süreci Erzincan Yatırım Destek Ofisi Koordinatörlüğü tarafından takip edilecektir.

Tablo 32: YKF Erzincan Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahminî Maliyet (TL)
Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler	Erzincan YDO	01.01.2025 31.12.2025	50.000,00
Ön Fizibilite/Fizibilite/Sektörel Araştırma Raporları	Erzincan YDO	01.01.2025 31.12.2025	0,00
Sektörel tecrübe paylaşımı ve araştırma ziyaretleri	Erzincan YDO	01.01.2025 31.12.2025	180.000,00
Erzincan İŞGEM Kurul İşlemleri	Erzincan YDO	01.01.2025 31.12.2025	0,00
Ajansın Destek Bilgilendirmeleri	Erzincan YDO	01.01.2025 31.12.2025	0,00
YTS Bilgilendirmeleri	Erzincan YDO	01.01.2025 31.12.2025	0,00
Paydaşlar ile Toplantı ve Saha Ziyaretleri	Erzincan YDO	01.01.2025 31.12.2025	75.000,00
YTB Alan Yatırımların Takibi	Erzincan YDO	01.01.2025 31.12.2025	0,00
TOPLAM			305.000,00

4.4.3. Bayburt Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri

4.4.3.1. Amaç

Bayburt Yatırım Destek Ofisi mevcut yatırımların desteklenmesi, potansiyel yatırımların teşvik edilmesi ve öne çıkan sektörlerde ihtiyaç duyulan beşeri sermayenin geliştirilmesi amacıyla eğitim/danışmanlık, raporlama, tanıtım, koordinasyon, izleme ve yatırım destek odaklı çalışmalarla Bayburt ili yatırım ortamının iyileştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

4.4.3.2.Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bayburt ilindeki mevcut yatırım potansiyelinin ekonomik anlamda güçlü katma değer üreten somut çıktılara dönüşmesi hedefinin başlangıç aşamasında, Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı ve Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. ortaklığında, “Bayburt İli Potansiyel Yatırım Alanları Araştırması” isimli analiz çalışması yapılmıştır. Söz konusu çalışma, Ajans 2024- 2028 TRA1 Düzey 2 Bölge Planı kapsamında tespit edilen gelişme eksenleri ve uygun yatırım alanları doğrultusunda Bayburt Yatırım Destek Ofisi 2025 yılı faaliyetleri hazırlanmıştır. Faaliyet amacıyla belirlenen çalışmaların gerçekleştirilmesiyle Bayburt ilinin ve TRA1 Düzey 2 Bölgesi’nin sürdürülebilir sosyo-ekonomik kalkınmasına katkıda bulunulacaktır.

4.4.3.3.Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyet kapsamında;

- Bayburt ilindeki mevcut yatırımcıların sorun ve ihtiyaçları konusunda bilgi sahibi olunması, öneriler geliştirerek yatırımcıların doğru ve zamanında yönlendirilmesi amacıyla düzenli olarak saha ziyaretleri gerçekleştirilecektir.
- İldeki mevcut yatırımcılarımızın sektörel tecrübelerini ve verimliliklerini artırmak, dış ticaret kapasite ve kabiliyetlerini geliştirmek ve onlara iyi uygulama örneklerini yerinde göstermek adına sektörel tecrübe paylaşımı ve araştırma ziyaretleri yapılacaktır. Bu kapsamda sektörel araştırma raporları hazırlanacaktır.
- İlde Ajans adına düzenlenecek olan toplantı, tören ve çalıştay organizasyonlarının düzenlenmesi/koordinasyonu sağlanacaktır.
- Bölgeye yeni yatırımların yapılması ve mevcut yatırımların genişletilmesi amacıyla yatırımcı ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bu doğrultuda, paydaşlarla yapılacak görüşmelerle belirlenecek olan bölge yatırımcıları ve başta bölge kökenli olmak üzere tüm potansiyel yatırımcılar yerlerinde ziyaret edilecektir. Söz konusu yatırımcılara ön fizibilitesi/fizibilitesi hazırlanmış yatırım konuları başta olmak üzere bölgede öne çıkan yatırım olanaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılacaktır. Bu kişilerden bölgeyi ziyaret etmek isteyenler bölgede ağırlanacak ve yatırım olanakları ile uygun yatırım alanları yerinde gösterilecektir.
- İlçelerin Sosyo-ekonomik yönden gelişimine katkı sağlayacak proje geliştirme ve proje stoku oluşturma faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
- Gündümlü proje, kamu yatırımı, özel sektör yatırımı ve üniversite-sanayi işbirliği kapsamında yapılabilecek yatırımlara yönelik proje havuzu geliştirme çalışmaları yürütülecektir.
- TRA1 Düzey 2 Bölgesinde yürütülen faaliyetler kapsamında ürün çeşitliliğinin ve verimliliğin artırılması, teknoloji kullanım düzeyinin yükseltilmesi, yeşil ve dijital dönüşümün sağlanması ve yeni pazarlar bulunması için sektör temsilcilerinin katılımı ile ziyaretler gerçekleştirilecektir.
- Bayburt ilindeki kamu ve özel sektör temsilcileri ile Ajansın Destekleri ve diğer fon kaynakları ile ilgili bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilecektir.
- İzin ve ruhsat işlemleri için Bayburt YDO'ya başvuran yatırımcıların bürokratik işlemlerinin kamu kurumları nezdinde takip ve koordine edilmesi sağlanacaktır.

- COSME Programı kapsamında Bayburt ilindeki işletmelere yönelik bilgilendirme faaliyetleri yürütülmesi ve uygun şartları taşıyan firmalara yönelik profil oluşturma çalışmalarının gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.
- Teknik Destek, Fizibilite Desteği, Finansman Desteği ve Mali Destek Programları hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılacak, proje başvuruları alınacak ve ihtiyaç halinde izlemeler gerçekleştirilecektir.
- Yatırım Teşvik Sistemi hakkında toplantı ve kurum ziyareti gibi faaliyetlerle bilgilendirmeler yapılacaktır.
- İlde Ajans adına düzenlenecek olan toplantı, tören ve çalıştay organizasyonlarının düzenlenmesi/koordinasyonu sağlanacaktır.
- <https://www.yatirimadestek.gov.tr> platformu üzerinden Bayburt ile ilgilenen potansiyel yatırımcılara danışmanlık sağlanmaya devam edilecektir.

Tablo 33: YKF Bayburt Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma Analiz ve Programlama	Ön Fizibilite/Fizibilite Raporu	Adet	1	Hazırlanan Raporlar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Sektörel Araştırma Raporu	Adet	1	Hazırlanan Raporlar
İşbirliği ve Koordinasyon	Sektörel Ziyaret Sayısı	Adet	1	Ziyaret Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Firma Ziyareti Sayısı	Adet	25	Ziyaret Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Bilgilendirme Toplantıları	Adet	1	Toplantı Tutanakları veya Fotoğraflar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Kamu, STK, Özel Sektör Temsilcileri ile Yapılan Görüşme/Toplantı Sayısı	Adet	5	YDO Faaliyet Raporu

4.4.3.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bayburt Yatırım Destek Ofisi, belirlenen faaliyetleri uygularken Ajans çalışma birimleri ile birlikte yerel, bölgesel ve ulusal paydaşlar ile eşgüdüm ve koordinasyon içerisinde hareket edecektir.

4.4.3.5. İzleme ve Değerlendirme

Bayburt Yatırım Destek Ofisi tarafından bizzat ve/veya mal/hizmet alımı yöntemi ile gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlerin zamanında tamamlanması ve söz konusu faaliyetler bağlamında beklenen sonuçların elde edilmesi Bayburt Yatırım Destek Ofisi Koordinatörlüğü tarafından takip edilecektir.

Tablo 34: YKF Bayburt Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Ön Fizibilite/Fizibilite/Sektörel Araştırma Raporları	Bayburt YDO	01.01.2025 31.12.2025	0,00
Yatırımcılara Yönelik Ziyaretler	Bayburt YDO	01.01.2025 31.12.2025	50.000,00
İzin ve Ruhsat İşlemleri	Bayburt YDO	01.01.2025 31.12.2025	0,00
Sektörel Tecrübe Paylaşımı ve Araştırma Ziyaretleri	Bayburt YDO	01.01.2025 31.12.2025	60.000,00
Ajansın Destek Bilgilendirmeleri	Bayburt YDO	01.01.2025 31.12.2025	0,00
YTS Bilgilendirmeleri	Bayburt YDO	01.01.2025 31.12.2025	0,00
Paydaşlar ile Toplantı ve Saha Ziyaretleri	Bayburt YDO	01.01.2025 31.12.2025	75.000,00
YTB Alan Yatırımların Takibi	Bayburt YDO	01.01.2025 31.12.2025	0,00
TOPLAM			185.000,00

4.4.4. Anadolu dakiler Platformu Faaliyetleri

4.4.4.1. Amaç

Anadoludakiler Platformu ile kültürel mirasın, geleneksel yöntemlerin ve sürdürülebilir üretim ile kaynakların korunması, yerel ekonominin canlandırılması ve yerel ve bölgesel kalkınmanın sağlanması hedeflenmektedir. Topraklarımızın tarımsal bereketi, mutfak kültürümüzün birikimi ve zanaatkarlarımızın becerilerinin çeşitliliğinin hikâyeler ile görünür kılınması, girişimciler ve kooperatifler için yenilikçi girişim fırsatlarının ortaya çıkarılması, yerel ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

4.4.4.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından coğrafyamıza özgü kültürel değerlerin yeniden keşfedilmesi, yenilikçi girişimler ve kooperatiflerin desteklenmesi yoluyla iklim, gıda, enerji krizlerine karşı dayanıklılığımızı artırma hedefleri çerçevesinde geliştirilen ve "Bereket, Birikim ve Beceri" sloganıyla Anadolu dakiler Platformu hayata geçirilmiştir.

Platformu zenginleştirmek üzere Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü öncülüğünde başlatılacak çalışma kapsamında kooperatiflerin ürettikleri ürünlerin hazırlanacak dijital katalog üzerinden Anadolu dakiler Platformu ile eşgüdüm içerisinde tanıtılması ve pazarlama imkânlarının geliştirilmesi için TRA1 Düzey 2 Bölgesinde Ajansımız tarafından çalışmalar yürütülecektir.

4.4.4.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 35: Anadolu dakiler Platformu Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Anadoludakiler Platformu	Faydalanan Kadın Kooperatifi Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri
Anadoludakiler Platformu	Platformdan Faydalanan Zanaatkar Sayısı	Kişi	20	Ajans Faaliyet Raporu, Katılım Listeleri
Anadoludakiler Platformu	Platformda Yer Alan Ürün Sayısı	Kişi	9	Ajans Faaliyet Raporu, Katılım Listeleri

Anadoludakiler Platformu	Faydalanan Kadın/Genç Sayısı	Kişi	20	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri
---------------------------------	------------------------------	------	----	--------------------------------------

4.4.4.4 Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bu kapsamda yürütülecek faaliyetler Genel Sekreterlik Makamı tarafından belirlenecek, kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon faaliyetleri ise Genel Sekreter'in uygun göreceği Ajans çalışma birimleri tarafından yürütülecektir.

4.4.4.5 İzleme ve Değerlendirme

Programın izleme ve değerlendirme süreçleri Yatırım Destek Ofisleri tarafından yürütülecektir.

Tablo 36: Anadoludakiler Platformu Tanıtım Faaliyetleri Bütçesi

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Anadoludakiler Platformu Tanıtım Faaliyetleri	YDO'lar	01/01/2025 31/12/2025	3.000.000,00
TOPLAM			3.000.000,00

4.5. Ajans Destekleri

4.5.1. Ajansın Geçmiş Yıllara Ait Mali Destek, Teknik Destek, GÜDÜMLÜ Proje Desteği, Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı, Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı ve AB Projeleri Uygulamaları

Ajansımızca 2025 öncesinde uygulanan mali ve teknik destek programları ile Bakanlık koordinasyonunda bölgemizde yürütülmesi sağlanan SOGEP ve CMDP Programlarına ait projelerin 2025 yılına devreden ödemeleri bulunmaktadır. İlgili projelerin 2025 yılı içerisinde tamamlanması öngörülmekte olup izleme faaliyetleri İzleme ve Değerlendirme Birimi ile Erzurum Yatırım Destek Ofisi tarafından yapılacaktır.

Tablo 37: Geçmiş Yıllara Ait Program Uygulamalarına İlişkin Kalan Ödemeler

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
2021 Yılı Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı	İDB	01.01.2025 31.12.2025	11.961,97
2021 Yılı Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı-2	İDB	01.01.2025 31.12.2025	5.544,00
2022 Yılı Sektörel Yenilikçilik ve İstihdam Finansman Desteği Programı	İDB	01.01.2025 31.12.2025	1.819.580,45
2023 Yılı Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı	İDB	01.01.2025 31.12.2025	4.079.093,43
2023 Yılı Gündümlü Proje Desteği (Ergan Dağı Tatil Köyü)	İDB	01.01.2025 31.12.2025	5.000.000,00
2024 Yılı Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (Erzurum Oltu Kalesi Restorasyonu ve Turizme Kazandırılması Projesi, Erzurum Milli Teknoloji Atölyeleri Projesi)	ERZURUM YDO	01.01.2025 31.12.2025	67.715.174,00
2024 Yılı Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı/Anadoludakiler	İDB	01.01.2025 31.12.2025	39.014.080,00
2024 Yılı Teknik Destek Programı	PPB	01.01.2025 31.12.2025	2.058.020,00
2024 Yılı Fizibilite Desteği Programı	İDB	01.01.2025 31.12.2025	2.250.000,00
Avrupa Birliği ve Diğer Ulusal ve Uluslararası Kuruluşların Mali Destekleri (COSME)	İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	5.936.954,20
Avrupa Birliği ve Diğer Ulusal ve Uluslararası Kuruluşların Mali Destekleri (TRA1 NEETs YOUTH)	İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	3.719.641,51
Avrupa Birliği ve Diğer Ulusal ve Uluslararası Kuruluşların Mali Destekleri (bsnEA/Business support network East Anatolia in single market programme)	İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	2.641.193,28
Avrupa Birliği ve Diğer Ulusal ve Uluslararası Kuruluşların Mali Destekleri (ERASMUS Stratejik Ortaklık)	İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	297.344,98
Kayıtlı İstihdam Teşviki Programı	İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	22.965,29
TOPLAM			132.002.074,28

4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

4.6.1. Tek Pazar Programı/COSME (Avrupa İşletmeler Ağı) 2024

4.6.1.1 Amaç

Ajansımız yer aldığı EA (East Anatolia) konsorsiyumu ile bölgede bulunan KOBİ'lere finansa ulaşma, Ar-Ge, ihracat ve yeşil dönüşüm konularında danışmanlık, fizibilite, teknik destek fırsatları sağlayarak KOBİ'lerin değişen ticaret dünyasın aktif ve sürdürülebilir bir çerçevede gelişimlerini sağlamak.

4.6.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

EA konsorsiyumu, COSME programının hedefleri doğrultusunda KOBİ'lere yönelik hizmetlerin iyileştirilmesi, işletmeler arası iş birliğinin teşvik edilmesi ve uluslararasılaşmanın desteklenmesi için kurulmuştur. Konsorsiyum, hizmet sağladığı bölgelerde KOBİ'lerin karşılaştığı temel zorlukları anlamış ve bu zorluklara çözüm üretmek üzere müdahalede bulunma gerekliliği ortaya koymuştur.

Bölgedeki KOBİ'lerin en önemli sorunlarından bazıları:

- Bilgiye erişim eksikliği: KOBİ'ler, finansman kaynakları, inovasyon fırsatları ve uluslararası pazar bilgilerine erişimde zorluk yaşamaktadır.
- Danışmanlık ve mentorluk yetersizliği: Girişimciler ve işletme sahipleri, stratejik karar alma süreçlerinde rehberlik sağlayacak danışmanlık hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır.
- Ağ kurma ve iş birliği fırsatlarının sınırlılığı: İşletmeler arası iş birliği ve uluslararası ortaklıklar oluşturmak için gerekli platformlar sınırlıdır.
- Bu bağlamda, EA konsorsiyumu, COSME programı kapsamında geliştirilecek faaliyetlerle bu sorunlara çözüm bulmayı hedeflemektedir.

Müdahale, şu gerekçelere dayanmaktadır:

- Avrupa Ekonomik Alanı ile entegrasyonun artırılması: KOBİ'lerin Avrupa çapında ağlara ve pazarlara erişimini sağlayarak rekabet güçlerini artırmak.
- Yerel ekonomilerin sürdürülebilir kalkınması: Bölgesel KOBİ'lerin yenilikçi, yeşil ve dijital çözümlere yönlendirilmesi ile ekonominin dayanıklılığını artırmak.
- Kapasite geliştirme: Bilgi ve danışmanlık hizmetleri ile KOBİ'lerin yönetim kapasitelerini güçlendirmek ve büyüme potansiyellerini ortaya çıkarmak.

Bu gerekçeler doğrultusunda, konsorsiyumun planlanan müdahaleleri, bölgedeki KOBİ'lerin rekabet gücünü artırmayı, inovasyon kapasitelerini geliştirmeyi ve uluslararasılaşma seviyelerini yükseltmeyi hedeflemektedir.

4.6.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 38: COSME Programı Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
COSME 2024-2027	Cosme Programlarına ve Konferanslarına Katılım	Adet	4	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri
COSME 2024-2027	Erişilen KOBİ Sayısı	Adet	300	Ajans Faaliyet Raporu, EEN Network Platformu Girişleri
COSME 2024-2027	Yol Haritası Hazırlanan Kobi Sayısı	Kişi	50	Ajans Faaliyet Raporu, EEN Network Platformu Girişleri
COSME 2024-2027	Başarı Hikayesi	Kişi	4	Ajans Faaliyet Raporu, EEN Network Platformu Girişleri, Başarı Hikayesine Ait Sosyal Medya Gönderileri

4.6.1.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bu kapsamda yürütülecek faaliyetler Genel Sekreterlik Makamı tarafından belirlenecek, kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon faaliyetleri ise Genel Sekreter'in uygun göreceği Ajans çalışma birimleri tarafından yürütülecektir.

4.6.1.5. İzleme ve Değerlendirme

Projenin tasarımı, başvuru sürecinin ve sözleşme sürecinin takibine ilişkin iş ve işlemlerden Genel Sekreterlik tarafından görevlendirilmiş personeller sorumlu olacaktır.

Tablo 39: COSME Programı Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
COSME	Projede Görevlendirilmiş Personeller	42 Ay	6.500.000,00
TOPLAM			6.500.000,00

4.7. Diğer Proje ve Faaliyetler

4.7.1. Yerel Kalkınma Hamlesi Faaliyetleri

4.7.1.1. Amaç

Şehirlerin yerel potansiyelini, yetkinliklerini ve ihtiyaçlarını dikkate alan yatırım projelerinin desteklenmesi ile kalkınmanın ülke sathına yayılmasının sağlanması.

4.7.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Yerel düzeyde ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı destekleyerek kaynakların etkin kullanımını sağlamak ve halkın yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla özel sektör yatırımlarının bölgeye çekilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, kamu tarafından özel sektörün bölgelerin potansiyelleri ve ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu doğrultuda, bölgelerin sahip olduğu imkân ve kaynakların değerlendirilmesi suretiyle kalkınma ihtiyaçları bakımından gereksinim duyulan yatırım alanlarının tespitinin yapılması ve böylece özel sektöre yönelik somut yatırım konularının ortaya çıkarılması, bölgedeki özel sektör temsilcileri başta olmak üzere, ilgili toplum kesimleri ile iletişim kurularak söz konusu yatırım alanlarının tanıtımının yapılması ve teşvik edilmesi hedeflenmektedir.

4.7.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 40: : Yerel Kalkınma Hamlesi Sonuç Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Yerel Kalkınma Hamlesi	Tanıtım organizasyonu sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, KAYS Verileri

4.6.1.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bu kapsamda yürütülecek faaliyetler Genel Sekreterlik Makamı tarafından belirlenecek, kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon faaliyetleri ise PPB ve YDO'lar tarafından yürütülecektir.

4.6.1.5. İzleme ve Değerlendirme

Bu kapsamda yürütülecek faaliyetlerin takibinden PPB ve YDO'lar sorumlu olacaktır.

Tablo 41: Yerel Kalkınma Hamlesi Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Yerel Kalkınma Hamlesi	PPB, YDO'lar	12 Ay	750.000,00
TOPLAM			750.000,00

5. SOSYAL GELİŞMEYİ DESTEKLEME PROGRAMI

5.1. Amaç

Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı'nın amacı; uygulandığı illerde, yerel dinamikleri harekete geçirerek yoksulluk, göç ve kentleşmeden kaynaklanan sosyal sorunları gidermek, değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara karşılık vermek, toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha aktif katılmalarını sağlamak, istihdam edilebilirliği artırmak, sosyal içermeyi, sosyal girişimciliği ve yenilikçiliği desteklemek ve sosyal sorumluluk uygulamalarını yaygınlaştırmaktır.

5.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Beşeri sermayenin geliştirilmesi ve kırılgan kesimlerin sosyo-ekonomik hayata katılımının artırılması Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının öncelikleri arasında yer almaktadır. Bu çerçevede 2019 yılı itibarıyla Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP) Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesine alınmış ve söz konusu program kalkınma ajansları marifetiyle uygulanmaya başlanmıştır. 11. Kalkınma Planı'nda da söz konusu programın belirtilen doğrultuda yeniden yapılandırılmasının gerekliliği vurgulanmış ve programın “dezavantajlı kesimlerin (çocuk, genç, kadın, yaşlılar, engelliler vd.) ekonomik ve sosyal hayata daha aktif katılımlarını sağlamak, üretkenlik ve yetenek gelişimini destekleyerek istihdam edilebilirliği artırmak amacıyla, sosyal girişimciliği ve sosyal sorumluluk faaliyetlerini de teşvik edecek şekilde” uygulanacağı belirtilmiştir.

On İkinci Kalkınma Planında, “3. Plan Öncesi Dönemde Türkiye’de Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler” başlığı altında düzenlenen 242. maddede, “Cazibe Merkezleri Destek Programı’nın ve Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı’nın uygulanmasına devam edilmiştir. Şehirlerimizde afet tehlikesi ve riski altındaki alanlar ile yapıların sağlıklı ve güvenli yaşamayı esas alacak şekilde dönüşümünü sağlamak amacıyla kentsel dönüşüm çalışmalarına devam edilmiş, kentsel planlama ve hizmet sunumu alanında bilgi sistemlerinin kullanımının yaygınlaştırılması yönünde çalışmalar yürütülmüştür. Coğrafi veri altyapısının geliştirilmesi ve kadastro altyapısının modernizasyonu kapsamında önemli gelişmeler kaydedilmiştir.” ifadelerine yer verilmektedir.

“3.4.7. Bölgesel Gelişme” başlığı altında düzenlenen 887. maddede bölgelerin potansiyellerinin harekete geçirilmesi, kendilerine özgü imkân ve kabiliyetlerinin yenilik temelinde geliştirilmesi, bölge dirençliliklerinin artırılması ve afet sonrası ekonomik ve sosyal

iyileşmenin sağlanması yoluyla ülkemizin dengeli kalkınmasına azami katkının sağlanması ile bölge içi ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasının temel amaç olduğu ifade edilmektedir.

Bu doğrultuda SOGEP;

- Kırılgan kesimlerin üretken yeteneklerini ve sosyo-ekonomik hayata katılım düzeylerini arttırmayı amaçlamakta,
- Kırılgan kesimlerin her bölgede mevcut olmasından hareketle tüm illerde uygulanmakta,
- GÜDÜMLÜ Proje yöntemine benzer şekilde uygulanmakta,
- Öncelik alanları olarak istihdam edilebilirliğin artırılması, sosyal içerme, sosyal girişimcilik ve yenilikçiliğin desteklenmesi ile özel kesimin sosyal sorumluluk uygulamalarının teşvik edilmesini ihtiva etmektedir.

5.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 42: 2025 Yılı SOGEP Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Ajans Destekleri	Desteklenen SOGEP Projesi Sayısı	Adet	18	Proje Sözleşmeleri, Proje Nihai Raporları
Ajans Destekleri	Dezavantajlı Kesimler İçin Sağlanan İstihdam Sayısı	Kişi	40	Proje Nihai Raporları, SGK Belgeleri
Ajans Destekleri	Sağlanan Toplam İstihdam Sayısı	Kişi	60	Proje Nihai Raporları, SGK Belgeleri
Ajans Destekleri	SOGEP Kapsamında Gerçekleştirilen Toplam Yatırım Tutarı	TL	80.000.000,00	Program Sonrası Değerlendirme Raporu
Ajans Destekleri	SOGEP/Anadoludakiler Kapsamında Sağlanan Toplam Destek Tutarı	TL	70.000.000,00	Program Sonrası Değerlendirme Raporu

5.4. Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

SOGEP 2025 kapsamında desteklenen projelerin yürütme süreçlerinde başvuru sahibi veya proje ortağı olarak yer alan kurum/kuruluşlarla yakın iletişim ve işbirliği sağlanacak, paydaşlar

doğru bir şekilde yönlendirilerek projelerin azami başarı ile uygulanmasına yönelik tedbirler alınacaktır. Süreç içerisinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının projelere yönelik değerlendirme ve yönlendirmeleri de dikkate alınacaktır.

5.5. İzleme ve Değerlendirme

SOGEP 2025 kapsamında desteklenecek projelerin izleme ve değerlendirme süreçleri Ajansın İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından yürütülecektir.

Tablo 43: 2025 Yılı SOGEP Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
2025 Yılı Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	45.000.000,00
2025 Yılı Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı-Anadoludakiler	PPB, İDB, YDO'lar	01.01.2025 31.12.2025	25.000.000,00
TOPLAM			70.000.000,00

6. CAZİBE MERKEZLERİNİ DESTEKLEME PROGRAMI

6.1. Amaç

Programın amacı, ülke sathında daha dengeli bir yerleşme düzeninin sağlanması ve göçün kademeli olarak yönlendirilebilmesi için nispeten geri kalmış ve göç veren bölgelerde, bölgesel çekim merkezi niteliğini haiz şehirlerin katma değeri yüksek üretim, ihracat, istihdam, verimlilik, teknoloji ve yenilikçilik kapasitelerinin artırılmasıdır.

6.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP), 2008 yılında başlayan pilot uygulamanın ardından 2010 yılından itibaren her yıl düzenli olarak uygulanmıştır. Cazibe merkezleri politikası ilk defa 9. Kalkınma Planı'nda yer almış ve az gelişmiş bölgeler öncelikli olmak üzere, büyüme ve çevrelerine hizmet verme potansiyeli yüksek merkezlerin belirlenerek bunların fiziki ve sosyal altyapısının güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu tarihten sonra kalkınma planı, yıllık program gibi tüm üst düzey politika belgelerinde yer alan CMDP, 11. Kalkınma Planı'nda 670.2 numaralı paragrafta “Görece geri kalmış bölgelerde çevresine hizmet verme bakımından merkez olma işlevi taşıyan illerde Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı uygulanmasına devam edilecektir.” şeklinde yer almıştır.

Ayrıca, On İkinci Kalkınma Planı'nda, “3. Plan Öncesi Dönemde Türkiye’de Ekonomik Ve Sosyal Gelişmeler” başlığı altında düzenlenen 242. maddesinde, Cazibe Merkezleri Destek Programı’nın ve Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı’nın uygulanmasına devam edildiği vurgulanmıştır.

“3.4.7. Bölgesel Gelişme” başlığı altında düzenlenen 887. madde, “Bölgelerin potansiyellerinin harekete geçirilmesi, kendilerine özgü imkân ve kabiliyetlerinin yenilik temelinde geliştirilmesi, bölge dirençliliklerinin artırılması ve afet sonrası ekonomik ve sosyal iyileşmenin sağlanması yoluyla ülkemizin dengeli kalkınmasına azami katkının sağlanması ile bölge içi ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması temel amaçtır.”, 893. madde ise “Bölgelerin kalkınmasında yeşil ve dijital dönüşüme yönelik altyapı geliştirilecektir.” hükümlerini içermektedir.

- Program kapsamında, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi’nin (2014-2023) bölgesel çekim merkezleri için öngörülen amaçları çerçevesinde aşağıdaki öncelikli alanlarda projelere destek sağlanır:İstihdam kapasitesinin artırılması,
- Üretim kapasitesinin artırılması,

- Verimliliğin desteklenmesi,
- Teknoloji ve yenilikçiliğin desteklenmesi,
- İhracat kapasitesinin artırılması,

Program dahilinde; kent ekonomisinin geliştirilmesine ve istihdama katkısı yüksek, proje bütünlüğü sağlanmış, sürdürülebilir bir işletme ve yönetim modeline sahip, yerli, yenilikçi ve katma değeri yüksek üretimi destekleyen ve çarpan etkisi fazla olan projeler desteklenir. Değerlendirmede ilin ve bölgenin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi dikkate alınır.

6.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 44: 2025 Yılı CMDP Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Ajans Destekleri	Desteklenen CMDP Projesi Sayısı	Adet	3	Proje Sözleşmeleri, Proje Nihai Raporları
Ajans Destekleri	Restore Edilen Tarihi Eser Sayısı	Kişi	1	Proje Nihai Raporları, Hakedişler, Kurul Raporları
Ajans Destekleri	CMDP Toplam Yatırım Tutarı	TL	125.000.000,00	Program Sonrası Değerlendirme Raporu
Ajans Destekleri	CMDP Toplam Destek Tutarı	TL	100.000.000,00	Program Sonrası Değerlendirme Raporu

6.4. Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

2025 CMDP kapsamında desteklenen projelerin yürütme süreçlerinde başvuru sahibi veya proje ortağı olarak yer alan kurum/kuruluşlarla yakın iletişim ve işbirliği sağlanacak, paydaşlar doğru bir şekilde yönlendirilerek projelerin azami başarı ile uygulanmasına yönelik tedbirler alınacaktır. Süreç içerisinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının projelere yönelik değerlendirme ve yönlendirmeleri de dikkate alınacaktır.

6.5. İzleme ve Değerlendirme

CMDP 2025 kapsamında desteklenecek projelerin izleme ve değerlendirme süreçleri Erzurum Yatırım Destek Ofisi tarafından yürütülecektir.

Tablo 45: 2025 Yılı CMDP Bütçe Bilgileri

Faaliyet Adı				Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
2025 Yılı Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı				Erzurum YDO	01.01.2025	100.000.000,00
					31.12.2025	
TOPLAM						100.000.000,00

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışma Programı, 4 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 184’üncü maddesinde “kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak” olarak belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere ve aynı Kararnamenin 194/1-a ve 196/1-b maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nin 21’inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı, 2025 yılı faaliyetlerini TRA1 Düzey 2 Bölge Planı (2024-2028), On İkinci Kalkınma Planı ile diğer ulusal ölçekli plan ve stratejik dokümanlarda bölge açısından potansiyel arz eden alanlar esas alınarak belirlenen sonuç odaklı programlar, kurumsal gelişim çalışmaları ve yerel kalkınma fırsatları kapsamında gerçekleştirecektir.

Bölgede turizm sektörünün hizmet kalitesini ve hizmet çeşitliliğini artırmak, sektöre yönelik tanıtım, pazarlama ve destinasyon markalaşması çalışmalarını yapmak, bölgenin turizm kapasitesinin artırılabilmesi amacıyla yeni özel sektör yatırımlarını bölgeye çekmek ve sektöre yönelik girişimciliği geliştirmek özel amaçları ile kurgulanan Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı ulusal ve bölgesel düzeyde turizme yönelik hazırlanan strateji ve planlar ile bütünlük arz etmektedir. Kar ve kış sporları; kongre ve fuar turizmi; tarih ve kültür turizmi; macera ve doğa sporları turizmi; eko-turizm ve sağlık turizmi açısından büyük bir potansiyele sahip olan bölgede bu potansiyelin harekete geçirilmesi ve yerel halkın turizm gelirlerinden daha fazla pay alması için turizmin tüm alt sektörleriyle geliştirilmesi gerekmektedir. Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı; 2021 yılında hazırlanan hedef pazar analizi ve pazarlama stratejisi ile turizm potansiyelinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması, sektöre yönelik teknik destek, finansman desteği ve güdümlü proje desteğinin uygulanması faaliyetlerini içermektedir. Gerçekleştirilecek tüm faaliyetler sonrasında gelen turist sayısında ve yatak kapasitesinde artış hedeflenmektedir. Bu artışın bölgede turizmden elde edilen geliri artıracığı öngörülmektedir.

TRA1 Düzey 2 Bölgesi’nde Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi SOP kapsamında öncelikle bölgede et, süt ve arıcılık sektörlerinde beşeri sermayenin ve insan kaynakları altyapısının güçlendirilmesi, kalite standardizasyonu sağlanmış ve maliyeti düşürülmüş girdi miktarının arttırılması, üretilen nihai ürünlerin nitelik ve niceliğinin arttırılması ve bu ürünlerin

ulusal ve uluslararası ölçekte etkin bir şekilde pazarlanmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda sektörel araştırmalar ve fizibilite çalışmaları yapılacak, iyi uygulama örnekleri yerinde görülerek tecrübe paylaşımı yapılacak, sektör işletmelerine kurumsallaşma”, “müşteri ilişkileri yönetimi”, “e-ticaret ve dijital pazarlama”, “tedarik zinciri yönetimi”, “kurumsal kaynak planlaması” ve “toplam kalite yönetimi” gibi başlıklarda danışmanlık ve eğitim hizmeti verilecektir. SOP uygulama döneminin başarıyla tamamlanmasının ardından ilgili sektörlerde desteklenen projelerle birlikte ilave istihdam gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Ajans tarafından geçmiş yıllarda et ve süt sektörlerine yönelik olarak yürütülen destek programlarının kapanış raporları ve etki analizi çalışmaları incelendiğinde, uygulanan benzer programların destek yararlanıcılarının cirolarında artış meydana getirdiği tespit edilmiştir. Söz konusu veriler ışığında, SOP Uygulama Döneminin başarıyla tamamlanmasının ardından Ajanstan finansal destek alan işletmelerin üretim kapasitelerinde, ürün çeşitliliklerinde, ulusal ve uluslararası rekabet güçlerinde ve cirolarında artış olacağı öngörülmektedir.

Tabii Kaynaklar ve Yapı Malzemeleri Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı’nın başarı ile uygulanıp sonuçlandırılmasıyla birlikte; bölgede yatırım potansiyeli olan tabii kaynakların (doğaltaş, karbondioksit gazı, perlit, krom, mermer, güneş enerjisi, biyokütle, jeotermal) ekonomiye kazandırılması; sektörde AR-GE, yenilikçilik ve teknoloji kullanım seviyesinin yükseltilmesi; istihdamın, insan kaynağı altyapısının, teknik bilgi ile becerinin ve üretim kapasitesinin geliştirilmesi; sektöre bölge içinden ve bölge dışından yeni yatırımcıların kazandırılması sağlanacaktır. Program sonunda, desteklenen projelerle birlikte ek istihdam, asgari iki işletmenin üretim altyapısının modernize edilmesi ve kapasitesinin artırılması, sektörde ihracat verilerinde artış ve bölgeye yeni yatırımlar çekilmesi hedeflenmektedir.

8. KAYNAKÇA

Çelgin, A., Gökcü, M., Gül, S., & Kazdal, A. (2021). Turizmin Büyüme ve İstihdam Üzerindeki Etkileri. Ekonomi Notları, 1-2.

WTTC. (2022). WTTC Website. 11 27, 2022 tarihinde <https://wtcc.org/research/economic-impact> adresinden alındı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

11. Kalkınma Planı

12. Kalkınma Planı

Bölgesel Gelişim Ulusal Stratejisi

2023 Sanayi Strateji Belgesi

TRA1 Düzey Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planı

9. EKLER

EK A: GÜDÜMLÜ PROJE BİLGİ FORMU

EK C: DÜZENLENECEK ETKİNLİKLER TABLOSU

EK D: YAPILACAK ARAŞTIRMALAR, ANALİZLER, STRATEJİLER VE RAPORLAR TABLOSU

EK E: PROGRAM SONRASI DEĞERLENDİRME VE/VEYA ETKİ ANALİZİ ÇALIŞMALARİ TABLOSU

EK F: KADIN VE GENÇ İSTİHDAM FAALİYETLERİ

EK-A Güdümlü Proje Bilgi Formu

1. PROJE TEMEL BİLGİLERİ

Proje Adı	Ergan Dağında Kış Turizminin Geliştirilmesi
Proje Konusu ve Sorun Tanımı	Proje Konusu: Doğ a sporları ve kış turizmi bakımından zengin bir potansiyele sahip Erzincan İ linde yer alan Ergan Dağı Kış Turizm Merkezine günübirlik tesis (kafeterya, kayak malzemeleri kiralama ve satış yeri, telesiyej sandalye garajı, sağı lık birimleri, idari yönetim merkezi, teknik hacimler) yapılması ve oluşturulan alanda peyzaj düzenlemeleri yapımı proje konusunu oluşturmaktadır. Proje faaliyetlerinin uygulanması ile birlikte Ergan Dağında turizm faaliyetleri zenginleştirilecek bu sayede tesisin 12 ay (tüm yıl) boyunca hizmet sunma kabiliyeti artırılmış olacaktır. Sonuç olarak dağıdaki mevcut tesislerin kullanım süresi uzatılarak Erzincan'a gelen, şehirde yaşayan veya gelme niyeti olan insanlara rekreasyon adına daha çok vakit geçirebilecekleri cazip bir şehir oluşturulması başarılacaktır. Ergan Dağı Kış Turizm Merkezinde Rekreasyon Altyapısının İyileştirilmesi çerçevesinde temel olarak aşağıdaki faaliyetler icra edilecektir; Gnbirlik tesis: Kafeterya (açık ve kapalı alan), kayak malzemeleri kiralama ve satış yeri, telesiyej sandalye garajı, sağı lık birimleri, teknik hacimler ve idari yönetim merkezi) Toplam 111.060.510,44 TL Sorun Tanımı: Büyüyen ve gelişen Ergan Dağı Kış Turizm Merkezinde mevcut günübirlik tesisin kapasitesi yetersizdir ve kayak pistine uzak mesafededir. Ergan Dağında kayak pistleri ve mekanik tesis altyapısı yeterli olmasına rağımen kayak kiralama hizmeti verilen alan büyüklük ve kullanışlılık açısından yeterli değıldir.

	Ayrıca Erzincan ilinde mevcut rekreasyon alanları özellikle yaz aylarında yetersiz kalmaktadır. Sonuç olarak dağda bulunan kafeterya ve kayak odası kapasiteleri gelen turist sayısına oranla yetersiz durumdadır ve dağı ziyaret eden turistlerin yeme-içme ve dinlenme gibi faaliyetlerini gerçekleştirebileceği nitelikli günübirlik tesislerin bulunmayışı yaz dönemlerinde de dağın ziyaret edilme oranını düşürmektedir. Sağlık hizmeti birimlerinin birbirinden kopuk, dağınık ve seyyar konteyner içerisinde olması da istenilen hizmetin verilmesine engel teşkil etmektedir.	
Uygulama Yeri	İl	Erzincan
	İlçe(ler)	Merkez İlçesi
Uygulama Süresi	24 Ay	
Proje Uygulayıcıları	Yararlanıcı	Erzincan İl Özel İdaresi
	Ortaklar	Erzincan Valiliği Erzincan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Erzincan İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
	İştirakçiler	Projede iştirakçi bulunmamaktadır.
Yararlanıcılar	Hedef Gruplar	- Erzincan İlinde İkamet Eden Vatandaşlar (245.000 kişi): Erzincan İlinde yaşayan vatandaşlar projenin sonuçlarından olumlu fayda sağlayacaklardır. Özellikle günübirlik ziyaretçilerin beklentileri karşılanacağı için dağı ziyaret edenlerin sayısında artış sağlanacaktır. - Yerli ve Yabancı Turistler (209.038 kişi): Ergen Dağı Kış Turizm Merkezini ziyaret eden ve projenin gerçekleşmesiyle ihtiyaç ve beklentileri karşılanan yerli ve yabancı turistler (kayak, snowboard, dağ bisikleti, buz tırmanış vb. gibi kış sporlarını yapmak isteyen bireyler) doğrudan projenin hedef grubunu oluşturmaktadır.

		- İşletme ve Çalışanları: Proje kapsamında oluşturulacak işletme ve bu işletmenin çalışanları projeden doğrudan fayda sağlayacaktır.
	Nihai Yararlanıcılar	- Turistik Hizmet Üreten İşletmeler: İlin turizm gelirlerinden de faydalanan 7.361 adet esnaf ve sanatkâr ile 3.489 ticaret erbabı; turist sayısındaki artıştan olumlu fayda sağlayacaklardır. - Dağın Turizme Kazandırılmasını Amaçlayan Kurum/Kuruluşlar: Erzincan Valiliği, Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı, Erzincan İl Özel İdaresi, Erzincan İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Erzincan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Er-İdare AŞ. Belirtilen kurum ve kuruluşlar dağın turizm çerçevesinde geliştirilmesi amacıyla çeşitli faaliyetler, yatırımlar ve organizasyonlar sağlayan kurum/kuruluşlardır. Projenin uygulanması, bu kurum/kuruluşların kurumsal hedef ve amaçlarına katkı sağlayacak ve söz konusu kurum/kuruluşları nihai yararlanıcı hâline getirecektir.
Proje Konusu İle İlgili Diğer Kuruluşlar	Proje uygulama alanının kış turizm merkezi olması sebebiyle proje süreçleri hakkında Kültür ve Turizm Bakanlığı ile gerekli istişarelerin yapılması önem arz etmektedir.	
Projenin Temel Faaliyetleri	1. Hazırlık Faaliyetleri 1.1. Proje Ekibinin ve Ofisinin Kurulması: Proje faaliyetlerini icra edecek proje ekibinin oluşturulması kapsamında görevlendirmeler yapılacaktır. Erzincan İl Özel İdaresi personelinde müteşekkil olacak proje ekibinde 1 proje koordinatörü ve 1 proje idari personeli görev alacaktır. Personeller projenin satın alma, raporlama, Ajans ile iletişim kurma gibi görevlerini icra edeceklerdir. 2. Uygulama Faaliyetleri 2.1. Satın Alma ve İhale Süreçleri: Günöbirlik tesis (Kafeterya (açık ve kapalı alan), kayak malzemeleri kiralama ve satış yeri, telesiyej sandalye garajı, sağlık birimleri, teknik hacimler ve	

	idari yönetim merkezi) yapım işleri; faaliyet takvimi çerçevesinde ihale edilecektir. <u>2.2.İşlerin Yükleniciye Teslim Edilmesi:</u> Proje kapsamında yer alan işler, idari ve teknik şartnameye uygun olarak hazırlanmak ve/veya üretilmek üzere ihaleyi alan yüklenicilere, sözleşme kapsamında teslim edilecektir. <u>2.3.Yapılan İşlerin Muayene ve Kabulü:</u> Yükleniciler tarafından yapılan, hazırlanan ve/veya üretilen işler muayene kabul komisyonunca teslim alınacaktır. 3. Raporlama Faaliyetleri <u>3.1.Projenin ara ve nihai raporlarının hazırlanıp ajansa sunulması:</u> Proje sürecinde gerekli olan raporların, ajansın uygulama esasları doğrultusunda ve matbu rapor formatlarına uygun olarak hazırlanması ve KAYS sistemine işlenerek ajansa sunulması sağlanacaktır. <u>3.2.Ödeme talep formlarının hazırlanması:</u> Koordinatör olarak belirlenen kişi ilgili formları hazırlayarak ajans onayına göndermekle ve sonrasında ödemenin gerçekleştiğini kontrol etmekle yükümlü olacaktır. 4. Görünürlük Faaliyetleri <u>4.1.Tanıtım ve Görünürlüğün Sağlanması:</u> Proje kapsamında gerçekleştirilecek görünürlük faaliyetlerinin KUDAKA'nın belirlediği prosedürler kapsamında uygulanması yapılacaktır. Görünürlüğün ön plana çıkarılması ve projemizin tanınırlığının sağlanması amacı ile (tabela, broşür, reklam, makine/ekipman etiketi(metal) yaptırılacak ve böylece farkındalık sağlamış olacaktır. <u>4.2.Tanıtım Toplantısı ve Lansman:</u> Proje kapsamında gerçekleştirilen işlerin tanıtım ve lansmanı için sektör temsilcilerinin de katılımları ile bir organizasyon gerçekleştirilecektir.		
	<table> <tr> <td data-bbox="438 1912 647 1982">Proje Bütçesi</td><td data-bbox="647 1912 1401 1982">111.060.510,44 TL</td></tr> </table>	Proje Bütçesi	111.060.510,44 TL
Proje Bütçesi	111.060.510,44 TL		

Proje Mali Bilgileri	Destek Miktarı	33.318.153,13 TL	
	Eş Finansman	77.742.357,31 TL	
	Destek Oranı	% 30	
	Temel Bütçe Kalemleri	İnsan Kaynakları	-
		Danışmanlık Hizmeti	-
		Makine / Ekipman	-
		Yapım İşi (İnşaat)	111.060.510,44 TL (%100)
Performans Göstergeleri	<u>Çıktı Göstergeleri</u> Günübirlik Tesis: 4087 m ²		
	<u>Sonuç Göstergeleri</u> Ergan Dağı Kış Turizm Merkezini ziyaret eden yerli ve yabancı turist sayısında %50 artış, Ergan Dağı Kış Turizm Merkezi Bölgesinde yer alan turizm tesislerinin doluluk oranlarında %50 artış, Ergan Dağı Kış Turizm Merkezi ziyaretçi sayısında %50 artış beklenmektedir.		

2. PROJE AMAÇLARI, GEREKÇESİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Projenin Genel Hedefi	TRA1 Bölgesinde turizm sektöründe farklı turizm türlerinin yaygınlaştırılması, yıl boyu insan hareketliliğinin artırılması ve beraberinde ekonominin geliştirilmesi, bölge turizminin, turizm sektörü içinde değerini bulabileceği konuma ulaştırılması ve ulusal/uluslararası düzeyde tanıtımının güçlendirilmesi sağlanacaktır.
Proje Amaç(lar)ı	Ergan Dağı Kış Turizm Merkezinin turizm altyapısını iyileştirmek, dağın 12 ay boyunca turizm amacıyla kullanılmasını sağlamak, turistlerin rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamak ve aynı zamanda dağın ulusal ve uluslararası arenada

	tanıtımını sağlamak projenin amaçları arasında yer almaktadır. Bu sayede doğa sporları ve kış turizmi bakımından zengin bir potansiyele sahip Erzincan Ergen Dağı Kayak Merkezi alanında turizm faaliyetleri zenginleştirilecektir. Ayrıca dağdaki tesislerin kullanım süresi uzatılacak olup Erzincan'a gelen, şehirde yaşayan veya gelme niyeti olan insanlara yönelik şehrin cazibesi artırılmış olacaktır.
Projenin Arka ve Gerekçesi	Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından yürütülen 2025 yılı Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (TURSOP), TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin mevcut turizm potansiyelinin harekete geçirilmesi, yerel halkın turizm gelirlerinden daha fazla pay alması ve sektörde istihdam edilen kişi sayısının ve niteliğinin artırılması için turizmin tüm alt sektörleriyle geliştirilmesine yönelik olarak kurgulanmıştır. On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028), Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2024-2028), TRA1 Düzey 2 Bölge Planı (2024-2028) ve Türkiye Turizm Stratejisi (2024-2028) gibi ulusal ve bölgesel kaynakları referans alarak TRA1 Düzey 2 Bölgesindeki öncelikli turizm alanlarına odaklanan Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (TURSOP); farklılaşan (kış, kültür, doğa-macera ve sağlık turizmi gibi) ve değer oluşturan turizm ürünlerinin geliştirilmesi, pazarlanması ve sunuma hazır hale getirilmesi; turizm değerlerinin yurt içinde ve yurt dışında etkin şekilde tanıtımının, pazarlanmasının ve destinasyon markalaşmasının sağlanması; turizm değer zincirinde özel sektörün, girişimciliğin ve insan kaynağının geliştirilmesi ve sektörde genç istihdamının artırılması; çevre bölgeler ve merkezler ile tematik turizm koridorlarının oluşturulması adına çalışmaların yürütülmesini hedeflemektedir. <u>Söz konusu proje teklifinin;</u> <i>On İkinci Kalkınma Planı'nda (2024-2028) yer alan ve aşağıda ifade edilen maddelerin gerçekleştirilmesine doğrudan katkı sağlayacaktır;</i> 278. Gelişmiş yeşil altyapısı ve sürdürülebilir bir yaklaşımla 2053 yılına doğru turizmde vizyonumuz, yapay zekâ ve gelişmiş dijital teknolojileri en üst seviyede kullanarak turizm gelirlerinde dünyadaki ilk üç ülke arasında yer almaktır. Türk turizmi turist sayısından ziyade kaliteyi ve turizm gelirini önceleyerek, doğal kaynaklarını ve benzersiz turizm

değerlerini koruyarak nitelikli işgücü, teknolojik ve fiziki altyapısı ve geleceğin turizm alanlarına yönelik yenilikçi hizmet sunumlarıyla eşsiz bir uluslararası marka haline gelecektir. Ülkemiz spor altyapısı ve ev sahipliği yapacağı büyük organizasyonlarla spor turizminin geliştirilmesini sağlayarak uluslararası spor organizasyonlarında önde gelen ülkeler arasında yer alacaktır. Türkiye'nin dünyanın sağlık turizmi başkenti olacağı 2053 yılında ileri ağ teknolojileriyle mekândan bağımsız, robotik sağlık hizmeti uygulamalarının Türkiye öncülüğünde dünyaya yayılması hedeflenmektedir.

364.1. Turizmin çeşitlendirilerek 12 aya ve tüm ülkeye yayılması amacıyla alternatif turizm ürünlerinin tanıtım çalışmaları başta dünyada yükselen pazar konumundaki ülkeler ile Amerika ve Uzak Doğu gibi uzak pazarlardaki ülkeler ve öncelikle üst gelir grubuna yönelik olarak yürütülecek, ziyaretçi başına geliri artıracak şekilde nitelikli turizm faaliyetlerine odaklanılacaktır.

522. Değişen tüketici eğilimleri doğrultusunda turizmin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi, sezon süresinin uzatılması, hizmet kalitesinin yükseltilmesi ve daha fazla harcama eğilimi olan ziyaretçinin ülkemize çekilmesiyle ziyaretçi başına turizm gelirinin artırılması, varış noktası yönetimi yaklaşımıyla sektörde yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilerek rekabetçiliğin geliştirilmesi ve koruma/kullanma dengesi gözetilerek ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlanması temel amaçtır.

525. Rekabetçi ve hızla değişen talebi karşılayabilen bir turizm sektörü için hizmet kalitesi iyileştirilecektir.

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2024 – 2028) (BGUS)'da yer alan ve aşağıda ifade edilen maddelerin gerçekleştirilmesine doğrudan katkı sağlayacaktır;

Kış turizmi karlı ve eğimli bölgelere gerçekleştirilen ve merkezinde kayak sporu ve diğer kış sporlarının yer aldığı seyahat, konaklama ve diğer faaliyetlerden meydana gelen ilişkilerin bütünüdür. Kış turizmi, Türkiye'de ağırlıklı olarak iç turizm taleplerine dayanmaktadır. Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri içerisinde teması "Kış" olan 27

adet bölge bulunmaktadır. Türkiye’de ziyaretçi sayısının en fazla olduğu kayak merkezleri Bolu-Kartalkaya, Bursa-Uludağ, Çankırı/Kastamonu-İlgaz, Erzurum-Palandöken, Isparta-Davraz, Kars-Sarıkamış, Kayseri-Erciyes ve Kocaeli-Kartepe’dir. Bu bölgelerle birlikte Sivas, Erzincan, Hakkâri ve Ardahan’ın da potansiyel destinasyon olması için çalışmalar devam etmektedir. Özellikle kış koşulları açısından Kuzey Avrupa ülkelerine benzerlik gösteren Doğu Anadolu Bölgesi’nin kış turizminde Avrupa’nın önemli destinasyonlarından biri haline gelmesi temel hedef olarak benimsenmektedir. (Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi – Kış Turizmi Destinasyonları/154)

Türkiye Turizm Stratejisi’de (2024-2028) yer alan ve aşağıda ifade edilen amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesine doğrudan katkı sağlayacaktır;

Amaç; Turizm Sektöründe Ülkemizin Rekabet Gücünü, Pazar Payını ve Marka Değerini Artırmak

Hedef 4.1.Sürdürülebilir turizm tanıtımına öncelik verilerek turist sayısı ve turizm gelirinin artırılması

Hedef 4.2.Tanıtım faaliyetlerini artırarak "Türkiye" markasının değerinin yükseltilmesi

Hedef 4.3.Destinasyon bazlı markalaşma çalışmalarının artırılması

Hedef 4.4.Turizmde sürdürülebilirliğin ve fiziki altyapı yatırımlarının güçlendirilmesi

Hedef 4.5.Turizm tesisi sayısının artırılması ve hizmet kalitesinin geliştirilmesi

TRA 1 Düzey 2 Bölge Plânı’nda (2024-2028) yer alan ve aşağıda ifade edilen maddelerin gerçekleştirilmesine doğrudan katkı sağlayacaktır;

“Stratejik Öncelik 3: Bölgede Yıl Boyu Devam Eden İnsan Hareketliliği için Hizmet Çeşitliliği ve Yaşam Kalitesinin Arttırılması” stratejik önceliği kapsamında;

“Hedef 3.1. Bölge Genelinde Değer Zincirindeki Aktörlerin Katılımıyla Turizmin Geliştirilmesine Katkı Sağlanacaktır.” ve

“Hedef 3.2. Bölge Kentlerinde “Kış Kenti” Kavramına Uygun Bir Sosyoekonomik Yaşam Kurgusu Oluşturulacaktır.”

	Tedbir 3.2.1.Kent merkezlerinde sosyal ve ekonomik hayatın kışa uyumlu hale getirilmesi amacıyla planlama ve altyapı çalışmaları yapılacaktır. Tedbir 3.2.2.Kent merkezlerinde insan hareketliliğini sağlamak için etkinlikler kurgulanacaktır.
Projenin Tamamlayıcılığı	Ergan Dağı'nın Kış Turizm Merkezi hâline getirilmesi çok yönlü bir projedir. Bu amaçla son 30 yıllık süreçte Ergan Dağına; bir adet teleferik hattı, iki adet telesiyej hattı, suni karlama sistemleri, suni karlama göleti, su altyapısı, pompa hatları ve depo yapılmıştır. Çocuklar için ayrı bir kızak alanı ve yazın kullanılması için kamelyalar bulunmaktadır. Mevcut sosyal tesisin tadilatı yapılarak modern bir tesis haline getirilmiş, kafe/restoran olarak Ergan Dağı'nı ziyaret edenlerin hizmetine sunulmuştur. Çeşitli alanlarda düzenlenen uluslararası turnuvalar için gelen sporcu ve turistlerin konaklama imkanlarının sağlanması amacı ile 13 adet bungalov ev yapılmıştır. Bungalov evlerin kullanım hizmetlerini karşılayacak 1 adet resepsiyon/restoran yapımı ise devam etmektedir. Ergan Dağı Kayak Merkezini Türkiye'nin önemli kayak merkezlerinden biri haline getirebilmek amacı ile yatırımlar yapılmaya devam etmektedir. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından desteklenen Erzincan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünce yürütülen Erzincan Ergan Dağı Sporcu Eğitim Merkezi yapımı devam etmektedir. Bu proje kapsamında ise 154 yatak kapasiteli konaklama altyapısı, 148 kişilik restoran, 1 adet sentetik futbol sahası ve 1 adet doğal çim futbol sahası yapılacaktır. Böylece Ergan Dağında ulusal ve uluslararası yarışmalar düzenlenebilecek ve bu sayede dağın bilinirliği ve kullanımı arttırılmış olacaktır. Ayrıca, Erzincan İl Özel İdaresi Turizm Doğa Sporları ve Çevre Birliğine ait olan yaklaşık 10 dekarlık alan, 100 yataklı ve 5 yıldızlı Turizm tesisi yapılmak üzere özel bir işletmeye kiralanmıştır. Yatırım çalışmaları devam etmekte olup ilgili yatırım ile bu proje birbirini destekler niteliktedir.

	Günübirlik tesis hizmetlerinin dağınık bir şekilde konteyner ve prefabrik yapılarla hizmet vermesi hâlihazırda belli bir seviyeyi yakalamış olan kış turizm merkezi için bir dezavantaj oluşturmaktadır.
Projenin Etkileri	Projenin gerçekleştirilmesiyle Ergen Dağı Kayak Merkezine gelen sporcuların ve günübirlik gelen ziyaretçilerin memnuniyetlerinin artması beklenmektedir. Bu durumun ise hem ziyaretçi sayısında hem de turizm gelirinde artışı beraberinde getireceği değerlendirilmektedir. Proje kapsamında inşa edilecek günübirlik tesis ile kışın dağa kayak sporu için gelen sporcular, dağda sağlık hizmetlerinden faydalanma imkânı bulabilecektir. Yaz aylarında da şehrin stresi ve gürültüsünden uzaklaşmak isteyen potansiyel faydalanıcılar için cazip bir alan yaratılmış olacaktır. Ergen Dağının tanıtımına yönelik hazırlanacak olan kısa tanıtım filmleri, kitlesel medyada ve sosyal medyada yayınlanarak Ergen Dağı Kış Turizm Merkezinin ulusal ve uluslararası arenada tanıtımına imkân sağlanacaktır. Bu tanıtım faaliyetlerinin ise ilerleyen yıllardaki gelecek olan turist sayısını artırması beklenmektedir. Ergen Kış Turizm Merkezini ziyaret eden yerli ve yabancı turist sayısının artmasıyla beraber şehirde faaliyet gösteren esnaf ve işletmelerin (turizm işletmeleri başta olmak üzere) gelirlerinde artış yaşanması da öngörülmektedir.
Projenin İşletme Modeli ve Sürdürülebilirliği	Projeye ilişkin aşağıdaki hususları açıklayınız: Proje süresince yönetim modeli (proje yönetim ekibi, idari, mali ve teknik açılardan proje yönetimi yaklaşımı, proje uygulayıcıları ile yapılacak iş birlikleri vb.): Proje süresince projenin uygulanması ve yönetimi Erzincan İl Özel İdaresi bünyesinde görevli kamu personelinden müteşekkil oluşturulacak proje ekibi marifetiyle sağlanacaktır. Ekipte 1 proje koordinatörü ve 1 idari destek personel yer alacaktır. Proje ekibi gerekli satın alma, ihale, görünürlük, Ajans ile iletişim ve raporlama gibi tüm işler ile gerekli olan iletişim ve koordinasyonu da sağlayacaktır. Ajans mevzuatı ve destek sözleşmesindeki proje uygulama sürecine dair tüm iş ve işlemler proje ekibi tarafından yerine getirilecektir/icra edilecektir

	Proje sonucunda ne tür ürün ve hizmetlerin üretileceği: Proje neticesinde Ergen Dağı Kayak Merkezinde günübirlik tesis hizmeti sunabilecek bir altyapı oluşturulacaktır. Yeni kurulacak tesis sayesinde kışın dağa gelen sporcular, turistler ve günübirlik ziyaretçilerin memnuniyetlerinin artması beklenmektedir. Yaz aylarında da şehrin stresi ve gürültüsünden uzaklaşmak isteyen potansiyel faydalanıcılar için cazip bir alan yaratılmış olacaktır. Bu durum ziyaretçi sayısında artış ile birlikte turizm gelirinde de artışı beraberinde getirecektir. Bu ürün ve hizmetlerden kimlerin hangi koşullarda yararlanacağı: Projenin sonuçlarından yerli ve yabancı turistler belirlenen ücreti mukabilinde eşit olarak faydalanacaktır. Bunun yanı sıra tesislerde istihdam sağlanması vesilesi ile istihdam olunan kişiler ve aileleri de dolaylı fayda sağlayacaklardır. Proje sonrası yönetim modeli (personel ihtiyacı, girdi ve işletme maliyetleri, satış gelirleri vb. kurumsal ve mali unsurlar açısından projenin sürdürülebilirliğinin nasıl sağlanacağı): Proje tamamlandıktan sonra Erzincan İl Özel İdaresine ait Er-İdare A.Ş. (şirketin %100'ü Erzincan İl Özel İdaresine aittir.) şirketi vasıtasıyla işletilecektir. Er-İdare A.Ş. hâlihazırda dağdaki mevcut tesis ve pistlerin işletmesini yöneten şirkettir. Bu bağlamda yönetsel tecrübesi mevcut olan kamusal bir işletmedir. İşletme döneminde ihtiyaç duyulacak olan personel, girdi ve işletme maliyetlerinin tamamı Er-İdare AŞ tarafından sağlanacaktır.												
	Projenin uygulama ve uygulama sonrası işletme dönemine ilişkin muhtemel risklerini; olasılık, etki düzeyi (1 çok düşük, 5 çok yüksek) ve bu risklere yönelik alınabilecek tedbirler bakımından analiz ediniz. <table> <tr> <th>#</th> <th>Risk Tanımı</th> <th>Dönem (Uygulama / İşletme)</th> <th>Olasılık (1-5 arası)</th> <th>Etki Düzeyi (1-5 arası)</th> <th>Tedbir</th> </tr> <tr> <td>1</td> <td>Yapım işlerinin gecikmesi</td> <td>Uygulama</td> <td>1</td> <td>4</td> <td>Proje; ekipman ve malzeme temininde</td> </tr> </table>	#	Risk Tanımı	Dönem (Uygulama / İşletme)	Olasılık (1-5 arası)	Etki Düzeyi (1-5 arası)	Tedbir	1	Yapım işlerinin gecikmesi	Uygulama	1	4	Proje; ekipman ve malzeme temininde
#	Risk Tanımı	Dönem (Uygulama / İşletme)	Olasılık (1-5 arası)	Etki Düzeyi (1-5 arası)	Tedbir								
1	Yapım işlerinin gecikmesi	Uygulama	1	4	Proje; ekipman ve malzeme temininde								

						yaşanabilecek aksaklıklardan dolayı gecikebilir. Bu durumda alternatif kaynak ve malzeme arayışına gidilerek süreç çok fazla uzamadan projenin tamamlanması planlanmaktadır.
	2	İklim değişimi	İşletme	2	5	Mevcut olan suni karlama sistemlerinin geliştirilmesi ile sorun bertaraf edilebilecektir.

EK C Düzenlenecek Etkinlikler Tablosu

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Detaylı Etkinlik Bütçesi (KDV Dahil, TL)	Etkinliğin Gerçekleştiril eceği İl	İşbirliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
Turizm Değerlerine Yönelik Tanıtım Faaliyetleri	TURSOP	Bölgenin farklı turizm türlerindeki değerlerinin maliyet etkin bir şekilde tanıtımının sağlanması, bölgenin ve bölgede sunulan ürün ve hizmetlerin ulusal çapta tanıtımlarının yapılması maksadıyla etkinlikler (sosyal medya fenomeni ağırlama, ünlü kişilerin yer aldığı içeriklerin üretilmesi gibi) gerçekleştirilmesi	*Bölgeye gelen turist sayısındaki artış *Bölgedeki konaklama tesislerinin doluluk oranlarının artması	1.200.000,00	Erzurum, Erzincan, Bayburt	*Tur rehberleri *Bölgedeki kooperatifler *Ticaret Borsası ürünlerin temin edilmesinde Ajans ile işbirliği içerisinde olacaktır.	PPB ve YDO'lar	Yıl boyunca

2025 EİT Turizm Başkenti Erzurum” Tanıtım, İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	TURSOP	Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) 4. Turizm Bakanları Toplantısı'nda 2025 EİT Turizm Başkenti olarak ilan edilen Erzurum’un tanıtımının yapılması, bahse konu ülkelerden turist akışının sağlanması, işbirliklerinin kurulması ve yıl boyunca ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması için çalışmaların yürütülmesi planlanmaktadır.	*Bölgeye gelen turist sayısındaki artış *Bölgedeki konaklama tesislerinin doluluk oranlarının artması *Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) üyesi olan ülkelerle yapılan işbirliği sayısı	1.000.000,00	Erzurum	Erzurum Valiliği, Erzurum Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ve Sivil Toplum Kuruluşları, Bölgede Hizmet Veren Oteller	PPB ve YDO’lar	Yıl boyunca
Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planının Güncellenmesi	TURSOP	2012-2023 dönemini ihtiva eden ve Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA) tarafından 2011 yılında sonucunda hazırlan "Kuzeydoğu Anadolu İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planı" turizm sektöründe değişen koşullar ve öncelikler doğrultusunda güncellenecektir.	Güncellenen Strateji ve Eylem Planı Sayısı	500.000,00	Erzurum, Erzincan, Bayburt	TSO’lar, STK’lar, Özel Sektör Temsilcileri	Tüm Birimler	Yılın ilk yarısı

Yöresel Ürün Tanıtımına Yönelik Faaliyetler	ESASSOP	Yöresel ürünlerin ulusal ve uluslararası tanıtımına katkı sağlamak amacıyla bölgenin TV ve radyo programları ile basında yer bulmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. Ayrıca yıl içerisinde yöresel ürün tanıtımına ilişkin ulusal ve uluslararası çapta gerçekleştirilecek tanıtım organizasyonu ve fuarlara ilgili kurum ve kuruluşlar ile katılım sağlanması için gerekli organizasyon ve koordinasyon faaliyetleri yürütülecektir.	*Katılım Sağlanan Tanıtım Organizasyonu ve Etkinlikleri *Yöresel Ürünlerin ulusal ve Uluslararası Tanıtımın Yapılması	500.000,00	Erzurum, Erzincan, Bayburt	Valilikler, Belediyeler, TSO'lar, Ticaret Borsaları, Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri, Ulusal Medya	YDO'lar	Yıl boyunca
Anahtar Çözümler Eğitim Programı	YKF	Bölge'de ihtiyaç duyulan AR-GE ve tasarım, toplam kalite yönetimi, dış ticaret, e-ticaret, dijital pazarlama, yeşil ve dijital dönüşüm, kaynak verimliliği, temiz ve yalın üretim, atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi gibi konularda farkındalık yaratılması, kurumsal kapasitenin artırılması ve beşeri sermayenin geliştirilmesi amacıyla; ilgili kurum ve kuruluşlarla yapılacak işbirliği ile kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları yönetici ve çalışanlarına yönelik eğitim, konferans ve seminerler uygulanması planlanmaktadır.	*Beşeri sermayenin geliştirilmesi * Kurumsal kapasitenin artırılması Kadın ve Genç Girişimci Sayısının Artırılması Ürün ve hizmet çeşitliliğinin artırılması	1.000.000,00	Erzurum, Erzincan, Bayburt	Ticaret ve Sanayi Odaları, Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, Üniversiteler	PPB, YDO'lar	Yıl Boyunca

Yatırımcı ziyaretleri	YKF	Bölgeye yeni yatırımların yapılması ve mevcut yatırımların genişletilmesi amacıyla yatırımcı ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bu doğrultuda, paydaşlarla yapılacak görüşmelerle belirlenecek olan bölge yatırımcıları ve başta bölge kökenli olmak üzere tüm potansiyel yatırımcılar yerlerinde ziyaret edilecektir. Söz konusu yatırımcılara ön fizibilitesi/fizibilitesi hazırlanmış yatırım konuları başta olmak üzere bölgede öne çıkan yatırım olanaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılacaktır.	*Bölgeye yeni yatırımların çekilmesi *Mevcut yatırımların büyütülmesi	150.000,00	Erzurum, Erzincan, Bayburt	Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri ve İşletmeler	PPB, YDO'lar	Yıl Boyunca
------------------------------	-----	---	--	------------	----------------------------	--	--------------	-------------

EK D Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar Tablosu

Yapılacak Araştırma/ Analiz/ Strateji/ Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve Kapsamı
KOP Dağı 3 Yıldızlı Konaklama Tesisi Ön Fizibilite Raporu	Bayburt il sınırları içerisinde bulunan Kop Dağı bölgesinde 3 yıldızlı bir konaklama merkezinin kurulması için gerekli olan tüm ekonomik, finansal, çevresel ve sosyal faktörleri incelemek amacıyla Ajans Uzmanı marifetiyle bir adet ön fizibilite raporu hazırlanacaktır. Ayrıca söz konusu faaliyet çerçevesinde iyi uygulama örneklerinin yerinde görülmesi amacıyla bir adet sektörel araştırma ziyareti gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.	Ajans uzmanları marifetiyle	Büyük bir bölümü Ajans personeli marifetiyle hazırlanacak olan raporun özel uzmanlık gerektiren kısımları için hizmet alımı yapılacaktır.
TRA1 Düzey-2 Bölgesi Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık Ürünleri Sektörünün Bölgesel Girdi-Çıktı Tabloları ile Analizi	Çalışma detayında Et, Süt ve Arıcılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (ESASSOP) kapsamında “Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık Ürünleri” sektörüne farklı senaryolara göre uygulanacak şokun çarpan/çoğaltan analizi gibi metotlar kullanılarak tüm sektörlerle etkisini analiz eden bir raporlama gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.	Ajans uzmanları marifetiyle	Büyük bir bölümü Ajans personeli marifetiyle hazırlanacak olan raporun özel uzmanlık gerektiren kısımları için hizmet alımı yapılacaktır.

Erzincan İli Ambalajlı Kaynak Suyu Üretimi Sektörel Araştırma Raporu	Erzincan ilinde de Merkez ilçenin yanı sıra Üzümlü, Kemah, Refahiye, Çayırılı gibi birçok ilçede değerli kaynak suları bulunmaktadır. Erzincan ilinde hâlihazırda bir adet hazır su tesisi bulunmaktadır ancak bu tesis 19 litrelik damacana ve bardak su şeklinde sadece iki ürün temelinde üretim yapmaktadır. İlde marketlerde satılan ve daha çok tercih edilen ebatlar olan 200 ml, 330 ml, 500 ml, 1 litre ve 5 litre şeklindeki ürünler Tunceli, Erzurum, Sivas ve Giresun gibi civar illerden sağlanmaktadır. Bu durum ise nakliye maliyetleri sebebiyle ilave maliyetlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır ve oluşan bu ilave maliyetler ise bir şekilde hem üreticiye ve hem de tüketiciye yansımaktadır. İlin ihtiyacı olan bu alanda yeni yatırım öncesi sektöre ilişkin araştırmalar yapılarak yapılacak yatırım için altlık oluşturulacaktır.	Ajans uzmanları marifetiyle	Büyük bir bölümü Ajans personeli marifetiyle hazırlanacak olan raporun özel uzmanlık gerektiren kısımları için hizmet alımı yapılacaktır.
--	--	------------------------------------	--

Bayburt İli Ambalajlı Su Üretim Tesisi Ön Fizibilite Raporu	Türkiye genelinde ambalajlı su pazarı 2023 yılında yaklaşık 7,5 milyar TL büyüklüğe ulaşmış ve yılda %7 oranında büyüme göstermektedir. Bu büyüme, artan sağlık bilinci, güvenli su tüketim tercihi ve turizm sektörünün gelişimi ile desteklenmektedir. Bayburt ve çevresindeki büyük illerde toplamda yaklaşık 2 milyon kişi yaşamaktadır. Bu illerdeki su tüketiminin Bayburt'ta kurulacak bir tesis için önemli bir pazar oluşturabileceği öngörülmektedir. Bu çerçevede ildeki su kaynakları potansiyelinin değerlendirilmesi amacıyla bir adet ön fizibilite raporu hazırlanacak olup söz konusu faaliyet kapsamında bir adet sektörel araştırma ziyareti gerçekleştirilecektir.	Ajans uzmanları marifetiyle	Büyük bir bölümü Ajans personeli marifetiyle hazırlanacak olan raporun özel uzmanlık gerektiren kısımları için hizmet alımı yapılacaktır.
Erzincan İli PVC Üretimi Sektörel Araştırma Raporu	Yapı malzemelerinin üretimi önceliğine uygun olarak rekabet pazarlarındaki potansiyel araştırılarak bölge açısından katma değere dönüştürülecek alanlar belirlenecektir.	Ajans uzmanları marifetiyle	Büyük bir bölümü Ajans personeli marifetiyle hazırlanacak olan raporun özel uzmanlık gerektiren kısımları için hizmet alımı yapılacaktır.

Erzurum İli Tarım Sektörü Mevcut Durum Analizi ve Tarım Eylem Planı	Hayvancılık faaliyetleri başta olmak üzere, Erzurum ili tarımsal faaliyetlerin yoğun olarak yürütüldüğü bir ildir ve nüfusunun çok büyük bir bölümü kırsal nüfus niteliği taşımaktadır. Somutlaştırmak gerekirse Erzurum ilinde yaşayan nüfusun büyük bir çoğunluğu gelirlerini tarımsal faaliyetlerden sağlamaktadır. Ancak ilde tarımsal faaliyetler yaygın bir biçimde yürütülmesine rağmen tarımda dijitalleşme, katma değerli üretim gerçekleştirme, pazarlama vb. konularda ciddi eksiklikler mevcuttur. Bu kapsamda, söz konusu faaliyet ile tarım sektöründe Erzurum ilinin mevcut durumunun ortaya konulması ve TRA1 2024-2028 Bölge Planı'nda yer alan stratejiler de dikkate alınarak tarım sektörüne yönelik bir eylem planının hazırlanması amaçlanmaktadır.	Ajans uzmanları marifetiyle	Büyük bir bölümü Ajans personeli marifetiyle hazırlanacak olan raporun özel uzmanlık gerektiren kısımları için hizmet alımı yapılacaktır.
TRA1 Bölgesi Arı Ürünleri Değer Zinciri Analizi	Yıllık 5.150 ton bal üretimi gerçekleşen TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde arıcılık sektöründe ürün çeşitliliğinin artırılması, katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi ve arı ürünlerinin bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlaması amacıyla "TRA1 Bölgesi Arı Ürünleri Değer Zinciri Analizi" yapılacaktır.	Ajans uzmanları marifetiyle	Büyük bir bölümü Ajans personeli marifetiyle hazırlanacak olan raporun özel uzmanlık gerektiren kısımları için hizmet alımı yapılacaktır.

TRA1 Bölgesi Hayvansal Ürünler Değer Zinciri Analizi	TRA1 Düzey 2 Bölgesi için başat role sahip olan hayvancılık alanında özellikle et ve süt sektöründe ürün çeşitliliğinin artırılması, katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi ve hayvansal ürünlerin bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlaması amacıyla amacıyla “TRA1 Bölgesi Hayvansal Ürünler Değer Zinciri Analizi” yapılacaktır.	Ajans uzmanları marifetiyle	Büyük bir bölümü Ajans personeli marifetiyle hazırlanacak olan raporun özel uzmanlık gerektiren kısımları için hizmet alımı yapılacaktır.
Yapı Malzemeleri Sektörü Bağlamında Irak Ülke Raporu	Tabii Kaynaklar ve Yapı Malzemeleri Sektörlerinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı kapsamında TRA1 Düzey 2 Bölgesinde ilgili sektörde üretilen ürünlerin Irak’a ihraç edilmesi ve ilgili pazarda rekabetçi ve etkin bir bir aktör konumuna gelinmesi amacıyla Irak Ülke Raporu hazırlanacaktır.	Ajans uzmanları marifetiyle	Büyük bir bölümü Ajans personeli marifetiyle hazırlanacak olan raporun özel uzmanlık gerektiren kısımları için hizmet alımı yapılacaktır.
Erzurum İli Kentsel Dönüşüm Atıklarının Ekonomiye Kazandırılması Araştırma Raporu	Deprem ve diğer doğal afetlere karşı gerekli önlemlerin alınması, yapı stokunun doğal afetlere dirençli hale getirilmesi amacıyla Erzurum ilinde yürütülen kentsel dönüşüm sonucunda ortaya çıkan atıkların geri dönüşümün sağlanması ve döngüsel ekonomiye katkı sağlanması amacıyla bir araştırma raporu hazırlanacaktır.	Ajans uzmanları marifetiyle	Büyük bir bölümü Ajans personeli marifetiyle hazırlanacak olan raporun özel uzmanlık gerektiren kısımları için hizmet alımı yapılacaktır.

EK E: Program Sonrası Değerlendirme ve/veya Etki Analizi Çalışmaları Tablosu

Program Sonrası Değerlendirme ve/veya Etki Analizi Çalışmaları	Program Yılı	Programın Kapanış Tarihi	Hazırlanış Şekli (Ajans eliyle/Parçacıl hizmet alımı/Hizmet alımı)	Hizmet Alımı Gerekçesi ve Kapsamı
Sektörel Rekabet Gücünün Geliştirilmesi Altyapı Programı	2021	2024	Ajans personeli marifetiyle	Program etki analizi çalışmaları Ajans personeli marifetiyle yapılacaktır.
Sektörel Rekabet Gücünün Geliştirilmesi Altyapı Programı 2	2021	2024	Ajans personeli marifetiyle	Program etki analizi çalışmaları Ajans personeli marifetiyle yapılacaktır.
Finansman Desteği Programı	2021	2024	Ajans personeli marifetiyle	Program etki analizi çalışmaları Ajans personeli marifetiyle yapılacaktır.
Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı	2021	2024	Ajans personeli marifetiyle	Program etki analizi çalışmaları Ajans personeli marifetiyle yapılacaktır.

EK F: Kadın ve Genç İstihdam Faaliyetleri

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlgili SOP	İlgili Program	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İşbirliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi
Girişimciler Söyleşiyor	YKF	Anahtar Çözümler Programı	Bölgedeki paydaş kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak özellikle kadın ve genç girişimcilere ilham verecek, teşvik edici seminer, konferans ve söyleşilerin düzenlenmesi planlanmaktadır.	*Beşeri sermayenin geliştirilmesi * Kurumsal kapasitenin artırılması *Girişimciliğin teşvik edilmesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt	*Üniversiteler *İŞKUR *Bölgedeki kooperatifler * Ticaret ve Sanayi Odaları *Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği *DAP BKİ	PPB ve YDO'lar
Genç Girişimciler Yapay Zekâ ile Tanışıyor	YKF	Anahtar Çözümler Programı	Bölgede bulunan üniversiteler ile işbirliği yapılarak özellikle genç girişimciler için yapay zekâ ve kodlama eğitimleri verilecektir.	*Beşeri sermayenin geliştirilmesi * Kurumsal kapasitenin artırılması	Erzurum, Erzincan, Bayburt	*Üniversiteler	PPB, YDO'lar

Uzaktan Çalışma Becerileri Eğitimi	YKF	Anahtar Çözümler Programı	Kadın ve genç girişimciler için uzaktan çalışma becerileri eğitimi verilecektir.	*Beşeri sermayenin geliştirilmesi * Kurumsal kapasitenin artırılması *Girişimciliğin teşvik edilmesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt	*Bölgedeki kooperatifler * Ticaret ve Sanayi Odaları *Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği *DAP BKİ	PPB, YDO'lar
Meslek Edindirme ve Beceri Eğitimleri	YKF	Anahtar Çözümler Programı	Meslek odaları ve sektör temsilcileri ile yapılacak görüşmeler neticesinde belirlenen alanlarda gençlere yönelik meslek edindirme ve beceri geliştirme eğitimleri düzenlenecektir.	*Beşeri sermayenin geliştirilmesi * Kurumsal kapasitenin artırılması *Girişimciliğin teşvik edilmesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt	İŞKUR, Üniversiteler, OSB'ler TSO'lar,	PPB, YDO'lar
Girişimcilik Eğitimi	YKF	Anahtar Çözümler Programı	Kadın Girişimciliği/Kadın İstihdamı teması kapsamında İŞKUR İl Müdürlüğü veri tabanına kayıtlı 35 yaş altı işsizler arasından kendi işini kurmaya istekli 15 kadına girişimcilik ve iş kurma temelinde eğitimler verilmesi planlanmaktadır.	*Beşeri sermayenin geliştirilmesi * Kurumsal kapasitenin artırılması *Girişimciliğin teşvik edilmesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt	*İŞKUR, *KOSGEB,	PPB, YDO'lar

Girişimci Adayı Kadınlar İçin Mentörlük Eğitimleri	YKF	Anahtar Çözümler Programı	Kadın Girişimciliği/Kadın İstihdamı teması kapsamında İŞKUR İl Müdürlüğü veri tabanına kayıtlı 35 yaş altı işsizler arasından istihdama katılmaya istekli 15 kadına Stres Yönetimi, Takım Çalışması, CV Hazırlama, Mülakat Teknikleri, Motivasyon, İş Sağlığı ve Güvenliği konularında eğitimler verilmesi planlanmaktadır.	*Beşeri sermayenin geliştirilmesi * Kurumsal kapasitenin artırılması *Girişimciliğin teşvik edilmesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt	*İŞKUR, KOSGEB	PPB, YDO'lar
Lider Kadın Girişimciler Programı	YKF	Anahtar Çözümler Programı	Ülkemizde farklı sektörlerde başarılı girişimcilik örnekleri ortaya koyarak önemli noktalara gelmiş kadınların kendi yaşam öykülerini anlatacağı Lider Kadın Girişimciler Programı gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda başta bölgemiz olmak üzere ülkemizin farklı yörelerinden öne çıkan 5 kadın girişimci belirlenerek bölgemizdeki genç kadınlara kendi başarı öykülerini anlatmaları sağlanacaktır. Bu kapsamda bölge üniversiteleri ile işbirliği yapılarak söz konusu üniversitelerden en az 150 kız öğrenci ve mezunun da program katılımcıları arasında yer alması temin edilecektir.	*Beşeri sermayenin geliştirilmesi * Kurumsal kapasitenin artırılması *Girişimciliğin teşvik edilmesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt	*Üniversiteler *Bölgedeki kooperatifler, KOSGEB	PPB, YDO'lar

Anadoludakiler Platformu Tanıtım Etkinlikleri	YKF	Anadoludakiler Programı	Anadoludakiler Platformunun kadın ve gençlere tanıtılması ve bölgeye özgü kültürel değerlerin yeniden keşfedilmesi, yenilikçi girişimler ve kooperatiflerin desteklenmesi sağlanacaktır.	*Beşeri sermayenin geliştirilmesi * Kurumsal kapasitenin artırılması *Girişimciliğin teşvik edilmesi *Anadoludakiler Platformuna yeni yöresel ürünlerin eklenmesi Ulusal ve uluslararası alanda gerçekleştirilen tanıtım organizasyonların da yöresel ürünlerin tanıtılması Yöresel ürünler için coğrafi işaret alınması	Erzurum, Erzincan, Bayburt	*Belediyeler, *Bölgedeki *Kooperatifler, *Meslek Örgütleri * DAP BKİ	PPB, YDO'lar
Turizm İşletmelerindeki İnsan Kaynaklarının	TURSOP		TRA1 Bölgesinde turizm sektöründe faaliyet gösteren otel ve konaklama tesislerinin personellerine iletişim, karşılama,	*Beşeri sermayenin geliştirilmesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt	*Üniversiteler,	PYB, YDO'lar

Geliştirilmesi Eğitim Programı			turizm tanıtımı, acil durum müdahaleleri ve hijyen gibi temel konularda eğitimler verilecektir. Bu sayede ile gelen turistlerin aldıkları hizmetlerden memnun kalma düzeylerinin ve sunulan hizmeti başkalarına tavsiye etme seviyelerinin artırılması sağlanacaktır.	* Kurumsal kapasitenin artırılması		*İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri *TURSAB	
Et Yönlü Üretim Yapan Genç Çiftçilere Yönelik Et Verimliliği Eğitimi		Üretimde Verimlilik Eğitimleri	TRA1 Bölgesinde et yönlü besi hayvancılığı yapan genç çiftçilere (18-29 yaş) yönelik et verimliliğinin artırılması amacıyla eğitim verilecektir.	*Beşeri sermayenin geliştirilmesi *Girişimciliğin teşvik edilmesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt	*Üniversiteler, *Bölgedeki kooperatifler, *İl Tarım ve Orman Müdürlükleri	PPB, YDO'lar
Süt Yönlü Üretim Yapan Kadınlara Yönelik Süt Verimliliği Eğitimi		Üretimde Verimlilik Eğitimleri	TRA1 Bölgesinde süt yönlü hayvancılık yapan kadınlara yönelik süt verimliliğinin artırılması amacıyla eğitim verilecektir.	*Beşeri sermayenin geliştirilmesi *Girişimciliğin teşvik edilmesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt	*Üniversiteler, *Bölgedeki kooperatifler, *İl Tarım ve Orman Müdürlükleri	PPB, YDO'lar
Bal Üretimi ve Veriminin Artırılmasına Yönelik Eğitim	ESASSOP	Üretimde Verimlilik Eğitimleri	TRA1 Bölgesinde arıcılık yapan çiftçilere yönelik bal üretiminin ve veriminin artırılması amacıyla eğitim verilecektir.	*Beşeri sermayenin geliştirilmesi *Girişimciliğin teşvik edilmesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt	*Üniversiteler, *Bölgedeki kooperatifler,	PPB, YDO'lar

						*İl Tarım ve Orman Müdürlükleri	
--	--	--	--	--	--	---------------------------------------	--